

Rapport

Sport- en zwemlesregelingen voor mensen met een laag inkomen

Onderzoek naar lokale aanwezigheid en
aanvragen

Sport- en zwemlesregelingen voor mensen met een laag inkomen

Onderzoek naar lokale aanwezigheid en aanvragen

Dit rapport is tot stand gekomen met steun van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Mulier Instituut

Mirjam Stuij
Ine Pulles
Renée Hoogendijk
Chris Dalhuisen
Juno Prent

Met hulp van Sabine Bosgoed, Kyra Buitenhuis, Nathan Geurink, Cor Heeres, Anouk Greeven, Eef Hollander, Laura van der Meijde en Corina Schoorl.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 15 november 2024
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Sport- en zwemlesregelingen voor mensen met een laag inkomen

Uitgebreide samenvatting	6
1 Inleiding	12
1.1 Aanleiding	12
1.2 Doel- en vraagstelling	12
1.3 Onderzoeksmethode	13
2 Achtergrond van dit onderzoek	16
2.1 Sportbeoefening, clublidmaatschap en zwemdiplomabezit naar inkomen	16
2.2 Het sociaal minimum in Nederland	18
2.3 Gemeentelijke ondersteuning van mensen met geldzorgen	21
Overzicht: Soorten en werkwijzen regelingen voor sport en zwemles	26
3 Regelingen voor sportdeelname van jeugd	27
3.1 Aanwezigheid	27
3.2 Inhoud	29
3.3 Toegankelijkheid	32
3.4 Sport via het Jeugdfonds Sport & Cultuur	36
3.5 Conclusies	37
4 Regelingen voor zwemles van jeugd	40
4.1 Aanwezigheid	40
4.2 Inhoud	42
4.3 Toegankelijkheid	46
4.4 Zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur	49
4.5 Conclusies	51
5 Regelingen voor sportdeelname en zwemles van volwassenen	54
5.1 Aanwezigheid	54
5.2 Inhoud	57
5.3 Toegankelijkheid	60
5.4 Sport en zwemles via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur	65
5.5 Conclusies	66
6 Knelpunten vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie over regelingen	70
6.1 Aanpak van de analyse	70
6.2 Knelpunten in de vindbaarheid van de informatie	71
6.3 Knelpunten in de begrijpelijkheid van de informatie	74
6.4 Conclusies	83
7 Sport- en zwemlesaanvragen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur 2018-2023	86
7.1 Aanvragen en besteed budget in 2023	86
7.2 Ontwikkelingen in aanvragen 2018 - 2023	92
7.3 Conclusies	95
8 Sport- en zwemlesaanvragen via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2021-2023	96
8.1 Aanvragen en besteed budget in 2023	96
8.2 Ontwikkelingen in aanvragen 2021-2023	101
8.3 Conclusies	102

9	Regelingen vanuit het lokaal sportbeleid bezien	104
9.1	Zicht op gebruik van regelingen	104
9.2	Financiering van regelingen	106
9.3	(Wensen voor) veranderingen in het aanbod	107
9.4	Conclusies	108
10	Conclusies, beschouwing & aanbevelingen	111
10.1	Belangrijkste conclusies per onderzoeksvraag	111
10.2	Reflecties op lokale aanwezigheid van sport- en zwemlesregelingen	114
10.3	Reflecties op (zicht op) aanvragen van sport- en zwemlesregelingen	119
10.4	Aanbevelingen	121
Bronnen		124
Bijlage 1 - Onderzoeksmethoden		128
Bijlage 2 - Selectie en representativiteit van gemeenten		133
Bijlage 3 - Samenwerkingspartners voor sport- en zwemlesregelingen		134
Bijlage 4 - Regelingen via het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur		136

Sport- en zwemles- regelingen voor mensen met een laag inkomen

Aanleiding

Financiële ondersteuningsregelingen voorzien in (een deel van) de kosten voor bijvoorbeeld sport en zwemles voor mensen met een laag inkomen. Deze regelingen zijn een manier om de financiële toegankelijkheid van sport en zwemles te vergroten. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inrichting en uitvoering ervan.

Uit onderzoek blijkt dat er een breed spectrum aan gemeentelijke ondersteuningsregelingen is en dat er grote verschillen tussen gemeenten zijn in wat ze vergoeden en voor wie. Ook is de bekendheid en vindbaarheid van deze regelingen voor inwoners vaak lastig.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) wil een aanpak ontwikkelen om de toegankelijkheid van de regelingen voor sport en zwemles te vergroten. Het Mulier Instituut geeft met dit onderzoek meer inzicht in het onderwerp.

Doelstelling

De doelen van dit onderzoek zijn:

- in kaart brengen welke financiële regelingen gemeenten voor sport en zwemles hebben, voor wie die zijn en in hoeverre dit vergelijkbaar tussen gemeenten is;
- verbeterpunten geven voor de vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie over deze regelingen;
- leerpunten formuleren uit de aanvragen voor sport en zwemles bij het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur van de afgelopen jaren;
- leerpunten formuleren uit informatie van lokale beleidsmedewerkers sport over sport- en zwemlesregelingen.

Aanpak

We baseerden ons op online informatie over sport- en zwemlesregelingen op websites van gemeenten en lokale organisaties en in de spelregels van het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Mogelijk hebben we hiermee niet alle regelingen in beeld, maar het is wel een logische plek om inwoners te informeren. Zo konden we ook de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de informatie beoordelen.

We keken naar de inhoud van de regelingen (wat is de vergoeding?) en de toegankelijkheid (voor wie en hoe zijn de regelingen aan te vragen?). Dat deden we voor een derde van de gemeenten in Nederland en voor alle regelingen die via het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur lopen. Ook analyseerden we informatie over aanvragen van de beide fondsen uit de afgelopen jaren. En we zetten een vragenlijst uit onder lokale beleidsmedewerkers sport.

Conclusies

1) Welke financiële ondersteuningsregelingen voor sport en zwemles gemeenten in Nederland hebben, voor wie die zijn en in hoeverre dit vergelijkbaar is tussen gemeenten

Gemeenten hebben een veelheid aan regelingen waar sport of zwemles onderdeel van kan zijn, zowel voor jeugd als voor volwassenen. Relatief vaak zijn dat regelingen via het Jeugdfonds of Volwassenenfonds Sport & Cultuur of Stichting Leergeld, of lokale meedoenregelingen en (stads)passen.

Deze regelingen kennen verschillende werkwijzen. De meest voorkomende zijn:

- een vergoeding die direct aan de sport- of zwemlesaanbieder wordt overgemaakt;
- inwoners krijgen een vast bedrag voor activiteiten;
- inwoners kunnen tot een maximumbedrag aanvragen voor activiteiten indienen of kosten voor activiteiten declareren;
- inwoners kunnen in een webwinkel of met een (stads)pas activiteiten tot een bepaald bedrag of aantal punten uitkiezen of korting op activiteiten krijgen.

We onderzochten op basis van online informatie voor een derde van de gemeenten of zij sport- en zwemlesregelingen hebben. De meeste gemeenten hebben regelingen voor sport, zowel voor jeugd (99%) als voor volwassenen (96%), meestal voor inwoners van alle leeftijden of vanaf 4 jaar oud. Ook vonden we in vrijwel alle gemeenten een zwemlesregeling voor jeugd, in ieder geval vanaf 6 jaar (96%).

Dat laat zien dat ongelijkheid tussen gemeenten maar zeer beperkt zit in de aan- of afwezigheid en de leeftijdsgroepen voor wie de regelingen toegankelijk zijn. Wel zijn er (grote) verschillen als het gaat om de inkomenscriteria die gemeenten hanteren en vooral de hoogte van de vergoedingen. De hoogte varieert van een maximumbedrag per jaar voor activiteiten gericht op meedoen aan de samenleving tot een vergoeding van de volledige sportcontributie of zwemlessen voor diploma A, B én C.

De helft van de regelingen voor sportdeelname van jeugd heeft een vergoeding tot een maximumbedrag per jaar. Gemiddeld is dat 284 euro. Wel is er een grote variëteit in de bedragen. Bij een op de tien regelingen is het bedrag minder dan 150 euro. Bij een kwart ligt dat tussen de 300 en 450 euro. Het laagste bedrag is 50 euro, in een regeling voor kinderen tot 4 jaar en een regeling naast een andere lokale regeling. Het hoogste bedrag is 790 euro.

Belangrijk om te benadrukken is dat in de enkele gemeenten waar we geen regelingen vonden, die wel aanwezig kunnen zijn. Maar ze zijn dan niet online vindbaar voor inwoners. Ook hoeft de online informatie niet (meer) juist te zijn. Tot slot kunnen gemeenten op een andere manier sport en zwemles financieel toegankelijker maken, bijvoorbeeld met (bijna) gratis sportaanbod vanuit de gemeente of door schoolzwemmen te organiseren of ondersteunen.

2) Verbeterpunten voor de vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie over lokale sport- en zwemlesregelingen

In veel gemeenten vonden we een of meerdere knelpunten als het gaat om de vindbaarheid of begrijpelijkheid van de online informatie over sport- en zwemlesregelingen. De bevindingen uit dit onderzoek geven daarmee een algemeen beeld van wat er beter kan in de online informatievoorziening rondom regelingen voor sport en zwemles.

De volgende knelpunten verdienen daarbij aandacht:

- **Bij de vindbaarheid van informatie:**
 - Algemene informatie over inkomensondersteuning is op de gemeentesite lastig te vinden.
 - De overzichtspagina's bevatten heel veel informatie over regelingen en organisaties.
 - Sport en zwemles staan niet genoemd in een overzicht met regelingen in de gemeente.
 - De informatie over sport- en zwemlesregelingen is heel beknopt, moeilijk te vinden, of alleen (toevallig) via een site van een andere gemeente of door gegevens over inkomens en samenstelling van het huishouden in te vullen.
- **Bij de begrijpelijkheid van de informatie:**
 - Er staat een veelheid aan namen en organisaties (door elkaar) in de tekst.
 - De informatie over een regeling is tegenstrijdig.
 - De tekst is erg juridisch of streng van toon, voor verschillende soorten publiek of gedateerd.
 - De inkomenseisen of de (wijze van) vergoeding zijn onduidelijk beschreven.

Veel informatie lijkt vooral vanuit de aanbiederskant (gemeenten, betrokken organisaties) beschreven en ingedeeld, en minder vanuit inwoners die mogelijk gebruik kunnen maken van de regelingen.

3) Leerpunten uit de aanvragen voor sport en zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds Sport en Cultuur uit de afgelopen jaren

- Aanvragen bij de beide fondsen zijn vooral voor sport: in 2023 waren dit bij de jeugd zeven op de tien aanvragen en bij volwassenen ruim acht op de tien. Bij jeugd zijn sportaanvragen vaker voor jongens (62%), bij volwassenen juist voor vrouwen (58%). Dat laatste wijst erop dat vrouwen mogelijk (via hun kinderen) beter bereikt worden en/of dat zij meer (financiële) steun nodig hebben om te gaan sporten.

- Vergoedingen voor sportdeelname variëren. Gemiddeld is bij jeugd 261 euro per aanvraag besteed en bij volwassenen 245 euro (inclusief zwemlesaanvragen die bij volwassenen vaak onder sportdeelname vallen). Bij jeugd loopt de gemiddelde vergoeding op bij toenemende stedelijkheid van de gemeente, wat overeenkomt met het landelijke beeld van contributies bij sportverenigingen (Van Vugt et al., 2024). Zeker een kwart van de sportaanvragen bij jeugd en ruim vier op de vijf aanvragen bij volwassenen zijn voor een activiteit bij een ondernemende sportaanbieder.
- Zwemles is bij de jeugd met een relatief hoog aantal aanvragen (een kwart van het totaal) en een hoog besteed budget per aanvraag (gemiddeld 489 euro voor diploma A) een relatief grote kostenpost. In 2023 is hier via het Jeugdfonds Sport & Cultuur 7,8 miljoen euro aan besteed.
- De toename van het aantal gemeenten dat met het Volwassenenfonds Sport & Cultuur samenwerkt en het aantal aanvragen voor volwassenen in de periode 2021-2023 laat zien dat er lokaal behoefte is aan financiële hulp voor sportdeelname van volwassenen met geldzorgen.

4) Leerpunten uit informatie over sport- en zwemlesregelingen van lokale beleidsmedewerkers sport

- Zicht op het gebruik van regelingen betekent vooral dat lokale beleidsmedewerkers sport zicht hebben op het aantal goedgekeurde aanvragen. Dit hebben ze vooral via monitoring door collega's en uitvoeringsorganisaties. Niet alle beleidsmedewerkers hebben (goed) zicht op de aanvragen, en ook niet altijd op aanvragen en gebruik van alle lokale regelingen. Zicht hebben op bereik en wat inwoners doen kan lokaal een ingewikkelder vraagstuk zijn.
- De financiering, kennis en verantwoordelijkheden voor de regelingen zijn lokaal vaak over verschillende beleidsdomeinen en organisaties verdeeld. Dat roept de vraag op wie voor (het geheel/overzicht van) financiële ondersteuning bij sport en zwemles verantwoordelijk is en kan zijn.
- Recente veranderingen of wensen om het aanbod aan te passen zijn vooral gerelateerd aan meer ondersteuning voor volwassenen. Het vraagstuk is vooral om (structureel) financiële ruimte vrij te kunnen maken voor deze ondersteuning. Andere (gewenste) veranderingen gaan over een versimpeling van het lokale aanbod of een hoger budget in totaal en/of per aanvraag.

Aanbevelingen

Voor overheden en organisaties op landelijk niveau:

- Verhoog het sociaal minimum zodanig dat mensen voldoende geld hebben voor zwemles en maatschappelijke participatie, zoals door sportdeelname, ook van hun kinderen. Dan is het omvangrijke, complexe stelsel met (o.a.) sport- en zwemlesregelingen niet op deze schaal nodig en kan maatwerk geleverd worden voor een kleinere groep die financiële steun nodig heeft.

Hiermee hebben meer mensen meer vrijheid om te kiezen voor wat ze nodig hebben voor hun welzijn.

- Zorg dat de groep mensen die financiële steun voor sport en zwemles nodig heeft niet groter wordt, door het aanbod – bijvoorbeeld via de btw – niet duurder te maken.
- Stuur aan op meer vergelijkbare financiële ondersteuning bij sport en, vanuit het oogpunt van zwemveiligheid, zeker bij zwemles. Oormerk het budget als dat lokaal een specifieke bestemming moet krijgen.
- Zorg voor meer eenduidigheid en duidelijkheid in de informatievoorziening over financiële regelingen voor sport en zwemles. Bijvoorbeeld door hier een standaard voor te formuleren.
- Breng andere vraagstukken rondom dit onderwerp in kaart. Bijvoorbeeld waar sport- en zwemlesaanbieders tegenaanlopen, vraagstukken over de financiering van regelingen en over de lokale druk in de uitvoering, onder andere bij vrijwilligers. Of in hoeverre de ondersteuning voor mensen met een beperking of migratieachtergrond of eenoudergezinnen voldoende (vindbaar) is, in combinatie met andere belemmeringen waar zij mee te maken kunnen hebben.

Voor overheden en organisaties op lokaal niveau:

- Maak duidelijk wie in de gemeente verantwoordelijk is voor (het overzicht van) sport- en zwemlesregelingen, zowel in de informatievoorziening als in de aanwezigheid en invulling ervan. Zorg daarbij voor een verbinding met de andere lokale regelingen voor inkomensondersteuning om versnippering van (informatie over) regelingen tegen te gaan.
- Zorg ervoor dat de informatie over (sport- en zwemles)regelingen makkelijker vindbaar en duidelijker is. Kijk of de knelpunten die uit dit onderzoek naar voren komen spelen. Zorg dat inwoners via de ene regeling ook de andere regeling vinden, bijvoorbeeld door in informatie van een sportregeling ook een verwijzing naar een zwemlesregeling op te nemen. Laat ervaringsdeskundigen, bijvoorbeeld via Sterker in Armoede of Stichting ABC, hierin meedenken. Zij kunnen het best bepalen wat voor zo veel mogelijk mensen vindbaar, begrijpelijk en prettig in toon is.
- Kijk of (groepen) mensen die mogelijk extra belemmeringen voor deelname aan sport en zwemles kennen, voldoende (h)erkend, bereikt en geholpen worden. Zoals mensen met een beperking, mensen met een migratieachtergrond en kinderen uit eenoudergezinnen. Betrek ook hier mensen met ervaringskennis bij.
- Zorg lokaal voor voldoende (verwijzing naar) hulp bij het aanvragen van sport- en zwemlesregelingen. Maak het aanvragen administratief eenvoudiger.

Inleiding

Financiële ondersteuningsregelingen voorzien in (een deel van) de kosten voor bijvoorbeeld sportbeoefening en zwemles voor mensen met een laag inkomen. In dit rapport presenteren we de resultaten van een onderzoek naar deze regelingen in Nederland. In dit hoofdstuk schetsen we de aanleiding, doel- en vraagstelling en methode van het onderzoek.

1.1 Aanleiding

Het vergroten van de financiële toegankelijkheid van sport is een van de opgaven van het Nationaal Sportakkoord, het landelijke sportbeleid (Ministerie van VWS et al., 2018, 2022). Vanuit het Nationaal Plan Zwemveiligheid, opgesteld door vertegenwoordigers uit de zwembranche met ondersteuning van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), is het streven 'dat ieder kind waarvan de ouders het niet kunnen betalen toch op zwemles kan' (NRZ, 2019, p.10).

Een manier om de financiële toegankelijkheid van sport en zwemles te vergroten is door ondersteunende regelingen voor mensen met een inkomen rond het sociaal minimum, ook wel miniregelingen genoemd. Deze regelingen maken deel uit van gemeentelijke voorzieningen voor maatschappelijke participatie van mensen met een laag inkomen. Ze voorzien in (een deel van) de kosten voor deelname, zoals de contributie of het lesgeld en soms kleding en materialen. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de precieze invulling, uitvoering en financiering.

Uit een grote en groeiende stapel onderzoeken weten we dat er een breed spectrum aan gemeentelijke ondersteuningsregelingen is en dat er grote verschillen tussen gemeenten zijn in wat ze vergoeden en voor wie. Daarbij is de bekendheid en vindbaarheid van deze regelingen voor inwoners vaak lastig. In het volgende hoofdstuk gaan we verder op deze onderzoeken in.

Het ministerie van VWS, en ook de zwembranche, hebben de wens om meer duidelijkheid te creëren over het aanbod van financiële regelingen voor sport en zwemles en dit beter vindbaar te maken (Ministerie van VWS, 2024a; NRZ, 2019). Het doel is om een aanpak te ontwikkelen en lokaal toe te passen om de toegankelijkheid van deze regelingen te vergroten (Ministerie van VWS, 2024b). Het Mulier Instituut voerde daarom dit onderzoek uit om inzichten te geven in het huidige aanbod en gebruik van financiële regelingen voor sport en zwemles.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is in kaart brengen welke regelingen gemeenten specifiek voor sport en zwemles hebben. Daarbij kijken we naar

- de inhoud van de regelingen (wat is de vergoeding?),
- de toegankelijkheid (voor wie en hoe verloopt een aanvraag?),

- de vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie over deze regelingen.

Ook geven we inzicht in de aangevraagde ondersteuning voor sport en zwemles door jeugd en volwassenen in de afgelopen jaren.

Met dit onderzoek beantwoorden we de volgende onderzoeksvragen:

1) Welke financiële ondersteuningsregelingen voor sport en zwemles hebben gemeenten in Nederland, voor wie zijn die en in hoeverre is dit vergelijkbaar tussen gemeenten?

2) Wat zijn verbeterpunten voor de vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie over gemeentelijke financiële ondersteuningsregelingen voor sport en zwemles?

3) Wat leren we uit aanvragen voor sport en zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds Sport & Cultuur uit de afgelopen jaren?

4) Wat leren we uit informatie over sport- en zwemlesregelingen van lokale beleidsmedewerkers sport?

1.3 Onderzoeksmethode

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden pasten we verschillende onderzoeksmethoden toe:

- **Literatuuronderzoek en gesprekken met betrokken partijen:** voor achtergronden over (knelpunten in) financiële regelingen voor mensen met een laag inkomen en om onze bevindingen te plaatsen in een groter geheel.
- **In kaart brengen en inhoudsanalyse van online beschikbare informatie over regelingen voor sport en zwemles in een derde van de Nederlandse gemeenten (n=114):** om inzicht te krijgen in welke regelingen gemeenten hebben voor sport en zwemles, voor wie, wat ze vergoeden en hoe ze aan te vragen zijn. Ook analyseerden we de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de informatie. We hanteerden in deze zoektocht het perspectief van de inwoner: hoewel niet alle informatie op gemeentewebsites te vinden hoeft zijn, is het wel een heel logische locatie om inwoners te informeren.

Voor de selectie van deze gemeenten zorgden we voor een evenredige spreiding over het land en naar mate van stedelijkheid (zie bijlage 2).¹ We zochten naar informatie op de websites van de geselecteerde gemeenten, het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Dit deden we deels geautomatiseerd (met een webscraper) en deels handmatig. Als gemeentesites doorverwezen naar websites van andere (vaak lokale) organisaties voor de inhoud van de regelingen, namen we deze informatie ook mee. Het gaat hier om de informatie die in augustus/september 2024 op de websites te vinden was.

- **Inhoudsanalyse van de online beschikbare spelregelbestanden van het Jeugdfonds Sport & Cultuur (204 gemeenten) en Volwassenenfonds Sport & Cultuur (97 gemeenten):** om te laten zien wat deze gemeenten via deze fondsen voor sport en zwemles vergoeden, voor wie en hoe de regelingen aan te vragen zijn. Ook keken we naar de begrijpelijkheid van de informatie. Het gaat hier in de meeste gevallen om de informatie die in mei 2024 in de spelregels stond. Van gemeenten die tussen mei en september 2024 begonnen, voegden we de informatie uit september toe.
- **Analyse van goedgekeurde aanvragen voor sportdeelname en zwemles** via het Jeugdfonds Sport & Cultuur (2018-2023) en het Volwassenenfonds Sport & Cultuur (2021-2023): om inzicht te geven in aantallen aanvragen en bestede budgetten voor sport en zwemles.
- **Vragenlijstonderzoek onder lokale beleidsmedewerkers sport** via het VSG-panel: om meer te weten over het gebruik, de financiering en veranderingen in het aanbod. Deze vragenlijst is in april 2024 ingevuld namens 117 gemeenten. Dat is 34 procent van het totaal aantal gemeenten in Nederland.

Een uitgebreide beschrijving van de onderzoeksmethode staat in bijlage 1.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 schetsen we de achtergrond van het onderwerp.

Hoofdstukken 3 t/m 6 gaan over de aanwezigheid van (informatie over) financiële regelingen voor sport en zwemles (onderzoeksvraag 1 en 2). We starten met een overzicht van meest voorkomende soorten regelingen en werkwijzen. Dan gaan we achtereenvolgens in op welke regelingen gemeenten hebben voor sportdeelname van jeugd (hoofdstuk 3), zwemles van jeugd (hoofdstuk 4) en sportdeelname en zwemles van volwassenen (hoofdstuk 5). Hoofdstuk 6 gaat over de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de online informatie over de regelingen.

¹ Gemeentegrootte komt hierbij redelijk overeen met de mate van stedelijkheid.

In hoofdstuk 7 en 8 volgt een analyse van aanvragen voor sport en zwemles uit de afgelopen jaren via respectievelijk het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds Sport & Cultuur (onderzoeksvraag 3).

Hoofdstuk 9 gaat over informatie die we van lokale beleidsmedewerkers sport over de regelingen kregen (onderzoeksvraag 4). Dit gaat over hoe zij lokaal zicht hebben op het gebruik van de regelingen, hoe deze gefinancierd worden en eventuele (wensen voor) veranderingen in het aanbod.

In hoofdstuk 10 volgt een slotbeschouwing met conclusies en aanbevelingen.

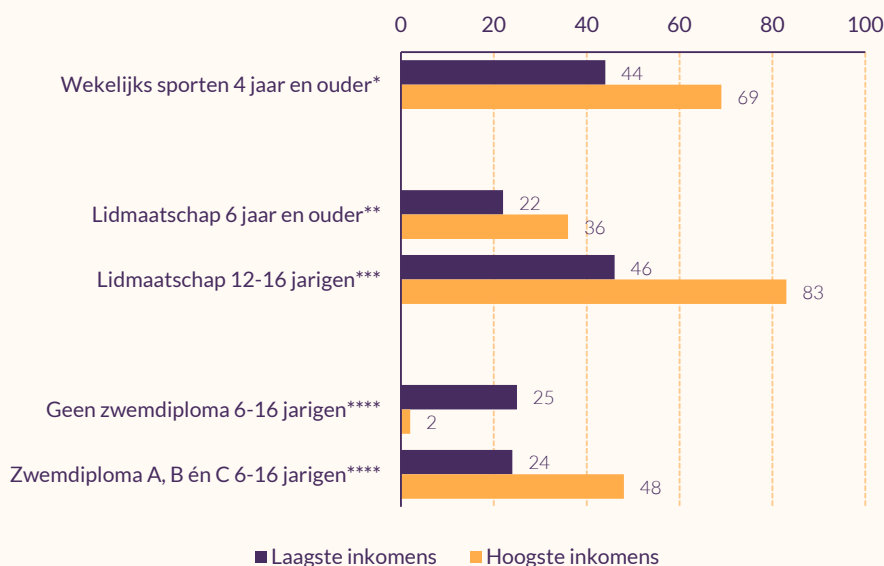
Achtergrond van dit onderzoek

In dit hoofdstuk geven we een achtergrondschets van het onderwerp van dit onderzoek. We gaan achtereenvolgens in op verschillen in deelname naar inkomen (paragraaf 2.1), wat het sociaal minimum in Nederland inhoudt (paragraaf 2.2) en hoe gemeentelijke ondersteuning van mensen met geldzorgen er in grote lijnen uitziet (paragraaf 2.3).

2.1 Sportbeoefening, clublidmaatschap en zwemdiplomabezit naar inkomen

Het percentage mensen dat wekelijks sport, lid is van een sportvereniging en een of meerdere zwemdiploma's heeft, neemt toe bij een toenemend huishoudinkomen of toenemende gezinswelvaart (zie [figuur 2.1](#)).

Figuur 2.1
Versillen in sportdeelname, lidmaatschap en zwemdiplomabezit tussen hoogste en laagste inkomens- of welvaartsniveaus
 (in procenten)

Inkomens: *, ** en **** o.b.v. huishoudinkomens in kwintielen (resp. laagste en hoogste 20%); *** o.b.v. gezinswelvaart.

* Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS en RIVM; cijfers uit 2023).

** Bron: CBS Vrijtijdsomnibus (VTO)/bewerking Mulier Instituut (cijfers uit 2022).

*** Bron: HBSC/bewerking Mulier Instituut (cijfers uit 2017) in Heijnen et al., 2020.

**** Bron: CBS Vrijtijdsomnibus (VTO)/bewerking Mulier Instituut (cijfers uit 2018-2022) in Hollander & Westerbroek, 2023a.

Van de mensen met de laagste inkomens sport 44 procent wekelijks. Bij mensen met de hoogste inkomens is dat 69 procent. Deze laatste groep is ook vaker lid van een sportvereniging (36% tegenover 22%); onder tieners is dat verschil nog groter (83% tegenover 46%; [figuur 2.1](#)). Deze verschillen zijn structureel van aard.²

Ook in zwemdiplomabezit zijn er duidelijk verschillen naar inkomen: kinderen uit gezinnen met de laagste inkomens hebben aanzienlijk vaker geen zwemdiploma (25%) dan kinderen uit gezinnen met de hoogste inkomens (2%; [figuur 2.1](#)). Die laatste halen ook vaker een volledig Zwem-ABC (48% tegenover 24%).

Verschillen in sportdeelname, clublidmaatschap en zwemdiplomabezit zijn overigens niet alleen gerelateerd aan inkomen, maar ook aan en in wisselwerking met andere statusposities zoals opleiding, herkomst, gender en het hebben van een beperking of chronische aandoening (Heijnen et al., 2020; Dopheide et al., 2023; Hollander & Westerbroek, 2023a; Stuij & Pulles, 2023; Van Lindert et al., 2023). In deze wisselwerking kunnen mensen meer of minder belemmeringen hebben om deel te (kunnen) nemen aan sport en zwemles.

Financiële belemmeringen voor zwemles

Uit panelonderzoek van EenVandaag onder 1.718 ouders bleek in augustus 2024 dat een kwart van de ouders met een lager inkomen (23%) hun kind niet op zwemles doet vanwege de kosten; onder ouders die minimaal modaal verdienen was dat 1 procent (Kester, 2024). Een op de vijf ouders (19%) geeft aan moeite te hebben (gehad) met het betalen van zwemles; onder ouders die minder dan modaal verdienen was dat de helft (52%).

Aan de urgentie ligt het niet: ouders met een (te) laag inkomen vinden het even belangrijk dat hun kind leert zwemmen als ouders met een hoger inkomen. Ongeveer de helft van de ouders (47%) wist niet dat de gemeente mogelijk financiële ondersteuning biedt. Van de ouders met een lager inkomen vraagt een grote groep (77%) geen hulp bij de gemeente aan (Kester, 2024).³

Uit kwalitatief onderzoek onder ouders met een zeer laag inkomen blijken de hoge kosten en het vinden van een manier om zwemlessen toch te kunnen betalen verreweg de belangrijkste belemmering om te beginnen met zwemles én om verder te gaan na een A-diploma (Stuij et al., 2022). Bij het aanvragen van financiële tegemoetkomingen speelt vooral dat ouders de regelingen niet kennen of weten te vinden, het aanvraagproces te ingewikkeld is of dat ze er net geen recht op hebben (idem). Ouders noemen veiligheid als belangrijkste argument om zwemdiploma's voor hun kind(eren) te willen. Maar dat kinderen met een diploma kunnen meedoen met sociale zwemactiviteiten, zoals feestjes, speelt ook mee.

² Voor wekelijkse sportdeelname en lidmaatschap van een vereniging zijn deze verschillen geconstateerd sinds de eerste meetjaren (resp. 2014 en 2012).

³ De laatste statistieken komen uit een mailwisseling met de auteur.

Financiële belemmeringen voor sportdeelname

Voor sportdeelname lijkt de combinatie van belemmeringen bij mensen met geldzorgen iets minder eenduidig. Wel weten we dat het hebben van geldzorgen bij bijvoorbeeld tieners op verschillende manieren door kan werken in niet-deelname (Dopheide et al., 2023; Hoogland et al., 2021). Bijvoorbeeld omdat de kosten zwaar wegen, er (veel) minder keuze is om te leren wat je leuk vindt of een bijbaan op tienerleeftijd belangrijk(er) is. Maar ook omdat ouders extra commitment van hun kind vragen om kosten op langere termijn aan te gaan: een jaarabonnement kan goedkoper zijn dan een maandabonnement. Of dat kinderen aanvoelen dat het voor hun ouders om (te) veel geld gaat en er daardoor niet om durven vragen.

Kwalitatief onderzoek onder Vlaamse volwassenen met geldzorgen (Vandermeersch et al., 2017) laat zien dat sport hen kan helpen om te gaan met problemen die geldzorgen geven (zoals stress, gezondheidsklachten of eenzaamheid), maar dat deze problemen tegelijkertijd sportdeelname bemoeilijken. En ook hier komt naar voren dat er minder keuzevrijheid is om (goedkoop) te kunnen sporten, vooral in de gewenste sociale context.

Vragenlijstonderzoek onder de Nederlandse bevolking laat zien dat 'te duur' de vaakst genoemde reden is om een lidmaatschap bij een fitnessaanbieder of sportvereniging op te zeggen (bij resp. 30% en 32% van de opzeggingen; Hover & Heijnen, 2024). In huishoudens met een benedenmodaal inkomen is 'te duur' vaker dan gemiddeld de reden voor de opzegging (39% voor fitnessabonnementen en 41% voor verenigingslidmaatschappen).

2.2 Het sociaal minimum in Nederland

Het wettelijk sociaal minimum is 'het minimale bedrag dat [iemand] nodig heeft om in [het] levensonderhoud te kunnen voorzien' (Rijksoverheid, z.d.-a). De Rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoe hoog dit bedrag is, het 'normbedrag'. Meestal is dat even hoog als de bijstandsuitkering. Sinds 1 juli 2024 ligt dit bedrag voor mensen vanaf 21 jaar tot de AOW-leeftijd op netto 1.869 euro per maand voor gehuwden of samenwonenden en 1.308 euro per maand voor alleenstaanden en alleenstaande ouders (zie kader 2.1).

De recent herziene armoedegrens ligt echter hoger dan het sociaal minimum. In 2023 lag deze grens op 1.510 euro per maand voor een alleenstaande zonder kinderen, 2.535 euro voor een paar met twee kinderen tot en met 12 jaar en 2.910 euro voor een paar met twee puberkinderen (CBS, Nibud & SCP, 2024).⁴

⁴ Dit is gebaseerd op de recent herijkte definitie van armoede, met normbedragen voor huur en energiekosten (CBS, Nibud & SCP, 2024). De onderzoeksinstituten signaleren dat hoewel het aantal mensen in armoede sinds 2018 is gedaald, de ernst ervan wel is toegenomen. Dat komt doordat mensen in 2023 gemiddeld een groter tekort hadden. De daling van het aantal mensen in armoede is het gevolg van diverse beleidsmaatregelen (loonstijgingen, coronasteunmaatregelen, energiemaatregelen, koopkrachtverhogende maatregelen). Dat betekent dat mensen die rond de armoedegrens leven erg afhankelijk zijn van (de stabiliteit van) dit beleid. Overigens zijn onder andere mensen met hoge schulden en mensen die dak- en thuisloos zijn niet in de armoedecijfers meegenomen omdat gegevens daarover

Kader 2.1. Hoogte bijstandsuitkering (sociaal minimum) per 1 juli 2024

De bijstandsuitkering valt onder de Participatiewet en is gekoppeld aan het wettelijk sociaal minimum. Twee keer per jaar, op 1 januari en 1 juli, past de Rijksoverheid de bedragen aan. Het gaat daarbij om een netto-maandbedrag met een vakantie-uitkering, die afhangen van iemands leeftijd en leef-/gezinssituatie. Ook geldt een maximum aan eigen vermogen om in aanmerking te kunnen komen voor een bijstandsuitkering.

Totaal nettobedrag per maand, inclusief vakantie-uitkering

In de leeftijd van 21 jaar tot AOW-leeftijd:

- €1.308,45 voor alleenstaanden en alleenstaande ouders
- €1.869,21 voor gehuwden/samenwonenden

Vanaf AOW-leeftijd:

- €1.456,85 voor alleenstaanden en alleenstaande ouders
- €1.976,64 voor gehuwden/samenwonenden

Voor mensen die in een inrichting verblijven:

- €414,31 voor alleenstaanden en alleenstaande ouders
- €644,45 voor gehuwden/samenwonenden

Vermogensgrenzen

Om in aanmerking te komen voor een bijstandsuitkering mogen mensen het volgende bedrag aan eigen vermogen hebben:

- €15.150 voor gehuwden/samenwonenden en alleenstaande ouders
- €7.575 voor alleenstaanden

Aanvullend is €63.900 vermogen verbonden aan een eigen woning vrijgesteld.

Bron: Rijksoverheid, 2024, 20 juni.

In 2023 leefde 3,1 procent van de Nederlandse bevolking onder de armoedegrens; dat komt neer op 540.000 mensen, waaronder 115.000 minderjarigen (CBS, Nibud & SCP, 2024). Voor meer dan 40 procent van hen was inkomen uit werk de belangrijkste inkomensbron van het huishouden. Een op de drie leefde al minstens drie jaar in armoede. Bijna 1,2 miljoen mensen hadden een inkomen net boven de armoedegrens en weinig tot geen buffer, een situatie 'die maar weinig beter is dan armoede' (CBS, Nibud & SCP, 2024, p.8).

Verschillende groepen of huishoudens hebben een grotere kans om in armoede te leven (SCP, 2019; CBS, Nibud & SCP, 2023):

- kinderen van 12 jaar of jonger;
- alleenstaande ouders, vooral moeders (13%; 5% onder tweeoudergezinnen);
- alleenstaanden tot 65 jaar (16%);

ontbreken. Ook is nog niet volledig rekening gehouden met specifieke omstandigheden van mensen met een chronische ziekte of kind met een beperking, zoals hoge zorgkosten.

- mensen in de bijstand (71% van de huishoudens met inkomen uit de bijstand);
- zelfstandig ondernemers (8,4%; 2,4% onder werknemers);
- mensen met een niet-Europese migratieachtergrond, vooral afkomstig uit vluchtelingenlanden (13,5% van de mensen met een migratieachtergrond, oplopend tot 50% onder Syrische migranten; 3,8% van mensen zonder migratieachtergrond).

Ook mensen met (een kind met) een beperking hebben een grotere kans op financiële tekorten, doordat een beperking ervoor kan zorgen dat iemand minder of geen betaald werk kan doen én dat de noodzakelijke uitgaven hoger uitvallen (Bos et al., 2024).

De Commissie Sociaal Minimum deed in opdracht van de landelijke overheid in 2023 onderzoek naar wat verschillende huishoudtypen nodig hebben om rond te komen. Zij constateerde dat het sociaal minimum voor de meeste huishoudens te laag is om rond te kunnen komen (Commissie Sociaal Minimum, 2023a). Wel variëren de tekorten afhankelijk van de leef-/gezinssituatie. Zo berekende de Commissie dat het tekort bij samenwonenden 100 euro meer is dan bij alleenstaanden. En dat stellen met kinderen ruim 250 euro per maand tekort komen. Dat bedrag loopt op als een gezin meer of oudere kinderen heeft.⁵

Gevolgen van bestaans(on)zekerheid

De Commissie Sociaal Minimum (2023a) beschouwt financiële bestaanszekerheid als voldoende inkomen voor:

- elementaire behoeften voor het levensonderhoud;
- maatschappelijke participatie;
- een financiële buffer om tegenvallers op te vangen.

Mee kunnen doen aan de maatschappij – bijvoorbeeld via sport – is hier dus nadrukkelijk onderdeel van.

Financiële bestaansonzekerheid, ofwel armoede, komt door onvoldoende financiële middelen. Dit heeft structurele uitsluiting van maatschappelijke deelname én een permanente afhankelijkheid van de verzorgingsstaat tot gevolg (Engbersen in Custers, 2023). Armoede levert vaak een stapeling van problemen op allerlei gebieden op, zoals de (mentale) gezondheid, (gezonde) levensverwachting, schulden, sociale isolatie en een gebrek aan eigenwaarde (Commissie Sociaal Minimum, 2023a; Custers, 2023; 's Jongers, 2024).

Daarbij is 'de ene armoede de andere niet', doordat de diepte ervan niet alleen afhangt van het tekort aan geld, maar ook van bijvoorbeeld iemands sociale netwerk

⁵ De Commissie Sociaal Minimum (2023a) berekende dat een alleenstaande in de bijstand zo'n 94 euro tekort komt, een stel in de bijstand 195 euro. Een stel dat rond bijstandsniveau leeft en drie kinderen heeft komt ongeveer 483 euro per maand tekort. Het gaat hier om een toetsing. Wat specifieke individuen of gezinnen te kort komen kan anders uitpakken, bijvoorbeeld door bovengemiddeld hoge of lage woonlasten of doordat een gemeente het inkomen meer of minder aanvult via lokale voorzieningen.

en gezondheid, ofwel de betrouwbaarheid van de bodem ('s Jongers, 2024). Deze 'veelkantigheid' van armoede komt in de statistieken niet terug.

Custers (2023), lector armoede interventies, spreekt over een armoedeparadox in Nederland: we zijn in 2022 collectief rijker geworden, terwijl de individuele armoedeproblematiek toenam. Armoede bestaat in ons land te midden van sterke instituties:

'Er is geen gebrek aan armoedebeleid en er is ook geen gebrek aan ambitie in beleidsdoelstellingen. Aan geld en goede bedoelingen is ook geen tekort.'

Custers, 2023, p.9

Toch wordt niet iedereen die in armoede leeft vanuit dat beleid (goed) bereikt, bijvoorbeeld als het om inkomensondersteuning gaat

Voldoende inkomen voor financiële bestaanszekerheid kan veel problemen voorkomen, zowel voor individuen als de samenleving (Commissie Sociaal Minimum, 2023a). Voor individuen gaat het bijvoorbeeld om opende schulden, eenzaamheid, het ontstaan of verergeren van (mentale) gezondheidsproblemen en slechtere ontwikkelkansen voor kinderen.

Voor de samenleving leidt bestaansonzekerheid tot hogere zorgkosten, maatschappelijke kosten van problematische schulden (die geschat worden op 15 tot 17 miljard euro per jaar) en minder mensen die kunnen meedoen – bijvoorbeeld via arbeid – of vertrouwen in de maatschappij. Bovendien, constateert de Commissie Sociaal Minimum, is er bij een toereikend inkomen van burgers minder noodzaak voor gemeenten om aanvullend beleid te voeren.

2.3 Gemeentelijke ondersteuning van mensen met geldzorgen

In de afgelopen decennia heeft de Rijksoverheid meer verantwoordelijkheden voor de ondersteuning van mensen met geldzorgen bij gemeenten neergelegd. Daardoor zijn mensen afhankelijker geworden van de gemeente waarin ze wonen om rond te kunnen komen (Commissie Sociaal Minimum, 2023b).

De landelijke overheid voorziet in inkomensondersteuning via (het bepalen van de hoogte van) de bijstand, de huur-, zorg- en kinderopvangtoeslagen en het kindgebonden budget. Gemeenten bieden aanvullende ondersteuning in de vorm van de bijzondere bijstand, individuele inkomensvoetstukken, gemeentelijke minimaregelingen en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.⁶ Gemeenten bepalen zelf hoe zij deze aanvullingen, binnen de kaders van de Participatiewet,

⁶ De Commissie Sociaal Minimum signaleert naast deze formele, gemeentelijke ondersteuning in de afgelopen jaren een groeiend aantal initiatieven vanuit informele voorzieningen zoals de Voedselbank en het Rode Kruis (2023a).

vormgeven: voor wie dit is, waarvoor, in welke vorm en wat de hoogte ervan is (Commissie Sociaal Minimum, 2023b).

Ook de financiële verantwoordelijkheid voor deze gemeentelijke voorzieningen ligt bij gemeenten. Zij ontvangen hiervoor een bedrag uit het gemeentefonds van de Rijksoverheid. Hoeveel geld elke gemeente krijgt hangt af van de kenmerken en belastingcapaciteit van de gemeente. De Rijksoverheid hanteert hiervoor een verdeelsleutel die is gebaseerd op ruim 60 maatstaven, waaronder het aantal huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau (Rijksoverheid, 2023a).

Het bedrag dat gemeenten uit het gemeentefonds krijgen is niet geoormerkt. Zij bepalen zelf waar ze het aan besteden en leggen hierover verantwoording af aan de gemeenteraad (Rijksoverheid, z.d.-b). De Commissie Sociaal Minimum constateert dat de middelen voor het lokale minimaal beleid onder druk staan doordat gemeenten gevolgen van bezuinigingen uit het verleden nog steeds voelen en doordat meer mensen er een beroep op doen (Commissie Sociaal Minimum, 2023b). Ook ziet zij dat de uitvoeringscapaciteit van gemeenten voor dit beleid onder druk staat (zie ook Nationale Ombudsman, 2022a).

Overheidsmiddelen gericht op kinderen die in armoede opgroeien

Gemeenten ontvangen, in het gemeentefonds, ook middelen die specifiek tot doel hebben de maatschappelijke participatie van kinderen die in armoede opgroeien te vergroten. In 2008 en 2009 was dat bijvoorbeeld elk 40 miljoen euro (de Aboutaleb-gelden; Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2007). Sinds 2017 krijgen gemeenten structureel gezamenlijk 100 miljoen euro die in natura bij kinderen terecht moet komen zodat zij mee kunnen doen, bijvoorbeeld via een sportabonnement (de Klijnsma-gelden; Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2016).

Ook deze middelen waren en zijn vrij te besteden, met als achterliggende idee dat gemeenten zelf het beste weten waar dit budget voor nodig is. Het ministerie van VWS stelde in 2014 dat het niet mogelijk was precies aan te geven hoe de Aboutaleb-gelden waren besteed (Ministerie van VWS, 2014).

Over de besteding van de Klijnsma-gelden zijn verschillende evaluatiestudies verschenen. Uit de vervolgevaluatie van 2021 blijkt dat vrijwel alle gemeenten beleid gericht op kinderen in armoede hadden en dat dit sinds 2017 is geïntensiveerd (Beerepoot et al., 2021). De voornaamste conclusies uit deze studie zijn dat gemeenten:

- meer aandacht hebben voor specifieke doelgroepen en integrale samenwerking;
- de extra gelden vooral gebruikten om het bestaande aanbod en regelingen te verbeteren;
- aangaven meer samen te werken met maatschappelijke partners, waar vooral het aanvullende bereik van hun samenwerkingspartners, bijvoorbeeld omdat zij huisbezoeken afleggen, van meerwaarde is.

Wel gaven gemeenten aan moeite te hebben werkende armen in beeld te krijgen, onder andere doordat zij vanwege de privacywetgeving geen inzicht in de hoogte van inkomens hebben.

Samenwerkingspartners van gemeenten

Gemeenten kunnen de uitvoering van hun lokale minimabeleid (deels) uitbesteden aan lokale organisaties, zoals een welzijnsorganisatie, een sportbedrijf of een bovenlokale organisatie die voor enkele gemeenten de uitvoering doet.

Er zijn ook verschillende organisaties die in veel gemeenten de regelingen (deels) uitvoeren of daar op een andere manier bij betrokken zijn. Bijvoorbeeld doordat zij namens inwoners aanvragen (mogen) indienen, helpen bij het informeren van burgers of een laatste vangnet zijn als er lokaal geen voorzieningen zijn. Dat zijn het Jeugdfonds Sport & Cultuur, het Volwassenenfonds Sport & Cultuur, Stichting Leergeld, De Voorzieningenwijzer, Sam& en het Nationaal Fonds Kinderhulp. In bijlage 3 staat een korte beschrijving van deze organisaties.

Veelheid en complexiteit gemeentelijke minimaregelingen

Divosa constateerde in 2019 dat een inwoner in een gemeente bij het aanvragen van inkomensondersteuning te maken kan krijgen met maar liefst 27 regelingen en acht definities van het begrip inkomen of vermogen (Divosa, 2019). Inwoners moeten deze regelingen veelal zelf aanvragen, of daar zelf hulp bij zoeken. De administratieve lasten voor iemand met een inkomen rond het sociaal minimum zijn dan ook enorm hoog (Nationale Ombudsman, 2022a; Custers, 2023).

De veelheid aan mogelijkheden voor inkomensondersteuning, mede ingegeven door de politieke wens die ondersteuning zo specifiek mogelijk vorm te geven, vormt een 'complex en ontoegankelijk doolhof', waarin burgers niet weten waar ze recht op hebben, hoe ze dit moeten aanvragen en welke voorwaarden er gelden (Commissie Sociaal Minimum, 2023b, p.15; Custers, 2023):

'Door zo veel mogelijk binnen bestaande regelingen naar pragmatische oplossingen te zoeken, is een maaswerk van verschillende inkomensvoorzieningen en toeslagen ontstaan met verschillende criteria en toetsingskaders en verschillende momenten van correctie, dat voor velen nauwelijks meer te navigeren is.'

Custers, 2023, p.17

Meerdere studies onderstrepen dat de bekendheid, vindbaarheid en toegankelijkheid van (het geheel aan) regelingen veel beter kan. Bijvoorbeeld door ze meer in te richten vanuit de gebruikers in plaats van de gemeente, betere en toegankelijker overzichten te bieden en het geheel (administratief) minder ingewikkeld te maken (o.a. SER, 2017; Huls et al., 2019; Gemeentelijke Kinderombudsman, 2021; Nationale Ombudsman, 2022a).

Bovendien is het stelsel niet alleen zeer ingewikkeld, maar is er ook sprake van grote ongelijkheid tussen gemeenten. Dan gaat het over wie er aanspraak op

inkomensondersteuning kunnen maken, waarvoor precies en hoeveel de lokale regelingen vergoeden (o.a. Gemeentelijke Kinderombudsman, 2021; Nationale Ombudsman, 2022a; Stuij et al., 2022; Commissie Sociaal Minimum, 2023b, Oudejans et al., 2023; Sociaal Planbureau Groningen, 2024; Hoogstra et al., 2024). Voor of je in aanmerking komt voor inkomensondersteuning en de hoogte ervan maakt het dus uit waar in Nederland je woont.

Het voorliggende onderzoek

Met dit onderzoek gaan we – vanuit sportdeelname- en zwemveiligheidsperspectief – specifiek en vrij gedetailleerd in op de aanwezigheid, inhoud, toegankelijkheid, vergelijkbaarheid van lokale regelingen voor sport en zwemles en vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie hierover.

Soorten en werkwijzen regelingen voor sport en zwemles

We vonden diverse soorten regelingen voor sport en zwemles, die ook op verschillende manieren werken. Dit zijn de meest voorkomende typen regelingen en hoe ze grofweg werken:

- De vergoeding wordt na goedkeuring van een aanvraag aan de sport- of zwemlesaanbieder overgemaakt. Dit is vrijwel altijd de werkwijze bij regelingen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur, het Volwassenenfonds Sport & Cultuur en Stichting Leergeld.
- Inwoners krijgen een vast bedrag als ze in aanmerking komen voor de regeling. Zij kunnen dat dan zelf besteden. Er staan vaak voorbeelden van mogelijke activiteiten in de informatie. Soms staat daarbij dat mensen facturen of bonnetjes moeten bewaren om eventueel op verzoek te laten zien, maar er kan ook staan dat dat niet hoeft. Een deel van de meedoenregelingen werkt op deze manier.
- Inwoners kunnen tot een maximumbedrag een aanvraag voor een of meerdere activiteiten indienen. Zij krijgen dan dat deel van het bedrag dat ze nodig hebben voor die activiteit (al dan niet zelf op de bankrekening) en kunnen vervolgens ook voor het resterende bedrag een aanvraag voor een andere activiteit indienen. Dit zijn vooral meedoenregelingen.
- Inwoners kunnen tot een maximumbedrag aan activiteiten declareren. Zij moeten eerst een aanvraagformulier indienen en horen dan of zij in aanmerking komen voor de regeling. Vervolgens kunnen ze facturen of bonnetjes voor gemaakte kosten achteraf declareren. Inwoners moeten het bedrag dus zelf (kunnen) voorschieten. Bij een deel van deze regelingen is uit de naam duidelijk dat ze op declaratiebasis werken, maar ook een deel van de meedoenregelingen werkt zo. Dat is niet altijd helemaal duidelijk uit de informatie op te maken.
- Inwoners kunnen in een webwinkel, webshop of kansshop of met een (stads)pas activiteiten en goederen tot een maximumbedrag of een maximaal aantal punten kiezen. Het kan ook gaan om korting op activiteiten.

Andere soorten regelingen die minder vaak voorkomen, lopen via de bijzondere bijstand, een kindpakket of een lokaal fonds of lokale regeling, of met bonnen of kortingspassen. Deze werken vaak ook op een van bovenstaande manieren, hoewel dat niet altijd duidelijk in de informatie staat.

Regelingen voor sportdeelname van jeugd

Dit hoofdstuk gaat over lokale regelingen voor sportdeelname van jeugd uit gezinnen met een laag inkomen. We gaan in op hoeveel gemeenten hier een of meerdere regelingen voor hebben (paragraaf 3.1), en de inhoud (paragraaf 3.2) en de toegankelijkheid van deze regelingen (paragraaf 3.3). En op wat gemeenten die samenwerken met het Jeugdfonds Sport & Cultuur voor sport vergoeden en voor wie (paragraaf 3.4).

Voor dit hoofdstuk analyseerden we:

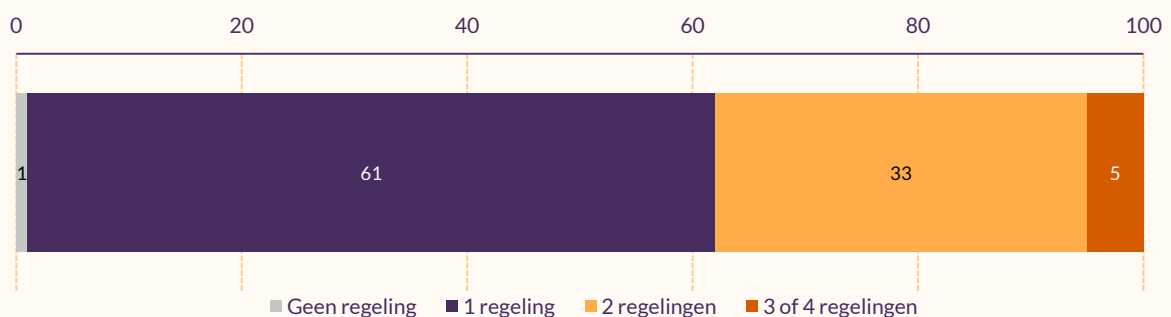
- de online informatie over de regelingen voor sportdeelname van jeugd van een derde van de Nederlandse gemeenten (n=114), met een evenredige spreiding naar mate van stedelijkheid en over het land (paragraaf 3.1 t/m 3.3). De informatie is afkomstig van de gemeentewebsites, eventuele externe sites waar zij naar verwijzen en, indien van toepassing, de spelregelbestanden van het Jeugdfonds Sport & Cultuur;
- de informatie uit de 204 spelregelbestanden van de gemeenten die deelnemen aan het Jeugdfonds Sport & Cultuur (paragraaf 3.4).⁷

3.1 Aanwezigheid

In op een na alle onderzochte gemeenten (99%) vonden we een regeling voor (o.a.) sportdeelname van jeugd uit gezinnen met een laag inkomen (figuur 3.1). Deze gemeenten hebben samen 162 regelingen waar sportdeelname onderdeel van is. In één gemeente vonden we geen online informatie over een sportdeelnameregeling.

Figuur 3.1
Aantal sportdeelnameregelingen voor jeugd per gemeente

(in procenten, n=114 gemeenten)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

⁷ Peildatum 1 juli 2024.

In 61 procent van de gemeenten (n=70) is er een regeling waar jeugdigen voor sportdeelname gebruik van kunnen maken ([figuur 3.1](#)). In een derde van de gemeenten (33%) zijn er twee regelingen naast elkaar: vaak is dat een regeling via het Jeugdfonds Sport & Cultuur naast een andere, zoals een meedoenregeling (15x) of een (stads)pas of webwinkel (9x). In twee gemeenten is uit de online informatie niet op te maken of de regelingen dezelfde zijn of twee verschillende. Ze lijken inhoudelijk wel op elkaar, maar verwijzen niet naar elkaar en de informatie is te beperkt om dit te bepalen.

In vijf gemeenten (5%) vonden we drie of vier regelingen waar sportdeelname van jeugd onderdeel van is. Dat is in al deze gemeenten een jeugdfondsregeling naast andere regelingen. Bijvoorbeeld gecombineerd met een stadspas en een kortingspas, of met een stadspas en een meedoenregeling. In de andere drie gevallen is het onduidelijk of dit echt verschillende regelingen zijn of dat de regeling op de website van Stichting Leergeld dezelfde is als die via het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Wel lijkt er in beide gemeenten in ieder geval een meedoenregeling naast te bestaan.

Typen ondersteuningsregelingen voor sportdeelname van jeugd

Ruim vier op de tien regelingen (44%) voor jeugdsportdeelname lopen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur ([tabel 3.1](#)). Een op de vijf vergoedingen voor sportdeelname komt uit een meedoenregeling of -bijdrage.

Tabel 3.1
Type regelingen voor sportdeelname jeugd
 (in procenten, n=162 regelingen)

	Percentage
Jeugdfonds Sport & Cultuur	44
Meedoenregeling of -bijdrage	20
Stichting Leergeld	12
(Stads)pas	8
Declaratieregeling	3
Kindpakket	3
Lokaal fonds of lokale regeling	3
Webwinkel of kansshop	3
Overig of onduidelijk	5

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Andere regelingen die we vaker vonden, zijn van Stichting Leergeld⁸ (12%) of een (stads)pas (8%). Een kleiner deel is een declaratieregeling of onderdeel van een

⁸ Stichting Leergeld is ook vaak intermediair voor het aanvragen van een regeling bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Als uit de informatie van Stichting Leergeld bleek dat het om een jeugdfondsregeling (of andere regeling) ging, hebben we deze alleen als jeugdfondsregeling (of andere regeling) meegeteld.

kindpakket, lokale regeling of webwinkel (elk 3%). 5 procent van de regelingen was niet onder een van deze noemers onder te brengen.

3.2 Inhoud

Vergoeding voor sportdeelname van jeugd

De helft van de regelingen (51%) vergoedt sportdeelname tot een maximumbedrag per jaar (**figuur 3.3**). Die bedragen variëren (**figuur 3.2**). Bij de helft van deze regelingen (49%) ligt dat tussen de 150 en 300 euro. Een kwart (28%) vergoedt 300 tot 450 euro. Een kleiner deel hanteert een vergoeding tot 150 euro (10%) of van 450 euro of hoger (14%). Veel voorkomende bedragen zijn 225 euro (22x), 300 euro (18x) en 500 euro (10x).

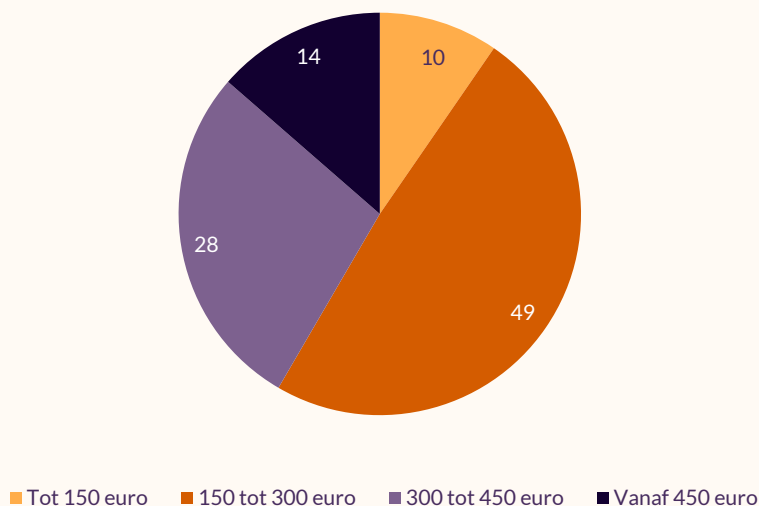
De gemiddelde maximumvergoeding is 284 euro per aanvraag, maar varieert van 50 tot 790 euro per jaar (**tabel 3.2**). Er zijn twee gemeenten die een regeling met 50 euro als vergoeding hebben. In de ene is dat onderdeel van een stadspas, naast een jeugdfondsregeling voor sportdeelname. In de andere gemeente is dit een vergoeding voor kinderen van 0 tot 4 jaar en is er voor kinderen vanaf die leeftijd een hogere vergoeding.

De vergoeding van 790 euro is voor jongeren van 12 t/m 17 jaar als onderdeel van een lokaal fonds en bedoeld voor 'lidmaatschap of les bij een sport- of cultuurvereniging'.

Figuur 3.2

Gehanteerde bedragen sportdeelnameregelingen jeugd (gegroepeerd)

(in euro's, n=125 regelingen*)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Dit zijn regelingen waarvan de vergoeding in euro's bekend is. Sommige regelingen hanteren verschillende vergoedingen voor verschillende leeftijdscategorieën. Die tellen hier apart mee.

Tabel 3.2**Gehanteerde bedragen sportdeelnameregelingen jeugd**(in euro's, n=125 regelingen⁹)

	Bedrag per jaar
Gemiddelde bedrag	284
Vaakst voorkomende bedrag	225 (22x)
Laagste bedrag	50
Hoogste bedrag	790

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Dit zijn regelingen waarvan de vergoeding in euro's bekend is. Sommige regelingen hanteren verschillende vergoedingen voor verschillende leeftijdscategorieën. Die tellen hier apart mee.

De andere helft van de regelingen hanteert geen vast maximumbedrag per jaar, maar een andere vergoeding (**figuur 3.3**). Bij 14 procent is dat de totale kosten voor contributie, lesgeld of een abonnement. Dit zijn vaak regelingen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur (11 keer).⁹ Maar er zijn ook meedoenregelingen, of regelingen via Stichting Leergeld of een kindpakket die de totale kosten betalen.

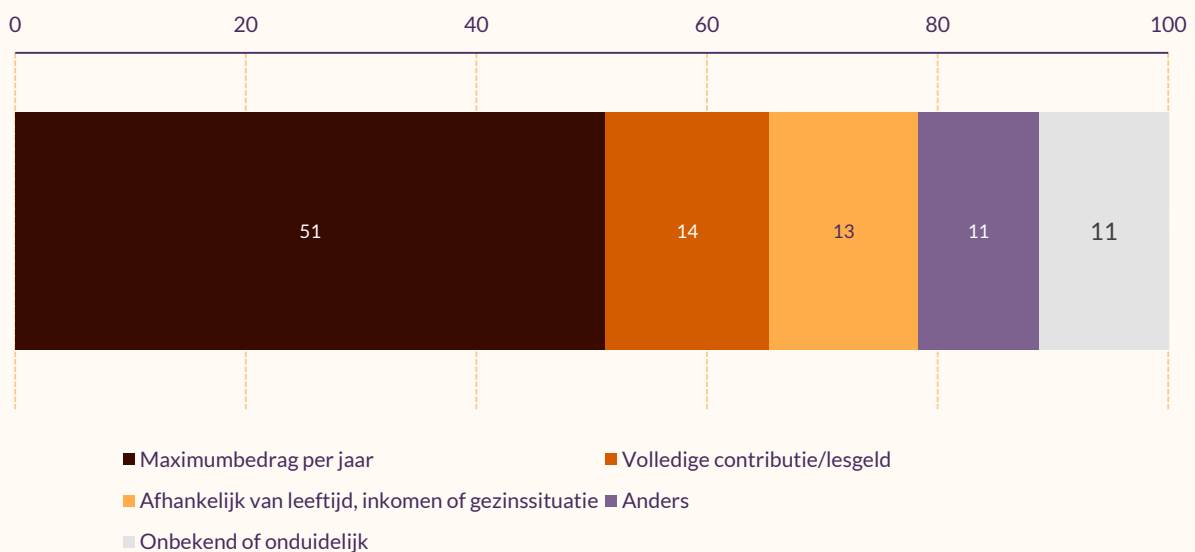
Bij een vergelijkbaar deel van de regelingen (13%) is de hoogte van de vergoeding afhankelijk van de leeftijd van de aanvrager, het gezinsinkomen of de gezinssituatie. In drie gemeenten is er een hogere vergoeding voor kinderen uit gezinnen met een lager inkomen. Zij hanteren twee of drie inkomensgrenzen, variërend van 100 tot 130 procent van het sociaal minimum.

In negentien gemeenten zijn er vergoedingen die afhangen van de leeftijd. Zij hebben verschillende vergoedingen voor basisschoolkinderen en leerlingen van de middelbare school, en soms ook voor 0- tot 4-jarigen. In een gemeente is de vergoeding voor kinderen van 0 tot 4 jaar hoger dan voor andere jeugdigen (250 euro tegenover 225 euro). In alle andere gemeenten loopt de vergoeding op voor oudere kinderen.

Bij 11 procent van de regelingen staat een 'andere' vergoeding. Bijvoorbeeld 'een bijdrage aan de contributie', een vergoeding afhankelijk van de aanvraag (bij een lokaal fonds) of door korting op activiteiten te bieden. In 11 procent van de regelingen is de vergoeding onbekend of soms onduidelijk (bijvoorbeeld doordat er verschillende bedragen worden genoemd; zie hoofdstuk 6).

⁹ Bij een deel van deze regelingen staat dat in de spelregels dat in 2024 'geen plafond' geldt voor de bijdrage in de kosten, maar in 2025 mogelijk wel weer een maximumbedrag gehanteerd wordt.

Figuur 3.3
Vergoedingen sportdeelnameregelingen jeugd
 (in procenten, n=162 regelingen)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

● Mag sport naast andere activiteiten in de regeling?

Vanuit sportdeelnameperspectief maakt het uit of er in de regeling altijd ruimte is voor sportbeoefening of dat inwoners moeten kiezen uit verschillende activiteiten. Bij 17 procent van de regelingen waar jeugdsport onderdeel van is, kan altijd voor sport gekozen worden (figuur 3.4). Ofwel omdat het een regeling alleen voor sport is, ofwel omdat het een regeling voor meerdere activiteiten is die tegelijk gekozen kunnen worden. Bijvoorbeeld sport en cultuur. Dit zijn vooral jeugdfondsregelingen, maar ook regelingen als onderdeel van een kindpakket of via Stichting Leergeld.

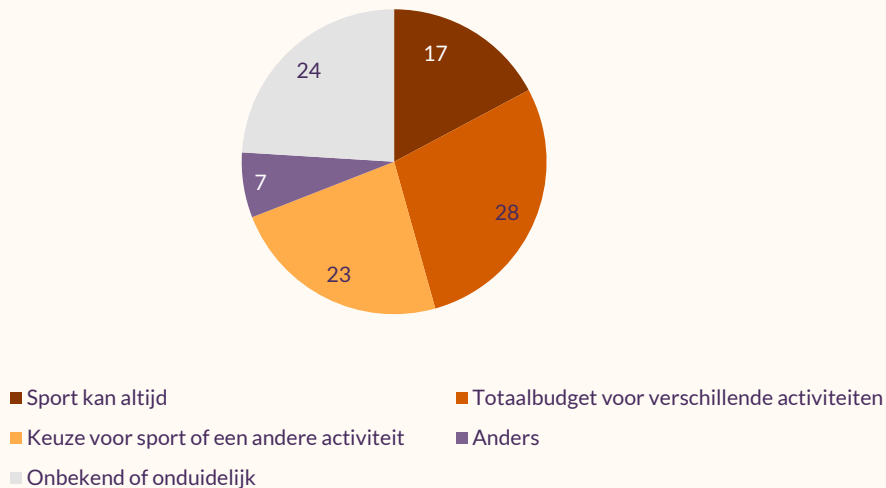
Bij de andere regelingen is dat anders. Ruim een kwart van de regelingen (28%) omvat een budget dat inwoners voor verschillende activiteiten kunnen inzetten. Dit zijn vaak meedoenregelingen, (stads)passen, webwinkelregelingen of lokale fondsen of regelingen. Bij deze regelingen is het afhankelijk van welke activiteiten voor de aanvrager (vooral) bijdragen aan het welzijn én de hoogte van de vergoeding of daar voldoende ruimte voor sportbeoefening (voorbij incidentele activiteiten) voor is.

Bij een iets kleiner deel van de regelingen (23%) moeten inwoners kiezen tussen sport of een andere activiteit, vaak cultuur. Dit zijn vaak regelingen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur, waarbij aanvragers één activiteit per jaar mogen kiezen.

Bij de 7 procent waarin dit anders ligt, kan een aanvrager bijvoorbeeld twee activiteiten kiezen van sport, cultuur en zwemles, kiezen tussen sport en zwemles of korting krijgen op activiteiten.

Bij een kwart van de regelingen (24%) is uit de online informatie niet op te maken of inwoners sport naast of alleen in plaats van een andere activiteit kunnen kiezen. Bij een deel van de regelingen is dit omdat onduidelijk is of sport naast of in plaats van zwemles vergoed wordt. Of omdat uit de spelregels niet duidelijk is of het gaat om 'sport en cultuur' of 'sport of cultuur'.

Figuur 3.4
Kan sport naast andere activiteiten in de regeling?
(in procenten, n=162 regelingen)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

3.3 Toegankelijkheid

Toegankelijkheid gaat over voor wie de regelingen zijn en hoe ze aan te vragen zijn.

Voor wie: leeftijden, inkomens en vermogens

● Leeftijden

Vrijwel alle gemeenten met een regeling voor jeugdsportdeelname hebben die voor alle jeugd of voor alle jeugd vanaf 4 jaar. In een enkele gemeente is dat vanaf 2, 3, 5, 6 of 7 jaar. Doordat in een deel van de gemeenten verschillende vergoedingen gelden voor verschillende leeftijden (zie paragraaf 3.2, al dan niet ondergebracht onder verschillende regelingen), is het beeld van de leeftijdsgrenzen gebaseerd op de informatie over regelingen ([tabel 3.3](#)) wat meer versnipperd.

Een derde van de regelingen (35%) is voor jeugd tot 18 jaar, 7 procent voor jeugd tot en met 18 jaar en 5 procent voor inwoners van alle leeftijden ([tabel 3.3](#)). Daarmee is bijna de helft van de regelingen (47%) voor alle jeugdige inwoners uit gezinnen met een laag inkomen tot of tot en met 18 jaar.

Een kwart van de regelingen (25%) is voor jeugd vanaf 4 jaar (18% tot 18 jaar, 7% t/m 18 jaar). 4 procent van de regelingen is voor kinderen tot of tot en met 4 jaar. In al deze gemeenten is er ook een regeling voor sportdeelname vanaf 4 jaar.

10 procent van de regelingen is specifiek voor jongeren op de middelbare school (vaak tot of t/m 18 jaar). In al deze gemeenten is er ook een regeling voor basisschoolkinderen (7% van de regelingen) of voor kinderen van 0 t/m 11 jaar (in categorie 'andere leeftijdsgroep' in tabel).

Tabel 3.3
Gehanteerde leeftijdsgrenzen sportdeelnameregelingen jeugd
(in procenten, n=188 regelingen*)

	Percentage
Alle leeftijden	5
0 tot 18 jaar	35
0 t/m 18 jaar	7
4 tot 18 jaar	18
4 t/m 18 jaar	7
≤ 4 jaar	4
Basisschool	7
Middelbare school	10
Andere leeftijdsgroep	7

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Bij zestien van de 162 sportdeelnameregelingen gelden twee leeftijdscategorieën, die elk een andere vergoeding kennen. Die nemen we hier apart mee. Daarom is het totaal hier 188 regelingen.

● Inkomenscriteria

De regelingen zijn voor mensen met te weinig inkomen om de kosten voor sportdeelname te dragen. Dit staat ook in alle gevallen in de online informatie beschreven. Bij drie kwart van de regelingen geldt een percentage van het sociaal minimum. Dit is meestal 120 procent (40% van de regelingen) of 130 procent (23% van de regelingen; [tabel 3.4](#)). 6 procent van de regelingen is voor mensen met een inkomen tot 110 procent van het sociaal minimum en bij 4 procent is dat een ander percentage, namelijk 140 of 150 procent.

Bij twee op de vijf regelingen (21%) staat geen percentage bij de voorwaarden, maar dat de regeling is voor inwoners met een 'laag of onvoldoende inkomen' of een zinsnede die hierop neerkomt. Of daar bij de beoordeling van de aanvraag wel een percentage geldt, is uit de informatie niet op te maken (zie hoofdstuk 6).

Tabel 3.4
Gehanteerde inkomensgrenzen sportdeelnameregelingen jeugd
 (in procenten, n=162 regelingen)

		Percentage
	110%	6
Percentage van het sociaal minimum, namelijk	120%	40
	130%	23
	ander percentage	4
'Laag of onvoldoende inkomen'		21
Nettobedrag voor verschillende leefsituaties		3
Twee percentages van het sociaal minimum met verschillende vergoedingen		2
Overig		3

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Bij 3 procent van de regelingen staat een nettobedrag voor verschillende leefsituaties in de voorwaarden. Dit komt vermoedelijk neer op een percentage van het sociaal minimum, maar dat staat niet zo vermeld.

Bij 2 procent van de regelingen (vijf regelingen) is de vergoeding afhankelijk van het inkomen. In deze gemeenten is er een vergoeding voor jeugd uit gezinnen met een inkomen tot 130 of 150 procent, met een hogere vergoeding bij een inkomen tot 100 of 120 procent van het sociaal minimum.

Bij 3 procent is de inkomensgrens anders beschreven. Bijvoorbeeld met een maximaal jaarinkomen voor verschillende leefsituaties, of als 'besteedbaar inkomen rond het bijstandsniveau'. Voor één regeling (een lokaal fonds) wordt per persoon bekeken wat er aan vergoeding nodig en mogelijk is.

Hoewel we dat niet systematisch hebben bijgehouden, is het bij een deel van de regelingen mogelijk om bij een hoger inkomen en geldzorgen (bijvoorbeeld door schulden of hoge vaste lasten) ook een aanvraag in te dienen of contact op te nemen om te kijken of er een gedeeltelijke vergoeding mogelijk is.

● Vermogensgrenzen

Bij 15 procent van de regelingen staat dat het vermogen niet hoger mag zijn dan in de participatiewet staat. In enkele gevallen staat dat er 'geen of weinig' vermogen mag zijn of dat dit niet 'te hoog' mag zijn. Bij enkele andere regelingen gelden iets andere bedragen dan in de Participatiewet staan.

In de meeste gevallen wordt een vermogenstoets niet genoemd. Dat wil overigens niet zeggen dat het vermogen niet meespeelt. Soms moeten inwoners bijvoorbeeld

in een aanvraagformulier wel gegevens over het vermogen opgeven, waaruit blijkt dat dit wel meeweegt in de beoordeling.

Manier van aanvragen

Bij het aanvragen van regelingen keken we naar de eerste optie die genoemd werd. Bij een deel van de regelingen staat verderop in de informatie wel een alternatief, bijvoorbeeld telefonisch of langskomen.

Voor een derde van de regelingen (38%) verloopt de aanvraag via een intermediair die namens een gezin een online aanvraag indient ([tabel 3.5](#)). Dit zijn allemaal jeugdfondsregelingen, waarbij dit de standaard manier van aanvragen is.

Voor de overige regelingen verloopt een groot deel van de (eerste) aanvraag- of contactmogelijkheid online. Bijvoorbeeld via de website van de regeling, webwinkel of stadspas (13%), via de website van Stichting Leergeld (12%), of door in te loggen bij DigiD (11%; [tabel 3.5](#)).

Aangezien het in dit rapport gaat over informatie die inwoners online (kunnen) vinden, is het niet heel gek dat een aanvraag ook online kan. Maar er staat niet altijd een alternatief bij genoemd. Wel vonden we verschillende keren op een pagina met veel voorkomende vragen (FAQ) een vraag als 'Ik snap helemaal niets van computers. Kan ik de artikelen niet op een andere manier verkrijgen?'. Hier was het antwoord eigenlijk altijd dat de aanvraag online moet, maar soms werd er wel een telefoonnummer of adres genoemd waar mensen die daar niet uitkomen naartoe kunnen gaan.

Voor 7 procent van de regelingen moet men een aanvraagformulier insturen ([tabel 3.5](#)). Soms kan dit alleen per mail/online of juist alleen per post, in andere gevallen worden meerdere opties geboden. Bij nog eens 3 procent moeten inwoners eerst een aanvraagformulier insturen. Na goedkeuring kunnen ze gemaakte kosten dan met kassabonnen of facturen declareren. Deze aanvraagformulieren kunnen heel lang zijn, met gedetailleerde vragen over het inkomen.

Bij nog eens 7 procent zijn er verschillende manieren om aan te vragen: bijvoorbeeld bellen of langskomen, via een intermediair die wordt genoemd in de spelregels of via de website van Stichting Leergeld (allemaal jeugdfondsregelingen).

Voor 4 procent van de regelingen wordt een meedoenvergoeding of (stads)pas automatisch overgemaakt of toegestuurd aan inwoners met een bijstandsuitkering. Andere inwoners met een laag inkomen kunnen online of via een formulier een aanvraag indienen. Bij 'overig' (3%) is het bijvoorbeeld alleen mogelijk om telefonisch contact op te nemen of fysiek langs te komen.

Bij 3 procent van de regelingen is de uitleg over de aanvraagprocedure onduidelijk. Bijvoorbeeld omdat er niet bij staat waar je het aanvraagformulier heen moet sturen. Of dat alleen gemeld staat dat je een 'verzoek bij de gemeente' moet indienen, maar niet hoe.

Tabel 3.5**Aanvraagmogelijkheden sportdeelnameregelingen jeugd (eerste optie)**

(in procenten, n= 162 regelingen)

	Percentage
Via een intermediair	38
Online via website van de regeling, webwinkel of stadspas	13
Online via website van Stichting Leergeld	12
Online via DigiD	11
Aanvraagformulier insturen	7
Keuze tussen opties	7
Automatisch bij uitkering, anders online/aanvraagformulier	4
Aanvraagformulier insturen en kosten achteraf declareren	3
Overig	3
Niet of onduidelijk uitgelegd	3

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

3.4 Sport via het Jeugdfonds Sport & Cultuur

Van de 114 onderzochte gemeenten in dit onderzoek bieden er 73 een vergoeding voor sportdeelname via het Jeugdfonds Sport & Cultuur (64%). In totaal hebben 204 gemeenten in Nederland een samenwerking met het fonds om sport en/of zwemles voor jeugdige inwoners met een laag inkomen financieel mogelijk te maken (60% van alle gemeenten).

We analyseerden ook wat deze gemeenten op deze manier vergoeden voor sportdeelname (zie bijlage 4 voor de tabellen). 203 van de 204 gemeenten vergoeden sportdeelname via het Jeugdfonds Sport & Cultuur; één gemeente alleen zwemles.

Inhoud: vergoedingen voor sportdeelname

Twee derde van de gemeenten (67%) vergoedt via het Jeugdfonds Sport & Cultuur tot een maximumbedrag per jaar. Een kwart (26%) betaalt de volledige contributie of abonnementsgelden. In 7 procent van de gemeenten ligt dit net anders. Vaak hebben zij in principe een bedrag van 225 euro beschikbaar, met ruimte tot 350 euro voor 'maatwerk'. In twee gemeenten is de hoogte vergoeding afhankelijk van de leeftijd van de aanvrager.

De gemeenten die met een maximumbedrag per jaar werken, vergoeden gemiddeld 298 euro. De bedragen variëren van 225 tot 600 euro. Het vaakst is dat 225 euro (42% van de regelingen met een maximumbedrag). Ook 300 euro (19%) en 500 euro (14%) zijn bedragen die vaker voorkomen.

Toegankelijkheid: leeftijden, inkomenscriteria en manier van aanvragen

Praktisch alle gemeenten vergoeden kosten voor sport via het Jeugdfonds Sport & Cultuur voor jeugdigen vanaf 4 jaar. In twee derde van de gemeenten (67%) is dat al vanaf 0 jaar en in een kwart vanaf 4 jaar (25%). 5 procent van de gemeenten vergoedt vanaf 0 of 4 jaar tot en met de jongvolwassenleeftijd (variërend van 20 tot 28 jaar). In 70 procent van de gemeenten is de vergoeding voor jeugd tot 18 jaar, in 21 procent tot en met die leeftijd.

Meer dan de helft van de gemeenten (59%) hanteert een percentage van het sociaal minimum als inkomensgrens. Dat is het vaakst 120 procent (in 38% van de gemeenten) of 130 procent (14%). In vier op de tien gemeenten (39%) zijn de inkomenscriteria niet in een percentage uitgedrukt, maar in tekst. In een enkel spelregeldocument staat dat het vermogen ook meeweegt bij de beoordeling van een aanvraag.

In vrijwel alle gemeenten verloopt de aanvraag via een intermediair die de aanvraag namens een kind of jongere online indient. Dit is de standaard werkwijze van het Jeugdfonds Sport & Cultuur. In een op de tien gemeenten kunnen ouders of verzorgers ook naar een website gaan om zich aan te melden. Vaak is dit de website van Stichting Leergeld – die vaak intermediair voor het fonds is. Zij nemen dan contact met de aanvrager op.

3.5 Conclusies

Op basis van online informatie over sport- en zwemlesregelingen in een derde van de Nederlandse gemeenten:

● Aanwezigheid en leeftijden

- Vrijwel alle onderzochte gemeenten hebben een of meerdere regelingen voor (o.a.) sportdeelname van jeugd uit gezinnen met een laag inkomen. Vrijwel alle gemeenten met een sportdeelnameregeling voor jeugd hebben die voor alle jeugd of voor alle jeugd vanaf 4 jaar. Wel kunnen deze regelingen lokaal variëren per leeftijdsgroep, doordat bijvoorbeeld verschillende vergoedingen gelden of er verschillende regelingen zijn.
- In totaal vonden we in de 114 gemeenten 162 regelingen: het vaakst is dit een regeling via het Jeugdfonds Sport & Cultuur (44%), een meedoenregeling (20%) of een regeling via Stichting Leergeld (12%). In een derde van de gemeenten bestaan twee regelingen naast elkaar; vaak is dit een jeugdfondsregeling naast een andere regeling voor bredere doeleinden. 5 procent van de gemeenten heeft drie of vier regelingen waar sportdeelname onderdeel van is, hoewel uit de online informatie niet altijd duidelijk is of dit niet deels dezelfde regelingen zijn.

● Vergoedingen

- De helft van de regelingen heeft een vergoeding voor sportdeelname tot een maximumbedrag per jaar. Gemiddeld is dat 284 euro. Wel is er een grote variëteit in de bedragen. Bij de helft ligt dit bedrag tussen de 150 en

300 euro, bij een kwart tussen de 300 en 450 euro. Bij een op de tien regelingen is het bedrag minder dan 150 euro. Het laagste bedrag is 50 euro. Dat vonden we twee keer: voor een regeling naast een andere lokale regeling en voor een regeling voor kinderen tot 4 jaar. Het hoogste bedrag is 790 euro.

- Bij 14 procent van de regelingen worden de totale kosten voor contributie, lesgeld of een abonnement vergoed. Bij een vergelijkbaar deel is de hoogte van de vergoeding afhankelijk van de leeftijd van de aanvrager, de gezinssituatie of het gezinsinkomen.
- Vanuit sportdeelnameperspectief maakt het uit of een aanvrager altijd kan kiezen voor sport. Bij 17 procent van de regelingen is dat het geval: deze regelingen zijn alleen voor sportdeelname of voor meerdere activiteiten die de aanvrager tegelijk kan kiezen. Ruim een kwart van de regelingen omvat een totaalbudget dat inwoners voor verschillende activiteiten kunnen inzetten. Bij deze regelingen is het afhankelijk van welke activiteiten voor de aanvrager (vooral) bijdragen aan het welzijn én de hoogte van de vergoeding of daarbij voldoende ruimte voor sportbeoefening (voorbij incidentele activiteiten) is. Bij nog een kwart heeft de aanvrager de keuze tussen sport of een andere activiteit, vaak cultuur. Bij een laatste kwart is uit de informatie niet op te maken of sport naast of in plaats van een andere activiteit mogelijk is.

● **Inkomens- en vermogensgrenzen en manieren van aanvragen**

- Bij drie kwart van de regelingen geldt een percentage van het sociaal minimum als inkomenscriterium. Dat is het vaakst 120 procent (40% van de regelingen) of 130 procent (23%). Bij twee op de vijf regelingen staat geen percentage gemeld, maar alleen dat ze zijn voor inwoners met een laag of onvoldoende inkomen. Bij een deel van de regelingen staat dat inwoners met een hoger inkomen maar onvoldoende geld voor sport voor hun kind(eren) ook een aanvraag in kunnen dienen.
- Bij 15 procent van de regelingen mag het vermogen van de aanvrager niet hoger zijn dan in de Participatiewet staat. Bij de meeste regelingen staat niet dat het vermogen meespeelt in de beoordeling. Soms moeten inwoners op een aanvraagformulier wel informatie over het vermogen invullen, waaruit blijkt dat dit wel meeweegt in de beoordeling.
- Het aanvragen verloopt vaak via een intermediair (38%) of digitaal via DigiD of een specifieke website (36%). Bij een digitale aanmelding staat niet altijd een alternatief als inwoners er niet zelf uitkomen. Wel zochten we zelf online naar informatie en kan het ook zijn dat inwoners op een andere manier bij een regeling terecht komen. Een op de tien regelingen kan een inwoner via een formulier aanvragen. Deze formulieren kunnen lang zijn, met gedetailleerde vragen over het inkomen.

Op basis van spelregeldocumenten van alle gemeenten die samenwerken met het Jeugdfonds Sport & Cultuur:

- 203 gemeenten in Nederland werken samen met het Jeugdfonds Sport & Cultuur om sportdeelname financieel mogelijk te maken voor kinderen en

jongeren. Praktisch al deze gemeenten vergoeden sportdeelname voor alle jeugd in de gemeente vanaf 0 of vanaf 4 jaar. In vrijwel alle gemeenten verloopt een aanvraag bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur via een intermediair.

- In bijna vier op de tien de gemeenten (38%) is een aanvraag mogelijk voor jeugd uit gezinnen met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum. In een kleiner deel (14%) is dit 130 procent. In de meeste overige gemeenten zijn de inkomenscriteria niet in een percentage of bedragen uitgedrukt. Zij hebben in tekst beschreven dat de regeling is voor kinderen of jongeren uit gezinnen met een laag of onvoldoende inkomen om de kosten van sport te financieren.
- Twee derde van deze gemeenten hanteert een maximumbedrag als vergoeding. Dit is gemiddeld 298 euro, variërend van 225 tot 600 euro. In een kwart van de gemeenten wordt de volledige contributie of abonnementsgeld betaald. Deze vergoedingen liggen hoger dan we in de analyse van alle regelingen uit een derde van de gemeenten vonden.

Regelingen voor zwemles van jeugd

Dit hoofdstuk gaat over lokale regelingen voor zwemles van jeugd uit gezinnen met een laag inkomen. We gaan in op hoeveel gemeenten hiervoor een of meerdere regelingen hebben (paragraaf 4.1), en de inhoud (paragraaf 4.2) en toegankelijkheid van deze regelingen (paragraaf 4.3). En op wat gemeenten die met het Jeugdfonds Sport & Cultuur samenwerken, via deze weg voor zwemles vergoeden en voor wie (paragraaf 4.4).

Voor dit hoofdstuk analyseerden we:

- de online informatie over de zwemlesregelingen van een derde van de Nederlandse gemeenten (n=114), met een evenredige spreiding naar mate van stedelijkheid en over het land (paragraaf 4.1 t/m 4.3). De informatie is afkomstig van de gemeentewebsites, eventuele externe sites waar zij naar verwijzen en, indien van toepassing, de spelregelbestanden van het Jeugdfonds Sport & Cultuur;
- de informatie uit de 204 spelregelbestanden van de gemeenten die deelnemen aan het Jeugdfonds Sport & Cultuur (paragraaf 4.4).¹⁰

4.1 Aanwezigheid

In 96 procent van de bestudeerde gemeenten vonden we een of meerdere regelingen met een vergoeding voor (o.a.) zwemles voor jeugdige inwoners ([figuur 4.1](#)). Dat zijn 109 van de 114 gemeenten. In vijf gemeenten vonden we geen informatie over een zwemlesregeling. Dat betekent niet per definitie dat die niet bestaat, maar wel dat inwoners daar online geen informatie over kunnen vinden.¹¹

Deze 109 gemeenten hebben samen 125 regelingen: in 82 procent van de gemeenten is dat één regeling ([figuur 4.1](#)).

In veertien gemeenten (13%) vonden we twee regelingen waar inwoners aanspraak op kunnen maken ([figuur 4.1](#)). Dat was in acht gemeenten een jeugdfondsregeling naast een andere regeling, zoals een meedoenregeling, (stads)pas of specifieke zwemvaardigheidsregeling. In vier gemeenten vonden we een zwemlesregeling via Stichting Leergeld naast een andere (stads)pas- of meedoenregeling.

Eén gemeente heeft een meedoenbijdrage en een zwemlestoelage. En in de laatste gemeente was het onduidelijk of de jeugdfondsregeling en regeling die op de

¹⁰ Peildatum 1 juli 2024.

¹¹ Ook kunnen gemeenten op een andere manier ondersteuning bieden bij het behalen van zwemdiploma's, namelijk door schoolzwemmen te organiseren of ondersteunen. Dit onderwerp valt buiten de kaders van dit onderzoek.

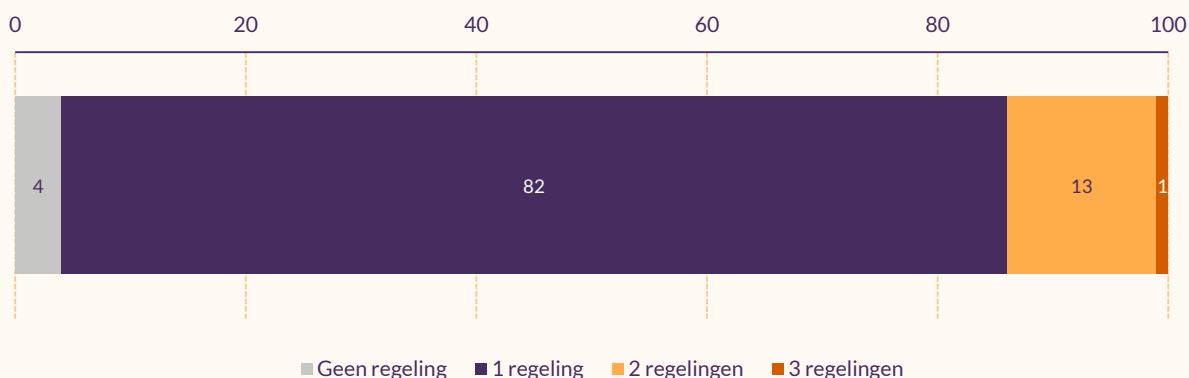
gemeentesite onder de noemer Sam& staat dezelfde zijn of twee verschillende mogelijkheden om een vergoeding voor zwemles aan te vragen.

In één gemeente vonden we drie zwemlesregelingen ([figuur 4.1](#)). Dit is een regeling via het Jeugdfonds Sport & Cultuur, eentje via Stichting Leergeld en een meedoenregeling. Deze regelingen hebben elk verschillende leeftijdscategorieën, inkomensgrenzen en vergoedingen. Het lijken op basis van de online informatie dus drie verschillende regelingen te zijn.

Figuur 4.1

Aantal zwemlesregelingen voor jeugd per gemeente

(in procenten, n=114 gemeenten)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Typen zwemlesregelingen voor jeugd

De meeste lokale zwemlesregelingen lopen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur: dat geldt voor vier op de tien ([tabel 4.1](#)). Een vijfde van de regelingen (22%) gaat via Stichting Leergeld; dit is exclusief regelingen via bijvoorbeeld het Jeugdfonds Sport & Cultuur waar Stichting Leergeld de intermediair voor is of kan zijn.

15 procent van de vergoedingen voor zwemles komt uit een meedoenregeling of -bijdrage. Dit zijn vaak, maar niet altijd, regelingen voor bredere doeleinden: maatschappelijke participatie via sportieve, culturele, sociale en educatieve activiteiten. In een deel van de meedoenregelingen is zwemles wel apart geborgd.

Bij 6 procent van de regelingen is uit de naam direct op te maken dat het om een regeling voor (alleen) zwemles gaat. Bijvoorbeeld een 'zwemlestoelage', een 'zwemvanget' of 'vergoeding voor zwemdiploma A en B'. Ander vaker voorkomende zwemlesregelingen zijn onderdeel van een (stads)pas of kindpakket (beide 4%).

De overige regelingen (8%) zijn ondergebracht bij de bijzondere bijstand, een lokaal fonds of lokale regeling, een webwinkel of kansshop of een declaratieregeling. Bij een enkele regeling was het type onduidelijk.

Tabel 4.1
Type regelingen voor zwemles jeugd
 (in procenten, n=125 regelingen)

	Percentage
Jeugdfonds Sport & Cultuur	42
Stichting Leergeld	22
Meedoenregeling of -bijdrage	15
Zwemregeling	6
(Stads)pas	4
Kindpakket	4
Overig of onduidelijk	8

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

4.2 Inhoud

Vergoedingen voor zwemles van jeugd

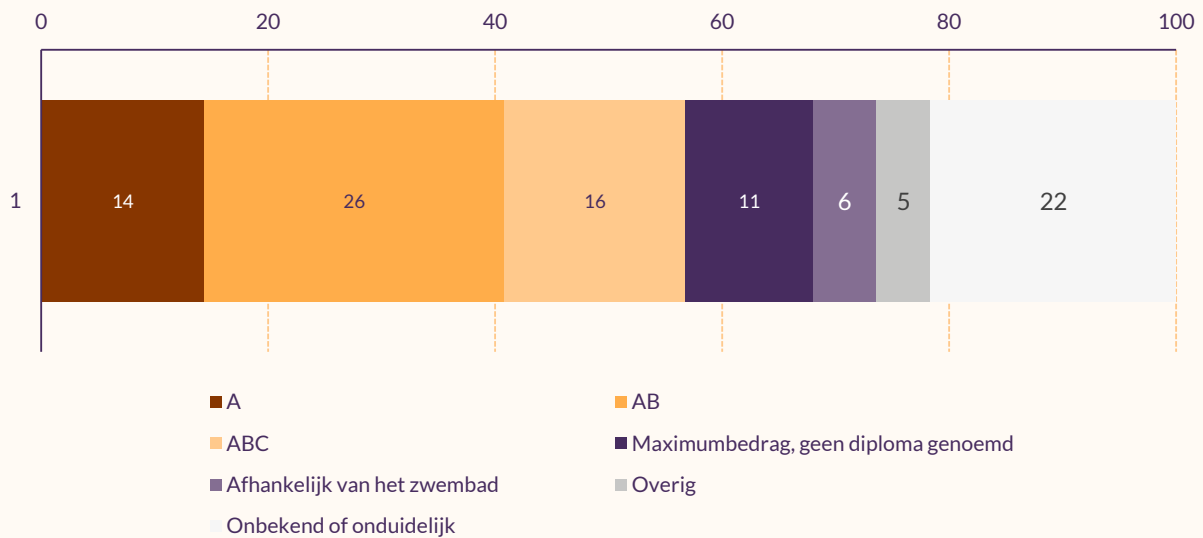
De zwemlesregelingen lopen uiteen in wat ze precies vergoeden op het gebied van zwemveiligheid.¹² We vonden hier grote verschillen tussen gemeenten. Hoewel we hier vooral op het niveau van de regelingen kijken, zijn er vijftien gemeenten waar twee of drie zwemlesregelingen voor jeugd zijn ([figuur 4.1](#)).

Dit zijn deels regelingen die aanvullend op elkaar (kunnen) zijn, bijvoorbeeld doordat een specifieke zwemlestoelage het budget uit een meedoenregeling aanvult of doordat diploma B en C via een andere regeling mogelijk zijn. In andere gevallen zijn er regelingen in een gemeente met verschillende vergoedingen: bijvoorbeeld A en/of B via een meedoenregeling en ABC via het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Of A via een (stads)pas en A en B via Stichting Leergeld. Soms lijken het dezelfde regelingen te zijn, maar verwijzen ze in de tekst niet naar elkaar. Dit laat zien dat de online informatie lastig te begrijpen kan zijn voor inwoners (zie hoofdstuk 6).

Bij ruim de helft van de zwemlesregelingen (56%) staat beschreven voor welk zwemdiploma de lessen zijn. De vergoeding is dan bestemd voor zwemlessen voor diploma A (14%), A en/of B (26%) of ABC (16%; [figuur 4.2](#)). Bij 4 procent van de regelingen kan (B en) C als sport gekozen worden, zodat kinderen in gemeente een volledig ABC-traject kunnen doorlopen.

¹² Een C-diploma geldt als de Nationale Norm Zwemveiligheid; daarmee kan iemand zich redden in open water zonder golfslag. Met een zwemdiploma A kan iemand zwemmen in een zwembad zonder attracties en met B in een zwembad met attracties. Zie <https://www.nrz-nl.nl/licentie-nationale-zwemdiplomas/nationale-norm-zwemveiligheid/>

Figuur 4.2
Vergoedingen zwemlesregelingen jeugd
 (in procenten, n=125 regelingen)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

● Diplomagarantie of niet?

Maar de zwemlesregelingen zitten vaak ingewikkelder in elkaar dan dit beeld laat zien. Bij maar een deel van de regelingen staat vermeld dat deze vergoeding inclusief een diplomagarantie is (bij voldoende aanwezigheid tijdens de lessen). Welk deel precies hebben we nu niet in beeld. Bij enkele regelingen staat juist dat er geen diplomagarantie geldt: het gaat hier alleen om een bepaald aantal of een jaar zwemlessen. Maar soms is ook niet duidelijk wat een diplomagarantie betekent. Bijvoorbeeld in deze toelichting:

'Voor kinderen [op de basisschool] krijgt u een diplomagarantie van 16 maanden voor diploma A en B. Dat betekent dat uw kind 16 maanden de tijd krijgt om de zwemdiploma's te halen. (...) Voor kinderen [op de middelbare school] krijgt u een diplomagarantie van 8 maanden. Dat betekent dat uw kind 8 maanden de tijd krijgt om de zwemdiploma's te halen.'

Informatie van een gemeentewebsite

Hoewel deze periode gemiddeld genomen voldoende is om een zwemdiploma (A) te halen, lijkt dat iets anders dan een diplomagarantie afgeven.

Wat hier nog bijkomt is dat bij een derde van de zwemlesregelingen waar een diploma bij genoemd wordt, ook een maximumbedrag aan vergoeding staat (niet in tabel). Die bedragen variëren. Bij een A-diploma bijvoorbeeld van 225 euro tot 800 euro. En bij een diploma A en B van 592 euro tot 1.008 euro. Het is uit de informatie niet op te maken of een kind voor dat bedrag een jaar kan zwemmen (en

een jaar later met een nieuw budget verder kan indien nodig), omdat de tarieven van zwemlesaanbieders behoorlijk uiteen kunnen lopen.

Zo vonden we van twee buurgemeenten een overzicht met alle zwemlesaanbieders en de tarieven die zij hanteren. Daarin staan zes zwemverenigingen, waar kinderen voor 220 tot 315 euro een jaar zwemlessen kunnen volgen; een bedrag dat via het Jeugdfonds Sport & Cultuur vergoed wordt. Er zijn ook negen commerciële zwemclubs, waar ouders een (aanzienlijke) eigen bijdrage naast de vergoeding van 500 euro via het Jeugdfonds Sport & Cultuur moeten betalen.¹³ Het maakt hier dus zowel voor ouders als voor de financier van de zwemlesregeling uit waar kinderen les (kunnen) krijgen. Daarbij spelen zowel beschikbaarheid (wachtlIJst) als vervoer mee.

Bij 6 procent van de zwemlesregelingen is de vergoeding dan ook afhankelijk van het zwembad waarin iemand les heeft (**figuur 4.2**; dit zijn zeven regelingen). De vergoeding is dan bijvoorbeeld een A-diploma in een specifiek zwembad of een maximumbedrag per jaar voor andere zwembaden. Of A in het ene zwembad en A en B in het andere.

● **Andere vergoedingen dan zwemdiploma's**

Bij 11 procent van de regelingen geldt een maximumbedrag per jaar voor zwemlessen, maar staat geen diploma genoemd. Daarvan zijn er vier regelingen met een budget onder de 225 euro (90 tot 180 euro), en tien van 225 euro of hoger (tot 790 euro). Bij deze regelingen is het niet altijd duidelijk of dit budget ook voor andere activiteiten bestemd is.

Bij 5 procent van de regelingen is de vergoeding anders. Bijvoorbeeld afhankelijk van de hoogte van het gezinsinkomen, of een vergoeding van 65 zwemlessen van 45 minuten.

Bij bijna een kwart van de regelingen (22%) is de vergoeding onduidelijk of niet beschreven. Bij een klein deel daarvan staat dat de ouder bij de intermediair kan navragen welke vergoeding er voor zwemles in de gemeente is. Bij de rest stond de vergoeding niet gemeld of was deze onduidelijk geformuleerd.

● **Kleine letters in de voorwaarden**

Dit beeld laat een behoorlijke versnippering zien als het gaat om wat zwemlesregelingen vergoeden. Het is geregeld nog wat ingewikkelder in de 'kleine letters': de voorwaarden die gelden om voor de vergoeding in aanmerking te komen (los van de leeftijd en het inkomen, zie paragraaf 4.3).

We noemden al de diplomagarantie en de uiteenlopende tarieven die zwemlesaanbieders hanteren, maar de meeste regelingen kennen ook een bepaald

¹³ Die eigen bijdrage is op basis van het overzicht voor één aanbieder gemakkelijk te berekenen, namelijk 550 euro. Bij de andere aanbieders staan de kosten per les, maand of kwartaal vermeld.

percentage of aantal lessen dat een kind aanwezig moet zijn of kosten voor het inschrijven, proefzwemmen en diplomazwemmen die wel of niet vergoed worden.

Bij verschillende regelingen staat dat ouders mogelijk een eigen bijdrage moeten betalen of sowieso – in een geval was die bijdrage 300 euro. Ook staat soms precies beschreven of een ouder/verzorger zich eerst moet aanmelden bij de regeling of juist voor de wachtlijst bij de aanbieder. En dat iemand nog niet gestart mag zijn met zwemlessen voordat een regeling is toegekend – behalve in het geval van plotselinge geldzorgen.

Al deze voorwaarden en uitzonderingen zijn niet per se onlogisch vanuit het perspectief van aanbieders van de regeling en de zwemles. Maar dit betekent wel dat ouders hier goed van op de hoogte moeten zijn om niet voor onverwachte (financiële) verrassingen te komen staan. Dat vraagt veel vanuit de kant van de informatievoorziening én de kant van de ouders.

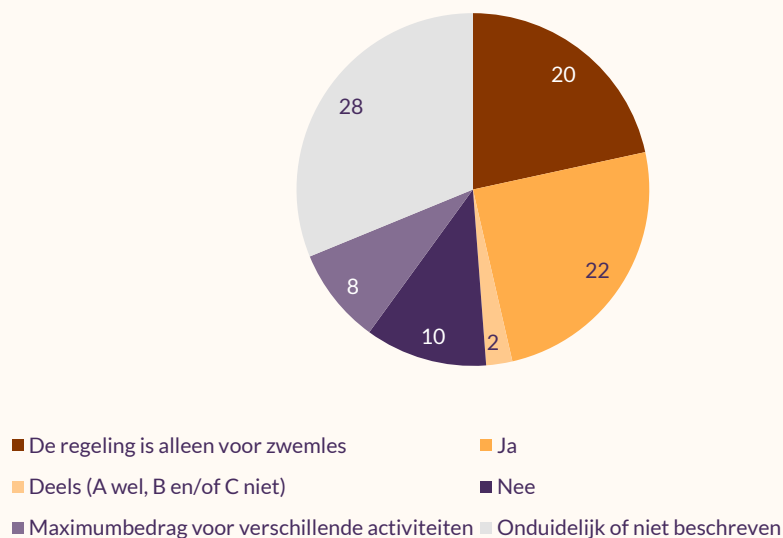
● Zwemles naast of in plaats van andere activiteiten

De regelingen waar zwemles onderdeel van zijn, zijn vaak ook voor andere activiteiten. Daarom keken we ook of zwemles naast of in plaats van sport (of andere activiteiten) vergoed wordt ([figuur 4.3](#)). Een vijfde van de regelingen (20%) is alleen voor zwemles. In een vergelijkbaar deel (22%) mag zwemles gekozen worden naast een of meer andere activiteiten. Bij 2 procent van de regelingen valt de vergoeding van zwemdiploma B of B en C onder sport: zwemlessen voor een A-diploma kunnen wel naast een sport.

Figuur 4.3

Mag zwemles naast andere activiteiten in de regeling?

(in procenten, n=125 regelingen)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Bij 10 procent van de regelingen is de vergoeding jaarlijks voor sport of zwemles, of voor sport, cultuur of zwemles. Aanvragers moeten in dat geval een keuze tussen een van deze activiteiten maken. In 8 procent is de zwemlesvergoeding een maximumbedrag per jaar dat ook voor andere activiteiten ingezet kan worden.

Wat opvalt is dat bij ruim een kwart (28%) van de regelingen onduidelijk of niet beschreven is of kinderen in de regeling kunnen leren zwemmen terwijl ze tegelijk een andere (sport)activiteit beoefenen.

4.3 Toegankelijkheid

Bij toegang kijken we naar voor wie de regelingen zijn en hoe ze aan te vragen zijn.

Voor wie: leeftijden, inkomens en vermogens

● Leeftijden

Van de 109 gemeenten met een of meer zwemregelingen hebben er drie alleen een regeling voor kinderen in (een deel van) de basisschoolleeftijd. Alle overige gemeenten hebben een zwemlesregeling voor jeugd vanaf 0, 4, 5 of 6 jaar.

Een op de vijf lokale zwemlesregelingen (20%) is voor jeugdige inwoners van 0 tot of tot en met 18 jaar ([tabel 4.2](#)). Een kwart van de regelingen (25%) is voor kinderen vanaf 4 (of soms 4,5) jaar en nog een kwart voor kinderen vanaf 5 (of soms 5,5) jaar. Bij 9 procent van de regelingen geldt een minimale leeftijd van 6 jaar. Deze leeftijd ligt iets hoger dan bij sportdeelnameregelingen, maar zwemlesaanbieders zien 5 jaar als de ideale startleeftijd voor zwemles; dat is ook de gemiddelde startleeftijd bij de meeste aanbieders (Hollander & Westerbroek, 2023b).

Tabel 4.2
Gehanteerde leeftijdsgrenzen zwemlesregelingen jeugd
(in procenten, n=138 regelingen)

	Percentage
Alle jeugd	20
Jeugd vanaf 4 jaar	25
Jeugd vanaf 5 jaar	25
Jeugd vanaf 6 jaar	9
Basisschoolleeftijd	9
Middelbare-schoolleeftijd	8
Overig	6

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

* Bij 13 van de 125 sportdeelnameregelingen gelden twee leeftijdscategorieën, die elk een andere vergoeding kennen. Die nemen we hier apart mee. Daarom is het totaal hier 138 regelingen.

Sommige gemeenten hebben verschillende regelingen voor basisschoolleerlingen en leerlingen in het voortgezet onderwijs (tot 18 jaar). Bij enkele van deze regelingen is de vergoeding voor oudere jeugd hoger. In deze gevallen valt zwemles

binnen een budget dat via een meedoenregeling aan verschillende activiteiten kan vallen. Bij de andere gemeenten is de zwemlesvergoeding (ook bij een meedoenregeling) gelijk of onduidelijk.

● Inkomenscriteria

Net als bij sportdeelnameregelingen voor jeugd geldt voor de meeste regelingen (71%) een percentage van het sociaal minimum als inkomensgrens. Het vaakst is dat 120 procent: bij een derde van de regelingen (38%; [tabel 4.3](#)). Voor een kwart van de regelingen (26%) geldt 130 procent als inkomensgrens. Een klein deel hanteert 110 procent van het sociaal minimum of een ander percentage (125, 140 of 150 procent).

Bij een op de vijf regelingen (20%) staat de inkomensgrens alleen omschreven als 'laag of onvoldoende inkomen', of iets vergelijkbaars.

Tabel 4.3
Gehanteerde inkomensgrenzen zwemlesregelingen jeugd
(in procenten, n=125 regelingen)

		Percentage
	110%	4
Percentage van het sociaal minimum, namelijk	120%	38
	130%	26
	ander percentage	3
'Laag of onvoldoende inkomen'		20
Nettobedrag voor verschillende levenssituaties		3
Twee percentages van het sociaal minimum met verschillende vergoedingen		2
Overig		2

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Bij 3 procent staan nettobedragen voor verschillende levenssituaties genoemd. Hoewel dat waarschijnlijk een percentage van het sociaal minimum inhoudt, staat dat niet vermeld.

Voor een enkele regeling (2%) zijn er verschillende vergoedingen, afhankelijk van de hoogte van het inkomen. Twee gemeenten hebben bijvoorbeeld zowel een vergoeding voor mensen met een inkomen tot 110 procent van het sociaal minimum als een (lagere) vergoeding voor mensen met een inkomen tussen 110 en 130 procent. In een andere gemeente is dat voor gezinnen met een inkomen tot 120 en 150 procent.

Bij enkele andere regelingen geldt een ander inkomenscriterium. In één gemeente kijkt men naar het bruto-jaarinkomen, in een andere gaat het om een 'noodfonds voor inwoners die het tijdelijk financieel niet redden'. In een derde gemeente

kunnen ouders/verzorgers na het behalen van een zwemdiploma B een tegemoetkoming in de kosten aanvragen van 100 euro per kind. Dit is ongeacht het inkomen, dus geen specifieke ondersteuningsregeling, maar staat wel gemeld op de overzichtspagina met regelingen voor mensen met een laag inkomen.

De inkomensgrenzen die gemeenten hanteren voor zwemlesregelingen, zijn redelijk vergelijkbaar met de grenzen die voor sportdeelnameregelingen van jeugd gelden (hoofdstuk 3, tabel 3.4). Net als bij sportdeelnameregelingen is het voor een deel van de regelingen mogelijk om bij een hoger inkomen en geldzorgen (bijvoorbeeld door schulden of hoge vaste lasten) ook een aanvraag in te dienen of contact op te nemen om te kijken of er een gedeeltelijke vergoeding mogelijk is.

● Vermogensgrenzen

Bij 11 procent van de regelingen staat in de voorwaarden dat het eigen vermogen niet hoger mag zijn dan in de Participatiewet staat beschreven. Bij 8 procent staan deze bedragen genoemd, bij de andere 3 procent alleen in tekst een verwijzing naar de Participatiewet. Bijvoorbeeld: *'Het vermogen mag niet hoger zijn dan de bedragen genoemd in artikel 34 lid 3 van de Participatiewet'*. In een deel van de gemeenten vonden we een (link naar een) algemene site met een toelichting op wat dit inhoudt.

Enkele gemeenten hanteren vermogensgrenzen die net anders liggen. Maar bij de meerderheid van de regelingen (85%) staat niet gemeld of het vermogen meeweegt in de beoordeling van een aanvraag.

Manier van aanvragen

Voor de aanvraagmogelijkheden van de zwemlesregelingen noemen we de eerste optie in de informatie staat. Bij een deel van de regelingen staat verderop in de tekst wel een alternatieve contactmogelijkheid, zoals telefonisch of langskomen.

Voor 40 procent van de regelingen is de eerste (en enige) aanvraagmogelijkheid via een intermediair ([tabel 4.4](#)). Dit zijn allemaal regelingen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur, waarvoor dit de standaard aanvraagmanier is. De intermediair dient namens een ouder de aanvraag online in.

Voor 44 procent van de regelingen is de eerste aanvraagmogelijkheid online. Ongeveer een op de vijf (19%) regelingen is aan te vragen door een aanmelding op de website van Stichting Leergeld ([tabel 4.4](#)). Voor 13 procent verloopt een aanmelding via inloggen bij DigiD. Bij andere regelingen kan een aanvraag via de website van de regeling worden gedaan (7%), of via de website van Sam& en/of allekinderendoenmee.nl (5%). Dit zijn twee websites die gemaakt zijn voor het online aanvragen van (diverse) regelingen voor kinderen.

Voor 7 procent van de regelingen moet een inwoner een aanvraagformulier insturen, per mail en/of per post. Dit zijn vaak formulieren waarop zij (gedetailleerde) inkomensgegevens moeten invullen.

Voor 4 procent van de regelingen hebben inwoners keuze in de manier waarop ze willen aanvragen. Bijvoorbeeld online, bellen of op een inloopspreekuur langskomen.

Bij 2 procent van de regelingen krijgen inwoners met een bijstandsuitkering en kinderen in de juiste leeftijd de vergoeding uit de meedoenregeling overgemaakt of de (stads)pas opgestuurd. Andere inwoners met een laag inkomen kunnen online of via een formulier een aanvraag indienen.

In sommige gevallen was de aanvraagprocedure onduidelijk. Bijvoorbeeld omdat een aanvraagformulier niet te vinden was. Of omdat we de tekst over de aanvraag lastig te begrijpen vonden.

Tabel 4.4
Aanvraagmogelijkheden zwemlesregelingen jeugd (eerste optie)
(in procenten, n=125 regelingen)

	Percentage
Via een intermediair	40
Online via de website van Stichting Leergeld	19
Online DigiD	13
Aanvraagformulier insturen	7
Online via de website van de regeling, webwinkel of stadspas	7
Online via de website van Sam& en/of allekinderendoenmee	5
Keuze tussen opties	4
Automatisch bij uitkering, anders online/aanvraagformulier	2
Niet of onduidelijk uitgelegd	2

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

4.4 Zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur

Van de 114 onderzochte gemeenten in dit onderzoek bieden er 52 een vergoeding voor zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur (46%). In totaal hebben 204 gemeenten in Nederland een samenwerking met het fonds om sportdeelname en/of zwemles voor jeugdige inwoners met een laag inkomen financieel mogelijk te maken.

We analyseerden ook wat deze 204 gemeenten op deze manier vergoeden voor zwemles (zie bijlage 4 voor de tabellen). Drie kwart (73%) heeft via het Jeugdfonds Sport & Cultuur (ook) een vergoeding voor zwemles. In één gemeente is dat alleen voor zwemles en niet voor sport.

Inhoud: vergoedingen voor zwemles

Drie kwart van de gemeenten met een vergoeding voor zwemles heeft die voor A (19%), AB (25%) of ABC (29%). Ook hier geldt, net als bij de zwemlesregelingen

beschreven in paragraaf 4.2, dat dit niet per se wil zeggen dat er een diplomagarantie is als iemand voldoende lessen aanwezig was.

Bij ruim de helft van de regelingen (55% van alle) staat namelijk behalve een of meerdere diploma's ook een maximumbudget genoemd. Bij een A-diploma varieert dat van 225 euro (8x) tot 720 euro. Voor A en B van 225 euro tot ruim 1.000 euro. Ook hier is veelal niet (goed) uit de informatie op te maken of het gaat om een budget voor een jaar zwemlessen en of dat in die gemeente mogelijk is voor dit bedrag.

In 7 procent van de gemeenten geldt een maximumbedrag voor zwemlessen zonder dat er een diplomatrject bij staat. Dit varieert van 225 tot 500 euro.

Bij 5 procent is de vergoeding afhankelijk van het zwembad waarin een kind les krijgt. Bijvoorbeeld A en B zonder maximumbedrag bij lessen in een specifiek zwembad in de gemeente of anders een vergoeding van 225 euro per jaar. Of A voor een bedrag van 865 euro in het ene zwembad en A en B voor een bedrag van 939 euro in het andere zwembad.

Enkele gemeenten hebben een andere zwemlesvergoeding via het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Bijvoorbeeld alleen een B- en C-diploma (als sport), omdat een A-diploma in de gemeente uit een andere regeling vergoed wordt.

Als de vergoeding niet of onduidelijk is beschreven (11%), staat er soms dat een ouder/verzorger bij de intermediair kan navragen wat de vergoeding in de gemeente is. In 54 gemeenten die deelnemen aan het Jeugdfonds Sport & Cultuur is zwemles geen onderdeel van de vergoeding. In de spelregeldocumenten van 35 van deze gemeenten staat wel een verwijzing naar een andere regeling in de gemeente, bijvoorbeeld via Stichting Leergeld of een meedoenregeling.

Van de gemeenten die zowel sport als zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur vergoeden, mag bij vier op de tien (41%) zwemles naast een sport beoefend worden. Bij een iets kleiner deel (37%) kan dat niet. In 2 procent kan dat wel voor een A of AB, maar niet voor (B en) C. In 20 procent van de spelregelbestanden is niet (duidelijk) beschreven of zwemles naast of in plaats van sport is.

Toegankelijkheid: leeftijden, inkomenscriteria en manier van aanvragen

Vrijwel alle gemeenten vergoeden zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur voor jeugdigen uit gezinnen met een laag inkomen van alle leeftijden (25%) of vanaf 4, 5 of 6 jaar. In een klein aantal gemeenten is dat voor een andere leeftijdsgroep. Bijvoorbeeld alleen voor basisschoolkinderen, kinderen uit groep 3 of kinderen tussen de 5 en 8 jaar oud. Of voor jeugd van 5 tot en met 21 jaar.

In één gemeente is de vergoeding voor kinderen die nog niet in groep 4 zitten of via schoolzwemmen geen diploma hebben behaald. In groep 4 krijgen kinderen in deze gemeente schoolzwemmen. In een andere gemeente kunnen kinderen en jongeren vanaf 4 jaar een zwemlesvergoeding aanvragen, maar is er schoolzwemmen voor

kinderen in groep 5 die geen A-, B- en C-diploma hebben (of voor kinderen in groep 6 t/m 8 zonder A-diploma).

De inkomenscriteria die gelden voor een zwemlesaanvraag bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur, zijn dezelfde als die voor sportdeelname. In vier op de tien gemeenten staat alleen beschreven dat het voor gezinnen met een laag (bestedbaar) of onvoldoende inkomen is. In een derde (38%) geldt een inkomen van 120 procent van het sociaal minimum en in 14 procent van 130 procent. Een vermogensgrens staat vrijwel nooit benoemd. Wel vonden we spelregels waarin staat dat ook gezinnen met een hoger inkomen die geen geld voor sport of zwemles overhouden, een financiële motivatie kunnen indienen op basis waarvan zij, bij uitzondering, wel een beroep op het fonds kunnen doen.

Een aanvraag verloopt in vrijwel alle gemeenten via een intermediair, de standaard werkwijze van het Jeugdfonds Sport & Cultuur. In ongeveer een op de tien spelregels staat ook een website waarop ouders zich kunnen aanmelden. Meestal is dit de website van Stichting Leergeld.

4.5 Conclusies

Op basis van online informatie over sport- en zwemlesregelingen in een derde van de Nederlandse gemeenten:

● Aanwezigheid en leeftijden

- In 96 procent van de bestudeerde gemeenten vonden we een of meerdere zwemlesregelingen voor jeugd. In vijf van de 114 gemeenten vonden we geen informatie over een regeling. Dat betekent niet dat die niet bestaat, maar inwoners kunnen hier online geen informatie over vinden. Ook hebben we schoolzwemmen, een alternatieve manier waarop gemeenten ondersteuning kunnen bieden bij het behalen van zwemdiploma's, niet in de analyse meegenomen.
- In totaal vonden we 125 zwemlesregelingen in deze gemeenten. Het vaakst via het Jeugdfonds Sport & Cultuur (42%), Stichting Leergeld (22%) of als onderdeel van een meedoenregeling (15%). In 14 procent van de gemeenten vonden we twee of drie regelingen waar zwemles onderdeel van is. Die kunnen aanvullend op elkaar zijn. Soms was uit de informatie niet op te maken of dit echt aparte regelingen waren.
- Vrijwel alle gemeenten met een zwemlesregeling hebben die voor alle jeugd vanaf 0, 4, 5, of 6 jaar. Deze leeftijd ligt iets hoger dan bij sportdeelnameregelingen, maar is voor zwemles een passende startleeftijd. Drie gemeenten hebben een regeling voor alleen kinderen in (een deel van) de basisschoolleeftijd.

● Vergoedingen

- De regelingen lopen uiteen in wat ze precies vergoeden: van zwemlessen voor A, AB, ABC tot een maximumbedrag voor zwemlessen zonder dat een diploma genoemd wordt. Ook kan de vergoeding lokaal afhangen van het

zwembad waarin een kind of jongere zwemles volgt, omdat die zeer uiteenlopende tarieven hanteren. Uit de informatie is niet altijd op te maken of het om een diplomagarantie gaat en wat dat precies inhoudt – en of het budget voldoende is voor (een jaar) zwemlessen. Bij een op de vijf regelingen (22%) is de hoogte van de vergoeding niet of onduidelijk beschreven.

- Bij iets minder dan de helft van de regelingen (44%) kan zwemles altijd gekozen worden, in ieder geval voor diploma A. Bij 18 procent is dit niet het geval, omdat een aanvrager moet kiezen tussen activiteiten of omdat er een totaalbudget voor meerdere activiteiten is. In ruim een kwart van de regelingen is de informatie hierover onduidelijk.
- Wat de vergoeding is, is vaak nog inwikkelder beschreven in 'de kleine letters' waarin staat of er een aanwezigheidsplicht geldt en of de vergoeding ook de extra kosten (voor inschrijven, proefzwemmen en afzwemmen) dekt of niet. Ook staat bij verschillende regelingen dat ouders mogelijk of sowieso een eigen bijdrage moeten betalen. En soms waar iemand zich eerst moet aanmelden: bij het zwembad voor de wachtlijst of bij de regeling voor de vergoeding.
- Hoewel dit complexe geheel en de voorwaarden en uitzonderingen vanuit het perspectief van de aanbieders van de regelingen en zwemlessen niet per se onlogisch zijn, betekent dit wel dat ouders goed op de hoogte moeten zijn om niet voor onverwachte (financiële) verrassingen te komen staan. Dat vraagt veel vanuit de kant van de informatievoorziening én de kant van de ouders.

● **Inkomensgrenzen en aanvraagmogelijkheden**

- Ruim een derde van de regelingen is voor jeugd uit gezinnen met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum. Bij een kwart is dat tot 130 procent. Bij een op de vijf regelingen (20%) staat de inkomensgrens alleen omschreven als voor inwoners met een laag of onvoldoende inkomen. Bij een deel van de regelingen staat dat inwoners met een hoger inkomen maar onvoldoende geld voor zwemles voor hun kind(eren) ook een aanvraag met een financiële motivatie ter beoordeling kunnen indienen. Bij de meerderheid (85%) staat niet vermeld of vermogensgrenzen meewegen in de beoordeling van een aanvraag.
- De eerste aanvraagmogelijkheid voor de zwemlesregelingen is vaak digitaal (44%) of via een intermediair (40%). Bij een kleiner deel moet een inwoner zelf een formulier insturen met vaak gedetailleerde inkomensgegevens.

Op basis van spelregeldocumenten van alle gemeenten die samenwerken met het Jeugdfonds Sport & Cultuur:

- Drie kwart van alle Nederlandse gemeenten die samenwerken met het Jeugdfonds Sport & Cultuur, hebben hier (ook) een vergoeding voor zwemles bij ondergebracht. Daar staat vaak een diploma bij gemeld: A (19%), AB (25%) of ABC (29%). Dit wil niet per se zeggen dat er een diplomagarantie geldt. Ook is uit de informatie niet gemakkelijk op te maken of het maximumbudget dat bij het diploma staat, voldoende is voor een diplomatraject (bij alle zwembaden) in de gemeente.

- Bij een klein deel van de regelingen (7%) is de vergoeding alleen uitgedrukt in een maximumbedrag, dat varieert van 225 tot 500 euro. Of is het afhankelijk van het zwembad waarin een kind les krijgt of de vergoeding bestaat uit een of meerdere zwemdiploma's of een maximumbedrag (5%).
- Vrijwel alle gemeenten met een zwemlesvergoeding hebben deze voor kinderen vanaf 0, 4, 5 of 6 jaar. In vier op de tien gemeenten staat alleen beschreven dat het voor gezinnen met een laag (bestedbaar) of onvoldoende inkomen is. In een derde (38%) geldt een inkomen van 120 procent van het sociaal minimum en in 14 procent van 130 procent. Een vermogensgrens staat vrijwel nooit benoemd.

Regelingen voor sportdeelname en zwemles van volwassenen

Dit hoofdstuk gaat over lokale regelingen voor sportdeelname en zwemles voor volwassenen met een laag inkomen. We gaan in op hoeveel gemeenten hier een regeling voor hebben (paragraaf 5.1), en de inhoud (paragraaf 5.2) en de toegankelijkheid van de regelingen (paragraaf 5.3). En op wat gemeenten die samenwerken met het Volwassenenfonds Sport & Cultuur voor sport en zwemles vergoeden en voor wie (paragraaf 5.4).

Voor dit hoofdstuk analyseerden we:

- de online informatie over regelingen voor sport en zwemles voor volwassenen van een derde van de Nederlandse gemeenten (n=114), met een evenredige spreiding naar mate van stedelijkheid en over het land (paragraaf 5.1 t/m 5.3). De informatie is afkomstig van de gemeentewebsites, eventuele externe sites waar zij naar verwijzen en, indien van toepassing, de spelregelbestanden van het Volwassenenfonds Sport & Cultuur en het Jeugdfonds Sport & Cultuur (voor jongvolwassenen);
- de informatie uit de 97 spelregelbestanden van de gemeenten die deelnemen aan het Volwassenenfonds Sport & Cultuur (paragraaf 5.4).¹⁴

5.1 Aanwezigheid

Sportdeelname

In 110 van de 114 onderzochte gemeenten (96%) vonden we een regeling met (o.a.) een vergoeding voor sportdeelname van volwassenen (**figuur 5.1**). In 4 procent van de gemeenten is er alleen een regeling voor jongvolwassenen of voor inwoners vanaf 55 jaar (niet in tabel). In 92 procent van de gemeenten is er voor iedereen vanaf 18 jaar met een laag inkomen een mogelijkheid om een vergoeding voor de kosten van sportdeelname aan te vragen (zie paragraaf 5.3).

In totaal vonden we 135 verschillende sportdeelnameregelingen voor volwassenen: in 25 gemeenten (21%) kunnen zij via twee regelingen een vergoeding voor de kosten van sportdeelname aanvragen.

In achttien gemeenten is dit een regeling via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur naast een meedoenregeling, (stads)pas of declaratiefonds waar inwoners voor een breder scala aan activiteiten een beroep op kunnen doen.

¹⁴ Begin september 2024 nemen 100 gemeenten deel aan het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Van drie gemeenten zijn er online (nog) geen spelregels beschikbaar via de website van het Volwassenenfonds Sport & Cultuur en is deze informatie ook niet op de website van de gemeente te vinden. Deze drie gemeenten laten we in de inhoudelijke analyse buiten beschouwing.

In drie gemeenten vonden we een regeling voor jongvolwassenen, bijvoorbeeld als onderdeel van een kindpakket of via het Jeugdfonds Sport & Cultuur, naast een algemene stadspas- of meedoenregeling voor alle volwassenen. In een andere gemeente is er juist een aanvullende regeling voor mensen vanaf de AOW-leeftijd, naast de stadspas voor iedereen.

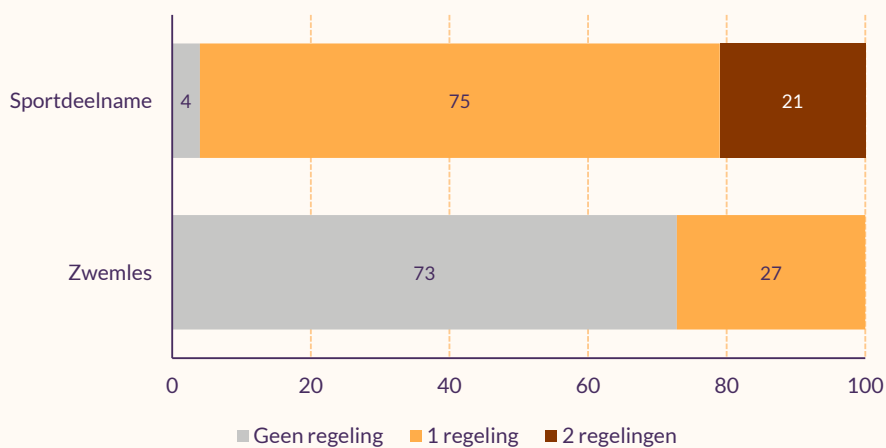
In één gemeente gaat het om twee regelingen die op elkaar aansluiten: de jeugdfondsregeling voor jongvolwassenen t/m 27 jaar gaat over in een volwassenenfondsregeling voor inwoners vanaf 28 jaar.

In de andere twee gemeenten zijn het twee lokale regelingen naast elkaar: een meedoenregeling naast een lokaal sport- en cultuurfonds en een stadspas gecombineerd met een kortingspas.

Figuur 5.1

Aantal sport- en zwemlesregelingen voor volwassenen per gemeente

(in procenten, n=114 gemeenten)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Zwemles

In 31 van de 114 gemeenten (27%) vonden we een regeling voor (o.a.) zwemles voor volwassenen ([figuur 5.1](#)). Dit betekent dat zwemles expliciet als mogelijkheid werd genoemd in de beschrijving. Er zijn bijvoorbeeld ook meedoenregelingen waarbij inwoners een bedrag gestort krijgen voor activiteiten gericht op meedoen in de samenleving. Die zouden ze ook aan zwemles kunnen uitgeven (als dat bij de aanvraag goedgekeurd wordt). Die hebben we hier niet meegeteld.

Vier van deze regelingen waren alleen voor zwemles. We vonden geen gemeenten waar meerdere volwassenenregelingen voor zwemles naast elkaar aanwezig zijn. Wel zien we in de aanvragen van het Volwassenenfonds uit 2023 dat zwemles geregeld als sport gekozen is, terwijl we maar twaalf spelregelbestanden vonden

waarin zwemles als optie staat (zie hoofdstuk 8). Dit laat zien dat zwemles voor volwassenen ook onder sportdeelname kan vallen.¹⁵

Type regelingen voor volwassenen

● Sportdeelname

Een vergoeding van de kosten voor sportdeelname van volwassenen valt het vaakst onder een meedoenregeling of -bijdrage: 41 procent van de regelingen valt hieronder ([tabel 5.1](#)). In de meeste gevallen is uit de naam van de regeling op te maken dat het gaat om 'meedoen', 'maatschappelijke participatie' of een 'bijdrage' voor sportieve, culturele en/of sociale activiteiten.

Drie op de tien regelingen lopen via het Volwassenenfonds of Jeugdfonds Sport & Cultuur: 36 gemeenten werken samen met het Volwassenenfonds en drie gemeenten hebben een jeugdfondsregeling voor jongvolwassenen t/m 21, 23 of 27 jaar.

10 procent van de regelingen gaat via een (stads)pas: in dertien gemeenten is een vergoeding voor sportdeelname voor volwassenen mogelijk via deze weg. Overige typen regelingen zijn declaratieregelingen (5%), een lokaal fonds of lokale regeling (4%) en keuze via een webwinkel of kansshop (3%).¹⁶ Onder overige of onduidelijke regelingen (8%) vallen bijvoorbeeld een regeling via Stichting Leergeld of een Kindpakket tot en met 21 jaar, een bon, coupon of een kortingspas.

Tabel 5.1
Typen regelingen voor sportdeelname volwassenen
(in procenten, n=135 regelingen)

	Percentage
Meedoenregeling of -bijdrage	41
Volwassenenfonds of Jeugdfonds Sport & Cultuur	29
(Stads)pas	10
Declaratieregeling	5
Lokaal fonds of lokale regeling	4
Webwinkel of kansshop	3
Overig of onduidelijk	8

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

¹⁵ Vanwege het kleine aantal zwemlesregelingen en omdat zwemles dus ook als sportdeelname kan tellen, hebben we de bevindingen over de zwemlesregelingen in dit hoofdstuk verder alleen in de tekst beschreven.

¹⁶ We hebben het type bepaald o.b.v. de naam van de regeling. Bij deze declaratieregelingen is dit uit de naam op te maken. Er zijn ook meedoenregelingen die op declaratiebasis werken, maar dat is in de naam niet te zien en ook niet altijd in de verdere omschrijving. Ook het onderscheid tussen een meedoenregeling en lokale regeling is niet altijd goed te maken.

● Zwemles

Zwemlesregelingen gaan het vaakst via een meedoenregeling of -bijdrage (13 van de 31 regelingen). In zeven gemeenten vonden we een volwassenenfonds- of jeugdfondsregeling voor jongvolwassenen met een vergoeding voor zwemles, in vier gemeenten een declaratieregeling, en in drie gemeenten kunnen inwoners via de bijzondere bijstand een vergoeding voor zwemles aanvragen.

5.2 Inhoud

Bij de inhoud van de regelingen kijken we naar wat de vergoeding is en hoe sport en zwemles zich daarin verhouden tot andere activiteiten.

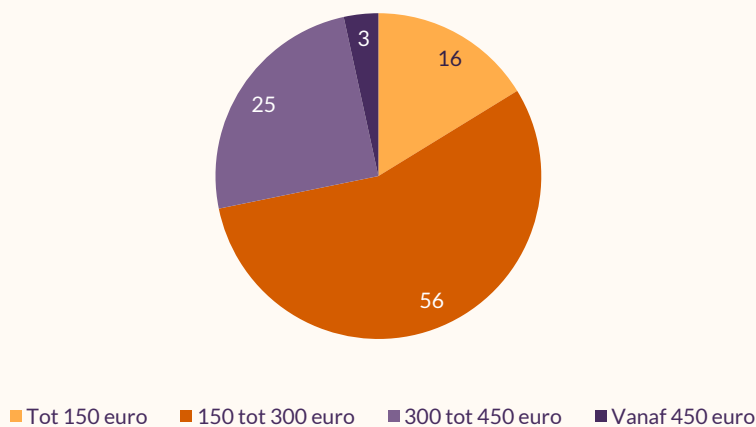
Vergoedingen voor sportdeelname

De meeste sportdeelnameregelingen voor volwassenen (80%) vergoeden tot een maximumbedrag per jaar ([figuur 5.3](#)). Bij ruim de helft daarvan (56%) ligt dat bedrag tussen de 150 en 300 euro ([figuur 5.2](#)). Bij 16 procent is dat lager dan 150 euro, bij 25 procent 300 tot 450 euro en bij 3 procent 450 tot 500 euro. Veel voorkomende bedragen zijn 300 (22x), 250 (20x), 150 (14x) en 100 (8x).

Figuur 5.2

Gehanteerde bedragen sportdeelnameregelingen volwassenen (gegroepeerd)

(in euro's per jaar, n=117 regelingen*)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Dit zijn regelingen waarvan de vergoeding in euro's bekend is. Sommige regelingen hanteren verschillende vergoedingen voor verschillende leeftijdscategorieën. Die tellen hier apart mee.

Het gemiddelde bedrag is 227 euro (zie [tabel 5.2](#)). De laagste vergoeding is 75 euro als vergoeding bij een meedoenregeling voor 'sportieve, sociale, maatschappelijke en/of culturele activiteiten'. In deze gemeente is er geen andere regeling voor sportdeelname van volwassenen. Het hoogste bedrag is 500 euro als vergoeding bij twee regelingen via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Dit is het maximumbedrag waarvoor volwassenen in deze twee gemeenten kunnen kiezen voor sport of cultuur.

Tabel 5.2

Gehanteerde bedragen sportdeelnameregelingen volwassenen

(in euro's per jaar, n=117 regelingen*)

	Bedrag
Gemiddelde bedrag	227
Vaakst voorkomende bedrag	300 (22x)
Laagste bedrag	75
Hoogste bedrag	500

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Dit zijn regelingen waarvan de vergoeding in euro's bekend is. Sommige regelingen hanteren verschillende vergoedingen voor verschillende leeftijdscategorieën. Die tellen hier apart mee.

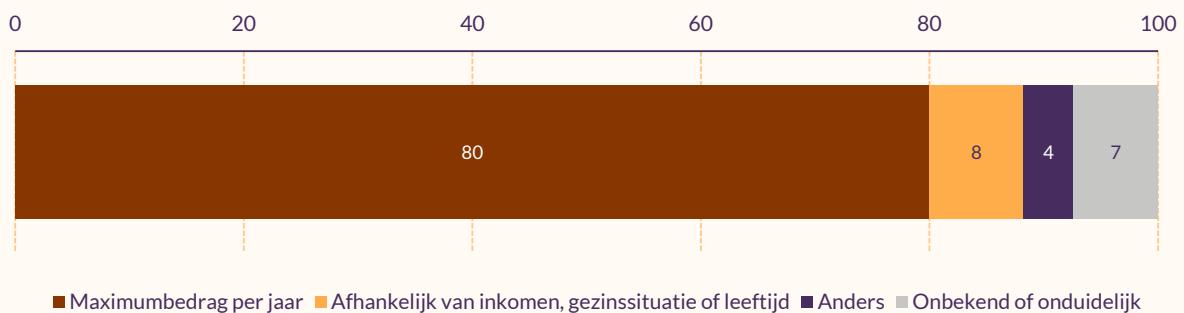
De overige 20 procent van de regelingen heeft geen vaste vergoeding van een maximumbedrag (figuur 5.2). Bij 8 procent is de hoogte van het bedrag afhankelijk van het inkomen, de gezinssituatie of de leeftijd van de aanvrager. Bijvoorbeeld een regeling met een vergoeding van 200 euro bij een inkomen tot 100 procent van het sociaal minimum, 150 euro bij een inkomen tot 110 procent en 100 euro bij een inkomen tot 130 procent. Of een regeling met een vergoeding van 395 euro voor alleenstaande ouders, 525 euro voor mensen die getrouwd zijn/samenwonen en 292 euro voor mensen die alleen wonen.

Bij 4 procent van de regelingen is de vergoeding op een andere manier, bijvoorbeeld in punten, bonnen, of activiteiten/korting. In 7 procent van de gevonden regelingen was voor ons uit de informatie niet op te maken wat de vergoeding was of werd deze niet gemeld.

Figuur 5.3

Vergoedingen sportdeelnameregelingen volwassenen

(in procenten, n=135 regelingen)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Vergoeding voor zwemles

Van de 31 zwemlesregelingen hanteren er 19 een maximumbedrag per jaar (niet in tabel). Dit is gemiddeld 212 euro en varieert van 100 tot 319,50 euro. In twee gemeenten is dit afhankelijk van de leeftijd: in de ene gemeente geldt een hogere vergoeding vanaf AOW-leeftijd (269 euro en 141 euro) en in de andere juist een lagere (125 en 200 euro).

In twee andere gemeenten is de hoogte van de vergoeding afhankelijk van de leefsituatie: hier gelden verschillende bedragen voor mensen die alleenstaand, getrouwd/samenwonend of alleenstaand met kinderen zijn. In weer een andere gemeente is de hoogte van de vergoeding afhankelijk van het zwembad waar iemand les krijgt: met een zwembad is afgesproken dat de vergoeding 465 euro is. Als een inwoner in een ander bad lessen gaat volgen is de vergoeding 2x225 euro.

Vijf regelingen noemen bij de vergoeding een zwemdiploma. Drie van deze regelingen zijn voor jongvolwassenen (A en 2x ABC). De andere twee zijn voor alle inwoners in de gemeente. Dit is één keer een A-diplomatraject via de bijzondere bijstand en één keer een zwemlesregeling voor A en B.

Bij zes zwemlesregelingen is de vergoeding onduidelijk of niet beschreven.

Sportdeelname naast of in plaats van andere activiteiten?

Vanuit sportdeelnameperspectief is het van belang te weten of er in de regelingen altijd ruimte is voor sportbeoefening. Bij 4 procent van de regelingen kan een inwoner altijd (ook) voor een vergoeding voor een sportieve activiteit kiezen (**figuur 5.4**). Dit zijn ofwel regelingen alleen voor sportdeelname (drie regelingen), ofwel voor meerdere activiteiten die allemaal gedaan kunnen worden (bijvoorbeeld sport en cultuur of sport, cultuur en zwemles). Eén gemeente werkt met een lokaal sportfonds. De overige regelingen waarin sport voor (jong)volwassenen altijd kan, lopen via het Volwassenenfonds of Jeugdfonds Sport & Cultuur.

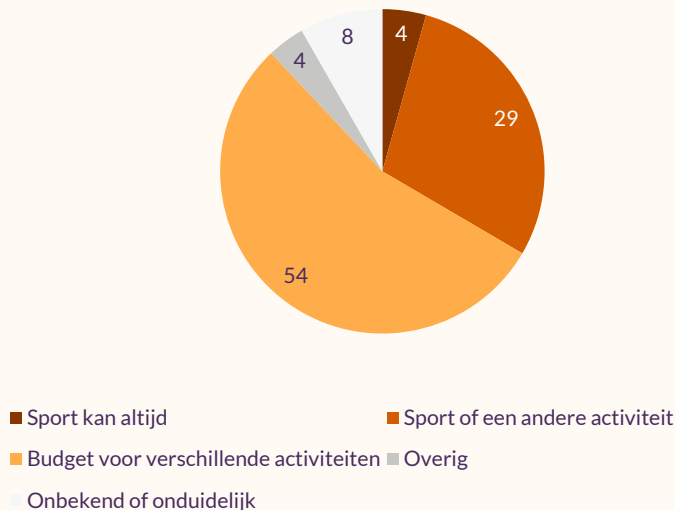
Bij de meeste regelingen kan de vergoeding ingezet worden voor meerdere doeleinden. De helft (54%) vergoedt tot een maximumbedrag per jaar, waar inwoners verschillende activiteiten voor kunnen kiezen. Dit zijn vooral meedoenregelingen, maar ook de declaratieregelingen, (stads)passen en webwinkels werken meestal op deze manier.

Hoe breed het spectrum aan activiteiten is, wisselt nogal. Bij een deel gaat het om sport en cultuur, al dan niet in combinatie met 'sociale activiteiten'. In andere gevallen om 'maatschappelijke participatie' of 'activiteiten buitenshuis'.

Bij drie op de tien regelingen (29%) moet de aanvrager kiezen tussen sport of een andere activiteit. Vaak is dit cultuur, bij een regeling via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Bij deze regelingen gaat het om één activiteit tot een maximumbedrag, niet om meerdere binnen dat bedrag.

Bij de overige regelingen (4%) gaat het om activiteiten/korting of een keuze voor maximaal twee activiteiten.

Figuur 5.4
Kan sport naast andere activiteiten in de regeling?
(in procenten; n=135 regelingen)

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

5.3 Toegankelijkheid

De toegang tot regelingen gaat over voor wie ze zijn en hoe ze aan te vragen zijn.

Voor wie: leeftijden, inkomens en vermogens

We beschrijven hier de geldende leeftijdsgrenzen, inkomenscriteria en vermogensgrenzen.

● Regelingen voor sportdeelname

De meerderheid van de sportdeelnameregelingen is voor alle volwassenen met een laag inkomen in de gemeente ([tabel 5.3](#)). Deels zijn dat regelingen voor inwoners van alle leeftijden (8%), deels voor inwoners vanaf 18 jaar (70%). Een klein deel (5%) is er voor inwoners vanaf 19 jaar, maar deze gemeenten hebben allemaal een regeling voor jeugd tot en met 18 jaar. De meeste regelingen zijn dus toegankelijk voor volwassenen van alle leeftijden in de gemeente (83%).

De overige regelingen zijn voor een meer afgebakende leeftijdsgroep. Bijvoorbeeld voor jongvolwassenen (6%). Dit zijn regelingen in negen gemeenten. In vier gemeenten is er na deze leeftijd (variërend van 21 tot 28 jaar) geen alternatief. In de andere vijf gemeenten kunnen jongvolwassenen na deze leeftijd een regeling voor volwassenen aanvragen.

Ook zijn er gemeenten die regelingen hebben voor inwoners tot aan de AOW-leeftijd (3%) of juist vanaf die leeftijd (4%). In al deze gemeenten is er een regeling voor volwassenen vanaf 18 jaar. Omdat de regeling tot de AOW-leeftijd overgaat in een regeling vanaf die leeftijd met een andere vergoeding (vier gemeenten). Of omdat er een meedoenregeling voor alle inwoners vanaf 18 jaar is en er vanaf de AOW-leeftijd een tweede regeling naast komt (twee gemeenten).

In de ‘andere leeftijdsgroepen’ (4% van de regelingen) valt één regeling voor inwoners vanaf 55 jaar; zij hebben tussen 18 en 55 jaar geen alternatieve regeling in de gemeente. De andere regelingen zijn voor volwassenen die niet meer onder de aanwezige regeling voor jongvolwassenen vallen. Ook zij hebben dus een alternatief in hun gemeente voor deze regeling.

Op het niveau van de regelingen geven de leeftijdsgrenzen een wat versnipperd beeld, doordat er voor verschillende leeftijdsgroepen andere regelingen kunnen zijn. Als we op gemeenteniveau kijken, kunnen we concluderen dat van de 110 gemeenten met (minimaal) een regeling voor sportdeelname van volwassenen, er in vijf gemeenten (4%) niet voor alle volwassen leeftijden een regeling is. In vier gemeenten is er alleen een regeling voor jongvolwassenen en in één gemeente alleen voor inwoners vanaf 55 jaar. In 92 procent van de gemeenten is er voor volwassenen met een laag inkomen van alle leeftijden een mogelijkheid om een vergoeding voor de kosten van sportdeelname aan te vragen.

Tabel 5.3
Gehanteerde leeftijdsgrenzen sportdeelnameregelingen volwassenen
 (in procenten, n=140 regelingen*)

	Percentage
Alle leeftijden	8
Vanaf 18 jaar	70
Vanaf 19 jaar (met een jeugdregeling t/m 18 jaar)	5
Jongvolwassenen	6
Vanaf 18 tot AOW-leeftijd	3
Vanaf AOW-leeftijd	4
Andere leeftijdsgroep	4

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

* Bij vijf van de 135 sportdeelnameregelingen gelden twee leeftijdscategorieën, die elk een andere vergoeding kennen. Die nemen we hier apart mee. Daarom is het totaal hier 140 regelingen.

o Inkomenscriteria

De ondersteuningsregelingen zijn bedoeld voor mensen met een (te) laag inkomen om de kosten voor sport zelf te kunnen betalen. Bij alle regelingen staat dit ook beschreven, hoewel gemeenten verschillende criteria en omschrijvingen gebruiken ([tabel 5.4](#)).

Voor drie kwart van de regelingen (74%) geldt een maximum percentage van het sociaal minimum als inkomensgrens. Dat is het vaakst 120 procent (38% van alle regelingen) of 130 procent (20% van alle regelingen). Ongeveer een op de tien regelingen is voor inwoners met een inkomen tot 110 procent van het sociaal minimum. De overige 4 procent van de regelingen waarvoor een percentage van het sociaal minimum geldt, is voor inwoners met een inkomen tot 100, 115, 140 of 150 procent.

Tabel 5.4
Gehanteerde inkomensgrenzen sportdeelnameregelingen volwassenen
 (in procenten, n=135 regelingen)

		Percentage
	110%	12
Percentage van het sociaal minimum, namelijk	120%	38
	130%	20
	ander percentage	4
'Bestaansminimum'		10
'Laag of onvoldoende inkomen'		7
Nettobedrag voor verschillende leefsituaties		4
Twee percentages van het sociaal minimum, met verschillende vergoedingen		4
Overig		2

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Bij 17 procent van de regelingen is de inkomensgrens alleen in tekst beschreven, namelijk 'rond het bestaansminimum' (10%; allemaal regelingen via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur) of een omschrijving die neerkomt op 'laag of onvoldoende inkomen' (7%).

Bij 4 procent van de regelingen staan alleen nettobedragen voor verschillende leefsituaties genoemd. Deze bedragen komen waarschijnlijk neer op een percentage van het sociaal minimum, maar dat staat er niet bij.

Bij nog eens 4 procent (vijf regelingen) gelden verschillende vergoedingen gebaseerd op de hoogte van het inkomen. Dan krijgen inwoners met een inkomen tot 150 procent bijvoorbeeld een vergoeding, maar ligt deze hoger voor degenen met een inkomen tot 120 procent.

De overige regelingen noemen op de website een jaarinkomen voor verschillende leefsituaties dat inwoners maximaal mogen verdienen om aanspraak op de vergoeding te kunnen maken.

Hoewel we dat niet systematisch hebben bijgehouden, is het bij een deel van de regelingen mogelijk om bij een hoger inkomen en geldzorgen (bijvoorbeeld door schulden of hoge vaste lasten) ook een aanvraag in te dienen of contact op te nemen om te kijken of er een (gedeeltelijke) vergoeding mogelijk is.

○ Vermogensgrenzen

In de Participatiewet is aan het sociaal minimum ook een vermogensgrens verbonden (zie kader 2.1, hoofdstuk 2). Bij 30 procent van de regelingen staat dat het vermogen van de aanvrager niet hoger mag zijn dan deze grens.

Meestal (25% van alle regelingen) staan die vermogensgrenzen vermeld: 7.575 euro voor alleenstaanden en 15.150 voor paren. Soms zijn deze overigens niet direct te vinden, maar staan ze op een andere pagina waar naar wordt doorverwezen (zie hoofdstuk 6). Bij de andere 5 procent staat dat het vermogen niet hoger mag zijn dan 'in artikel 34 van de Participatiewet staat', of iets van deze strekking.

Bij de overige 70 procent staat bij de overgrote meerderheid niet of er vermogensgrenzen gelden.

Bij enkele regelingen staat dat er naar het vermogen wordt gekeken en dat dit 'geen of weinig' of 'niet te hoog' mag zijn. In een enkel geval geldt een ander bedrag dan in de Participatiewet staat (in één geval staat erbij dat dit de vermogensgrenzen uit 2022 staan, maar is onbekend of die in 2024 ook gehanteerd worden). Bij nog enkele andere regelingen staat vermeld dat het vermogen niet meetelt bij de beoordeling van de aanvraag.

● Regelingen voor zwemles

Bij de zwemlesregelingen is het beeld van voor wie ze zijn redelijk vergelijkbaar met dat bij sportdeelname.

Van de 31 zwemlesregelingen voor volwassenen zijn er vier voor jongvolwassenen. Van de overige regelingen zijn er twee voor inwoners van 18 jaar tot aan de AOW-leeftijd en een voor inwoners van 21 jaar. De meeste regelingen (24) zijn dus voor volwassenen van alle leeftijden in de gemeente.

Voor 24 van de zwemlesregelingen geldt een percentage van het sociaal minimum als inkomensgrens. Dit is meestal 120 procent (14x) en bij de andere regelingen 110 of 130 procent (elk 5x). In twee gemeenten gelden verschillende vergoedingen, afhankelijk van de leefsituatie (alleenstaand, getrouwd/samenwonend) of het inkomen. Bij de andere twee regelingen staat dat ze zijn voor mensen met een inkomen 'rond het bestaansminimum' of dat 'laag' of 'onvoldoende' is.

Bij zestien regelingen staat dat het vermogen niet hoger mag zijn dan dat in de Participatiewet staat. Bij de andere regelingen geldt of een ander bedrag of is niet genoemd of het vermogen meetelt bij de beoordeling van een aanvraag.

Hoe zijn de regelingen aan te vragen?

Toegang gaat ook over hoe een regeling aan te vragen is. Bij een kwart van de regelingen (28%) verloopt dit via een intermediair die namens een inwoner online een aanvraag indient. Dit zijn allemaal volwassenenfondsregelingen, die standaard via deze aanvraagprocedure werken.

Bij de overige regelingen is de aanvraagprocedure vooral online. Bijvoorbeeld na inloggen bij DigiD (19%; deels wel met een telefoonnummer of mailadres voor hulpvragen of de mogelijkheid een formulier te printen en per post in te sturen). Of via de website van de regeling, webwinkel of stadspas (16%). Ook een deel van de aanvraagformulieren kan of moet per e-mail verzonden worden.

Omdat het in dit rapport gaat over informatie die inwoners online (kunnen) vinden, is het niet heel gek dat een aanvraag ook online verloopt. Maar er staat niet altijd een alternatief bij genoemd. Wel vonden we verschillende keren op een pagina met veel voorkomende vragen (FAQ) een vraag als 'Ik snap helemaal niets van computers. Kan ik de artikelen niet op een andere manier verkrijgen?'. Hier was het antwoord eigenlijk altijd dat de aanvraag online moet, maar soms werd er wel een telefoonnummer of adres genoemd waar mensen die daar niet uitkomen, naartoe kunnen gaan.

Tabel 5.5

Aanvraagmogelijkheden sportdeelnameregelingen volwassenen (eerste optie)

(in procenten, n=135 regelingen)

	Percentage
Via een intermediair	28
Online via DigiD	19
Online via website van de regeling, webwinkel of stadspas	16
Aanvraagformulier insturen	14
Aanvraagformulier insturen en kosten achteraf declareren	7
Keuze tussen opties	5
Anders	5
Automatisch bij uitkering, anders online/aanvraagformulier	4
Niet of onduidelijk uitgelegd	2

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Bij een op de vijf regelingen (21%) verloopt een aanvraag via een aanvraagformulier, dat per mail en/of per post teruggestuurd kan worden. Een deel hiervan is voor een declaratieregeling, waarvoor mensen eerst moeten aanvragen of ze hiervoor in aanmerking komen om vervolgens gemaakte kosten met facturen of bonnetjes te declareren. Op de meeste van die aanvraagformulieren moeten inwoners vrij veel en gedetailleerde (inkomens)gegevens invullen.

Bij 5 procent van de regelingen staan twee opties als voornaamste manier gemeld. Bijvoorbeeld bellen of langskomen en online of telefonisch. Bij de regelingen waar de aanvraagmogelijkheid 'anders' is (5%), is dat fysiek langskomen, telefonisch contact opnemen, mailen om een aanvraagformulier te ontvangen of eerst een verzoek indienen bij de bijzondere bijstand en dan een aanvraag via een intermediair indienen.

Bij enkele regelingen (4%) wordt een vergoeding of stadspas automatisch overgemaakt of toegestuurd aan mensen die een bijstandsuitkering ontvangen. Andere inwoners met een laag inkomen kunnen online of via een formulier een aanvraag ingediend.

Bij de regelingen waar het niet duidelijk is hoe je deze moet aanvragen, is er bijvoorbeeld een aanvraagformulier, maar staat er niet bij waar je dit heen moet sturen. Of staat niet uitgelegd hoe inwoners de regeling aan kunnen vragen.

5.4 Sport en zwemles via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur

Van de 114 onderzochte gemeenten in dit onderzoek werken er 37 samen met het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. We analyseerden ook de 97 online beschikbare spelregeldocumenten van alle gemeenten in Nederland die via het fonds sportdeelname en/of zwemles voor volwassen inwoners met een laag inkomen financieel mogelijk maken (zie bijlage 4 voor de tabellen).

Deze gemeenten bieden via deze weg allemaal een vergoeding voor sportdeelname. In twaalf gemeenten staat zwemles in de spelregels als optie genoemd, in twee gemeenten juist dat dit niet via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur kan. Uit de aanvragen blijkt dat er in 2023 ook zwemles is vergoed in gemeenten waarin dat niet in de spelregels staat. Zwemles kan bij volwassenen dus ook onder sportdeelname vallen.

Inhoud: vergoedingen voor sportdeelname en zwemles

Alle gemeenten noemen in de spelregels een maximumbedrag per jaar. Dat is gemiddeld 282 euro en varieert van 200 tot 500 euro. Een vergoeding van maximaal 300 euro komt het vaakst voor (in 38% van de gemeenten). In de meeste gemeenten (89%) kunnen volwassenen kiezen tussen een sport- of cultuuractiviteit.

Van de twaalf regelingen waar zwemles in wordt genoemd, zijn er zeven waarbij een voorbehoud geldt: dat er een groep van acht personen tegelijk kan starten, of dat het kan als er specifieke afspraken gemaakt worden met een lokale zwemlesaanbieder. Of dit naast of in plaats van sport kan, staat niet vermeld.

In vier andere gemeenten kan zwemles naast sport of cultuur worden aangevraagd. In de twaalfde gemeente kan een tienbadenkaart voor zwemlessen aangevraagd worden en indien nodig een tweede.

Toegankelijkheid: leeftijden, inkomenscriteria en manier van aanvragen

In op twee na alle gemeenten is er voor volwassenen met een laag inkomen vanaf 18 jaar de mogelijkheid om via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur (of soms eerst nog het Jeugdfonds Sport & Cultuur voor jongvolwassenen) een vergoeding voor de kosten van sportdeelname aan te vragen. In twee gemeenten is het Volwassenenfonds er voor jongvolwassenen tot en met 27 jaar.

In de helft van de gemeenten (53%) is het Volwassenenfonds er voor inwoners met een inkomen 'rond het bestaansminimum' en staat er geen percentage in de spelregels genoemd. 43 procent van de gemeenten noemt wel een percentage van het sociaal minimum, meestal 120 procent (28% van de gemeenten) of 130 procent (13% van de gemeenten).

Een aanvraag bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur verloopt altijd via een intermediair die namens de inwoner online een aanvraag indient. In één gemeente moet een aanvrager eerst een verzoek bij de gemeente indienen voor de bijzondere bijstand; er staat in de spelregels niet uitgelegd hoe iemand dat kan doen. Na akkoord van de gemeente kan een intermediair of de gemeente een aanvraag van het Volwassenenfonds Sport & Cultuur doorzetten.

5.5 Conclusies

Op basis van online informatie over sport- en zwemlesregelingen in een derde van de Nederlandse gemeenten:

● Aanwezigheid en leeftijden

- In 96 procent van de onderzochte gemeenten vonden we een regeling met een vergoeding voor (o.a.) sportdeelname voor volwassenen. In 92 procent van de gemeenten is er een regeling voor iedereen vanaf 18 jaar met een laag inkomen; in 4 procent is er alleen een regeling voor jongvolwassenen of voor volwassen inwoners vanaf 55 jaar. Een op de vijf gemeenten heeft twee regelingen voor sportdeelname van volwassenen. Vaak is dit een regeling via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur naast een meedoenregeling, (stads)pas of declaratiefonds waar inwoners voor een breder palet aan activiteit een beroep op kunnen doen.
- Sportdeelname voor volwassenen is het vaakst ondergebracht in een meedoenregeling (41%), bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur (29%; soms het Jeugdfonds voor jongvolwassenen) of als onderdeel van een (stads)pas (10%).
- In een kwart van de gemeenten (27%) vonden we een zwemlesregeling voor volwassenen, relatief vaak als onderdeel van een meedoenregeling. Ook de meeste van deze regelingen zijn voor volwassenen van alle leeftijden in de gemeente. We telden hier alleen regelingen mee waarin zwemles expliciet als optie staat. In de aanvragen bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur van 2023 zien we dat zwemles voor volwassenen ook onder sportdeelname kan vallen.

● Vergoedingen

- Vier op de vijf sportdeelnameregelingen vergoeden tot een maximumbedrag per jaar. Gemiddeld is dat 227 euro, variërend van 75 tot 500 euro. Bij 56 procent van de regelingen ligt het bedrag tussen de 150 en 300 euro.
- De overige 20 procent heeft geen vast maximumbedrag, maar bijvoorbeeld een hoogte die afhankelijk is van het inkomen, de gezinssituatie of leeftijd van de aanvrager. Andere regelingen vergoeden met punten, bonnen of activiteiten en korting. Of het is niet duidelijk wat de vergoeding is.
- Bij de meeste regelingen voor sportdeelname kan de vergoeding ingezet worden voor uiteenlopende activiteiten. Bij ruim de helft gaat het om een maximumbedrag voor verschillende activiteiten, variërend van sport en cultuur tot 'maatschappelijke participatie' of 'activiteiten buitenshuis'. Drie op de tien regelingen vergoeden een activiteit waarbij de aanvrager kan kiezen tussen sport of een andere (culturele) activiteit.
- 19 van de 31 zwemlesregelingen hanteren een maximumbedrag, van gemiddeld 212 euro. In andere gemeenten is de vergoeding afhankelijk van de leeftijd van de aanvrager, de leefsituatie (allenaastand met of zonder kinderen, getrouwd/samenwonend), of het zwembad waar iemand les krijgt. Vijf regelingen noemen een zwemdiploma en voor de overige zes is de vergoeding onduidelijk of niet beschreven.

● Inkomens- en vermogensgrenzen en aanvraagmogelijkheden

- Voor drie kwart van de sportdeelnameregelingen geldt een percentage van het sociaal minimum als inkomensgrens. Het vaakst is dat 120 procent (38% van de regelingen) of 130 procent (20%). Dit is vergelijkbaar met sportdeelnameregelingen voor jeugd (hoofdstuk 3). Ongeveer een op de tien regelingen is voor mensen met een inkomen tot 110 procent. Bij de rest van de regelingen is de inkomensgrens meestal niet in een percentage omschreven, maar in tekst, nettobedragen voor verschillende leefsituaties of een maximaal jaarinkomen. Bij een deel van de regelingen is het mogelijk een aanvraag in te dienen bij een hoger inkomen, maar te weinig middelen om sportdeelname of zwemles zelf te kunnen betalen.
- Bij drie op de tien regelingen mag het vermogen van de aanvrager niet hoger zijn dan in de Participatiewet staat beschreven. Bij de overgrote meerderheid van de rest staat niet vermeld of het vermogen meeweegt bij het beoordelen van de aanvraag. Voor de zwemlesregelingen is het beeld van de inkomens- en vermogenscriteria redelijk vergelijkbaar.
- Een kwart van de sportdeelnameregelingen is aan te vragen via een intermediair. Dit zijn de regelingen via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur, die standaard op deze wijze werken. Voor de overige regelingen verloopt de (eerste) aanvraagmogelijkheid veelal digitaal: via DigiD, een website of een aanvraagformulier via e-mail. Voor een op de vijf regelingen verloopt een aanvraag via een formulier, waarop inwoners vaak gedetailleerde inkomensgegevens moeten invullen.

Op basis van spelregeldocumenten van alle gemeenten die samenwerken met het Volwassenfonds Sport & Cultuur:

- Alle gemeenten die samenwerken met het Volwassenfonds Sport & Cultuur, vergoeden via deze weg sportdeelname voor mensen met een laag inkomen. Dat is overall tot een maximumbedrag per jaar, gemiddeld 282 euro. Dat bedrag varieert van 200 tot 500 euro. In negen op de tien gemeenten kunnen inwoners kiezen tussen sport- of cultuurdeelname. Een aanvraag verloopt altijd via een intermediair die namens een inwoner online de aanvraag indient.
- Twaalf gemeenten noemen zwemles als optie in hun spelregels, soms naast sport of cultuur, maar dat is niet altijd duidelijk in de informatie. In twee gemeenten kan zwemles juist niet via het fonds.
- In twee gemeenten is het Volwassenfonds Sport & Cultuur alleen toegankelijk voor jongvolwassenen tot en met 27 jaar. In alle andere gemeenten kunnen alle inwoners vanaf 18 jaar een vergoeding aanvragen; soms als jongvolwassene nog via het Jeugdfonds Sport & Cultuur.
- Vier op de tien gemeenten noemen een percentage van het sociaal minimum als inkomensgrens. Het vaakst is dat 120 procent (28%), of 130 procent (13%). In de helft van de gemeenten is het fonds er voor inwoners met een inkomen 'rond het bestaansminimum'.

Knelpunten vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie over regelingen

Dit hoofdstuk gaat over knelpunten in de online informatievoorziening over gemeentelijke ondersteuningsregelingen voor sport en zwemles. We gaan eerst in op de vindbaarheid van de informatie (paragraaf 6.2) en dan op de begrijpelijkheid (paragraaf 6.3).

6.1 Aanpak van de analyse

Het doel van dit hoofdstuk is laten zien wat verbeterpunten zijn als het gaat om de vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie over regelingen voor sport en zwemles.

Tijdens onze zoektocht naar online informatie op gemeentewebsites en in de spelregelbestanden van het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur hanteerden we het perspectief van inwoners die in hun gemeente op zoek zijn naar informatie over ondersteuningsregelingen. Daarbij hadden we een vrij concreet doel: biedt deze gemeente ondersteuning bij sport en zwemles en zo ja, waarvoor, voor wie en hoe kan ik die aanvragen?

Tijdens deze zoektocht maakten we aantekeningen over de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de informatie. Ook deelden en bediscussieerden we met elkaar informatie die we niet goed begrepen of niet konden vinden. We analyseerden al deze bevindingen inhoudelijk, omdat ze veel laten zien over de toegankelijkheid van de (informatie over) regelingen.

Onze interpretatie van wat lastig te vinden of begrijpen is, zal een onderschatting zijn: we hebben als (universitair opgeleide) onderzoekers de afgelopen maanden heel veel gezocht, gelezen en beoordeeld om de informatie in ons databestand op te kunnen nemen. Daarmee hebben we dus bovenmatig veel oefening opgedaan met zowel het zoeken naar als het begrijpen van de informatie. En we konden websites en informatie van verschillende gemeenten naast elkaar leggen, waardoor ook dingen opvielen.

De onduidelijkheden die we in dit hoofdstuk noemen, vonden we in minimaal twee, maar vaak meer gemeenten. We doen geen precieze kwantitatieve uitspraken, want dat was niet ons doel. En hoewel onze analyse omvangrijk is, is deze waarschijnlijk niet uitputtend. Tot slot hoeft niet alles wat we hier beschrijven een probleem te zijn. Maar het zijn wel allemaal zaken die ons opvielen.

We hebben onze bevindingen gegroepeerd in thema's. In de illustraties die we in dit hoofdstuk geven, staan geen gemeentenamen.¹⁷ Hoewel de informatie in de ene gemeente veel makkelijker te vinden en/of begrijpen was dan in de andere, zijn de onderwerpen en illustraties in dit hoofdstuk afkomstig uit heel veel verschillende gemeenten. Ze laten daarmee eerder een algemeen beeld zien dan een beeld dat voor een deel van de gemeenten geldt.

6.2 Knelpunten in de vindbaarheid van de informatie

De knelpunten in de vindbaarheid van de informatie hebben we gegroepeerd in zeven thema's, die we in deze paragraaf toelichten.

1. Algemene informatie over inkomensondersteuning lastig te vinden

Voor veel gemeenten is vanaf de startpagina redelijk makkelijk informatie over inkomensondersteuning te vinden, mits een inwoner veelgebruikte termen daarvoor kent en aan dit onderwerp verbindt (zoals 'geldzorgen', 'laag inkomen', 'werk en inkomen' en 'minima').

Een deel van de gemeenten heeft op de startpagina een directe verwijzing naar een pagina met informatie over hulp bij geldzorgen of een laag inkomen. Bijvoorbeeld met een tegel of via een directe verwijzing naar informatie over 'werk en inkomen' in het algemeen. In dat laatste geval staat op die pagina dan vaak weer een verwijzing naar inkomensondersteuning. Bij een ander deel is informatie over ondersteuning bij werk en inkomen redelijk makkelijk in een lijst met onderwerpen te vinden.

Maar op een kleiner deel van de gemeentesites is het heel erg zoeken naar informatie over inkomensondersteuning. Dan staat de informatie bijvoorbeeld niet onder 'werk en inkomen', maar onder 'zorg'. Of staat informatie over minimaregelingen niet op de webpagina 'hulp bij geldzaken of schulden', maar (alleen) bij 'ondersteuning bij werk en inkomen'.

2. Overzichtspagina's met heel veel informatie over regelingen en organisaties

Eenmaal op de webpagina met informatie over ondersteuning bij geldzorgen kan een bezoeker heel veel tegels of subonderwerpen te zien krijgen om op door te klikken.

Het is dan niet altijd duidelijk wat onder welke tegel staat. Zo zijn er vrij veel pagina's met een tegel met of link naar meer informatie over 'hulp bij geldzaken', 'minimaregelingen' en 'hulp voor kinderen'. Waar moet iemand heen voor informatie over een regeling voor sport of zwemles? Soms staat (een link naar) informatie over minimaregelingen op al deze pagina's, soms ook niet.

Maar wat vooral opvalt is de hoeveelheid informatie over regelingen en organisaties die daarbij kunnen helpen.

¹⁷ We noemen bij deze voorbeelden geen bron, omdat het niet ons doel is individuele gemeenten aan te spreken op onduidelijkheden. De bronnen zijn indien noodzakelijk bij de auteurs op te vragen.

Zo vonden we een overzichtspagina over hulp met geldzaken en geldzorgen met maar liefst 43 tegels, verdeeld over vijf categorieën. De categorie 'regelingen voor (extra) geld' telt veertien vervolgonderwerpen. Hoewel de titels van die vervolgonderwerpen redelijk weergeven waar of voor wie dat extra geld is, vraagt het wel veel zoekwerk en taalvaardigheid om bij de juiste informatie te komen.

Een ander punt is dat vaak informatie over ondersteuningsregelingen en betrokken (hulp)organisaties door elkaar staat. Bijvoorbeeld in een lange lijst met onderwerpen. Het is dan ook niet altijd duidelijk of iets een 'regeling' of een 'betrokken organisatie' is – en van beide kunnen er veel genoemd worden.

Een voorbeeld hiervan is een overzichtspagina met regelingen voor inwoners tot 18 jaar waarop een bijdrage vanuit een meedoenregeling, een bijdrage vanuit het Jeugdfonds Sport & Cultuur én Sam& voor alle kinderen staat. Die laatste is geen regeling, maar een website waar ouders een aanvraag (bijvoorbeeld bij een regeling van het Jeugdfonds Sport & Cultuur) kunnen doen. We gaan hier in paragraaf 6.3 verder op in.

Een ander voorbeeld is dat we meerdere overzichtspagina's vonden waarop veel en uiteenlopende organisaties staan waar mensen met geldzorgen heen kunnen, inclusief een link naar de website van deze organisaties. Dan gaat het over organisaties die helpen bij vragen over financiën, het invullen van formulieren en het op orde krijgen van financiën, al dan niet specifiek voor jongeren of ouders. Deze organisaties lijken elkaar deels te overlappen in wat ze doen, waardoor het voor inwoners, door de veelheid aan informatie, lastig kan zijn de juiste informatie te vinden of te kiezen waar ze heen gaan voor hulp.

3. Sport en zwemles niet genoemd in een overzicht met minimaregelingen

Verschillende gemeenten hebben wel een sport- en/of zwemlesregeling voor mensen met een laag inkomen, maar vermelden deze niet op hun overzichtspagina met minimaregelingen.

We vonden enkele gemeenten met zowel het Jeugdfonds Sport & Cultuur als het Volwassenfonds Sport & Cultuur die deze niet in het overzicht vermelden. Enkele andere verwijzen in het overzicht niet naar de aanwezigheid van het Jeugdfonds Sport & Cultuur in de gemeente. En één gemeente meldt wel dat inwoners via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur kunnen sporten, maar niet dat er ook een Jeugdfonds Sport & Cultuur is.

4. Informatie niet via de eigen, maar wel via een andere gemeentesite te vinden

Op sommige gemeentesites konden we geen informatie over een sport- of zwemlesregeling vinden. Maar in een aantal gevallen vonden we die informatie (toevallig) wel via een site van een *andere* gemeente, omdat deze gemeenten de uitvoering van de regelingen samen (laten) oppakken.

Dan vonden we de informatie bij de inhoudelijke beschrijving van de regeling of op een website van een uitvoeringsorganisatie die voor meerdere gemeenten werkt.

Zoals een organisatie die werk en inkomen uitvoert of een stichting van Stichting Leergeld waar meerdere gemeenten onder vallen.

In andere gevallen is een stadspas voor inwoners uit meerdere gemeenten beschikbaar en staan die op de website van de stadspas vermeld. Dit betekent dat inwoners deze informatie niet vinden als ze (alleen) via de website van hun eigen gemeente zoeken.

5. Informatie over sport- en zwemlesregelingen heel beknopt en moeilijk te vinden op de gemeentesite

Op verschillende gemeentesites was informatie over sport- en zwemlesregelingen heel lastig te vinden en/of heel beperkt. Zo was op meerdere sites niet duidelijk dat er een regeling voor sport en/of zwemles was; die informatie stond pas op de website van een uitvoeringsorganisatie waar we naar werden doorverwezen.

Op enkele gemeentewebsites vonden we alleen informatie over het bestaan van een sportregeling in een nieuwsbericht. Daar kwamen we terecht via de zoekbalk op de website, doordat we via een ander kanaal wisten dat de gemeente met het Jeugdfonds Sport & Cultuur of *Bartje leert zwemmen*¹⁸ werkt. Op een andere gemeentesite vonden we uiteindelijk min of meer toevallig een zwemlesregeling onder het kopje zwembaden > zwemles > overige informatie > betalingsregeling > lees hier hoe u zich kunt aanmelden wanneer u in aanmerking komt.

Daarnaast waren er verschillende gemeenten waarbij de inhoudelijke informatie over de regeling, vooral over wat de vergoeding is, pas op het aanvraagformulier in de bijlage staat. Dit is een pdf-bestand dat vanaf een website van een uitvoeringsorganisatie te downloaden is. De bijlage stond op pagina 5 of pagina 7 van dat document.

6. Verkeerde doorverwijzing naar andere websites voor meer informatie

Gemeentesites verwijzen regelmatig door naar een website van een andere organisatie voor meer (inhoudelijke) informatie. Daar kwamen we verschillende lastige dingen in tegen:

- De link gaat naar de algemene startpagina van de organisatie in plaats van naar een webpagina met informatie over de specifieke gemeente. Dit kwam voor bij verwijzingen naar het Jeugdfonds Sport & Cultuur of Stichting Leergeld. Inwoners moeten dan via de startpagina van die organisatie op zoek naar informatie over hun gemeente.
- De link werkt niet (meer). We vonden bijvoorbeeld een link naar een uitvoeringsorganisatie die de uitvoering niet meer doet (en doorlinkt naar een andere uitvoeringsorganisatie). En meerdere links naar aanvraagformulieren of een uitvoeringsorganisatie die niet (meer) werken.
- In een enkel geval ging de link naar een verkeerde pagina.

¹⁸ Dit is een zwemlesregeling voor kinderen uit gemeenten in Drenthe die deze regeling samen laten uitvoeren.

Dit betekent dat inwoners meer moeite moeten doen om online informatie te vinden of, in het geval van een ontbrekend aanvraagformulier, op een andere manier contact moeten (kunnen) leggen.

7. Eerst inkomensgegevens moeten invullen om informatie te vinden

Via de VoorzieningenWijzer, 'Bereken uw recht' of 'Dat geldt voor mij' kunnen inwoners door enkele inkomensgegevens in te vullen informatie krijgen over welke regelingen specifiek voor hen van toepassing zijn.

In sommige gemeenten was dit de enige manier om informatie over de aanwezige regelingen te vinden. Dat betekent dat als inwoners online op zoek gaan naar inkomensondersteuning, in het algemeen of specifiek voor sport of zwemles, zij hoe dan ook informatie over hun woonsituatie en inkomens op een website moeten invullen.

6.3 Knelpunten in de begrijpelijkheid van de informatie

De knelpunten die we tegenkwamen in de begrijpelijkheid van de informatie, hebben we gegroepeerd in zeven thema's, die we in deze paragraaf toelichten.

1. Veel namen en organisaties genoemd voor/bij een regeling

Een lastig punt in onze zoektocht is dat er bij veel regelingen meerdere namen en/of organisaties staan. Dan was het voor ons bijvoorbeeld onduidelijk of de meedoenregeling op de gemeentesite dezelfde was als de regeling die via Stichting Leergeld te vinden was. En of de meedoenregeling wel of niet de regeling via Volwassenenfonds Sport & Cultuur was.

Een ander punt, vooral bij regelingen voor jeugd, is dat er vaak veel organisaties worden genoemd (zie ook punt 2 in de vorige paragraaf), waarbij het voor ons als bezoeker lang niet altijd duidelijk was wat welke organisatie doet en waar je moet zijn. Dit kwamen we vooral tegen bij regelingen waar Jeugdfonds Sport & Cultuur, Stichting Leergeld en Samen voor alle kinderen voor samenwerken, in een deel van de gemeenten onder de noemer Kindpakket.

Zo is Stichting Leergeld geregeld de organisatie waar ouders naar worden verwezen om een aanvraag bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur te kunnen doen. Bijvoorbeeld: *'Ouders en jongeren kunnen zelf géén aanvraag doen. Neem contact op met Stichting Leergeld [naam]. Zij doen online een aanvraag voor uw kind.'* Heldere informatie. Maar in meerdere gevallen was het ons onduidelijk of er één of twee regelingen in de gemeente zijn voor sport of zwemles. Bijvoorbeeld omdat de inhoudelijke informatie op de site van Leergeld, in de spelregels van het Jeugdfonds en/of op de gemeentesite net anders was (zie het volgende onderwerp).

Lastiger was het als niet vermeld staat wat de verschillende organisaties doen, wat we geregeld tegenkwamen. Zo kunnen inwoners in een gemeente onder het kopje

‘Regelingen voor uw kind(eren)’ kiezen uit Jeugdfonds Sport & Cultuur en ‘Samen voor alle kinderen’. Waar die organisaties voor zijn, is nog niet te zien.

Door te klikken op de eerste volgt er een korte inhoudelijke beschrijving van de bijdrage vanuit het Jeugdfonds Sport en Cultuur voor sport, cultuur of zwemles, gevolgd door een verwijzing naar de pagina van het Jeugdfonds met spelregels en contactgegevens. Maar de link naar Samen voor alle kinderen op de gemeentesite gaat naar de startpagina van die organisatie, waarop de bezoeker welkom wordt geheten en staat wie zij zijn. De bezoeker moet vervolgens in het een menu kiezen voor ‘Doe een aanvraag’ om na het invullen van de postcode op het aanvraagformulier van de juiste gemeente terecht te komen.

Via deze route komt een ouder voor sport (vermoedelijk) uit bij de regeling van het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Vanuit bezoekersperspectief zou het logischer zijn om op de gemeentesite te lezen wat Samen voor alle kinderen doet (namelijk een online aanvraagmogelijkheid voor verschillende voorzieningen bieden, waaronder via Jeugdfonds Sport & Cultuur) en dan direct op de pagina ‘voor ouders’ terecht te komen in plaats van de algemene startpagina.

In deze gevallen lijken de teksten meer vanuit de organisaties geschreven en ingedeeld dan vanuit het bezoekersperspectief.

2. Tegenstrijdige informatie over een regeling

We vonden veel voorbeelden van tegenstrijdigheden in informatie over de vergoeding en/of geldende criteria binnen één regeling. Ofwel doordat er op verschillende websites over die regeling verschillende informatie stond, ofwel doordat de informatie op één website tegenstrijdig was.

● Informatie van verschillende websites komt niet overeen

Vaak vonden we zowel informatie over een regeling op de gemeentesite als op een site van een uitvoeringsorganisatie en/of in de spelregels van het Jeugdfonds Sport & Cultuur of Volwassenenfonds Sport & Cultuur van de specifieke gemeente. We kwamen veel gevallen tegen waarin deze informatie niet met elkaar overeenkwam. De meest voorkomende voorbeelden gingen over:

- **De vergoeding:** verschillende jeugdfondsspelregels melden dat er in 2024 geen plafond geldt voor de vergoeding, terwijl op de gemeentesite (nog) wel maximumbedragen staan genoemd. Of een spelregelbestand waarin een hogere vergoeding (maximaal 650 euro) staat dan op de gemeentesite (maximaal 500 euro). Ook vonden we in een enkel geval een verschillende vergoedingen voor eenzelfde lokale regeling op een gemeentesite en een site van een uitvoeringspartner (lokale partner, Stichting Leergeld). Eén gemeente adviseert volwassenen zonder zwemdiploma om via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur eerst een diploma A te halen, terwijl die optie niet in de spelregels genoemd staat.
- **De leeftijdsgrenzen:** we vonden meerdere voorbeelden van jeugdfondsspelregels die een leeftijdsgrens noemen van 0 tot 18 jaar, terwijl de gemeentesite 4 tot 18 jaar aangeeft. Ook een meedoenregeling meldt op

de website vanaf 21 jaar te zijn, terwijl in een pdf met aanvullende informatie staat dat deze voor 21 jaar tot aan pensioenleeftijd geldt.

- **De inkomensgrenzen:** bij deze voorbeelden melden jeugdfondspelregels een ander percentage van het sociaal minimum als inkomensgrens dan de gemeentesite (bijvoorbeeld 110% en 120% of 115% en 120%). In een ander geval was het ons onduidelijk of een regeling voor mensen met een inkomen tot 120 of tot 130 procent was.

Een andere illustratie, van iets andere orde, is dat gemeenten wel samenwerken met het Jeugdfonds Sport & Cultuur, maar dit niet op hun eigen site vermelden. Dit hebben we niet systematisch gecontroleerd, maar we vonden zeker drie gemeenten waar dit het geval was. Hetzelfde geldt voor gemeenten die een samenwerking met Stichting Leergeld niet noemen. Of voor zwemles doorverwijzen naar de website van Stichting Leergeld, waar vervolgens geen informatie over zwemles te vinden is.

Tot slot vonden we zeker vijf gemeenten die Jeugdfonds Sport & Cultuur melden bij informatie over minimaregelingen voor sport, terwijl ze daar geen (officiële) samenwerking mee hebben. Dat betekent dat als een inwoner op de website van Jeugdfonds Sport & Cultuur zoekt naar informatie over die gemeente, de boodschap verschijnt: *'In jouw gemeente kunnen geen aanvragen gedaan worden. Vaak kunnen we toch wat voor je betekenen. Wil je weten wat de mogelijkheden zijn? Neem dan even contact op met de coördinator van het lokale fonds! Deze vind je hieronder.'*

Dat betekent dus dat er misschien wel mogelijkheden zijn om te sporten of leren zwemmen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur, bijvoorbeeld via middelen van het fonds zelf. Maar de vraag is of een ouder geholpen is met deze informatie, vooral vanwege de verwijzing (en belofte) vanaf de gemeentewebsite.

● **Tegenstrijdige informatie op één webpagina**

We vonden vrij veel informatie die lastig te begrijpen was, maar in sommige gevallen was deze ronduit tegenstrijdig. In kader 6.1 staan enkele voorbeelden. Die tegenstrijdigheden maken het erg lastig voor een lezer om te weten waar bijvoorbeeld een regeling wel of niet voor is en of er wel of geen eigen bijdrage nodig is.

Kader 6.1 Illustraties van tegenstrijdigheden in de tekst over een regeling

De tegenstrijdigheden hebben we onderstreept.

Illustratie 1: mag zwemles en sport wel of niet via de bijzondere bijstand?

Schoolkosten

Het nieuwe schooljaar start binnenkort. Als ouder(s) van schoolgaande kinderen staat u voor veel extra kosten. Denk aan schoolspullen, gymkleding, de sport- of scouting-vereniging, muziekles of een laptop om het huiswerk te kunnen maken. Mensen met een laag inkomen kunnen voor deze kosten een vergoeding aanvragen. Dit kan via de bijzondere bijstand. Wij raden u aan om eerst een vergoeding aan te vragen bij Stichting Leergeld.

Stichting Leergeld

Voor sommige van deze kosten kunt u bijzondere bijstand aanvragen. We raden u aan om voor de kosten eerst een vergoeding aan te vragen bij Stichting Leergeld. Stichting Leergeld vergoedt namelijk meer kosten. Bij Stichting Leergeld kunt u een vergoeding krijgen voor de kosten voor zwemles (tot diploma B), de contributie en kleding voor een sportclub. Dit is niet mogelijk via de bijzondere bijstand.

Illustratie 2: mag zwemles wel of niet naast een sport?

Zwemdiploma A word[t] vergoedt. Naast zwemdiploma A mag géén reguliere sport- of culturele activiteit beoefend worden. Zwemles mag naast reguliere sport aangevraagd worden. Zwemdiploma B + C worden gezien als reguliere sportactiviteit. Voor de specifieke regels neem contact op met [...].

Illustratie 3: is er wel of geen eigen bijdrage voor zwemles nodig?

Zwemlessen worden in de gemeente [...] vergoed via de regeling zwemlessen en gaat via een normale Jeugdfonds-aanvraag. Indien deze wordt goedgekeurd wordt het hele zwemlessenpakket betaald tot en met het B-diploma. Ouders zijn vrij te kiezen voor een zwemaanbieder uit de gemeente [...]: [zwembad A]: vergoeding van maximaal € 675,00. Toereikend voor 7 maanden zwemles.* [zwembad B]: vergoeding van maximaal € 675,00. Eigen bijdrage van ongeveer € 175,00

Illustratie 4: mag sport wel of niet naast een cultuuractiviteit?

De bijdrage van [...] voor het uitoefenen van sport of cultuur bedraagt de contributie voor een heel seizoen tot een maximum van 500 euro.

[...]

Het is toegestaan om voor kinderen een sport- en een cultuuractiviteit aan te vragen. Kinderen die via het Jeugdfonds zwemlessen volgen mogen daarnaast ook sporten en/of een cultuuractiviteit uitoefenen.

* noot: dit lijkt niet voldoende om een A-diploma te behalen, waar gemiddeld 51 klokuren voor staan (Van der Werff & Van Es, 2016).

3. De informatie is erg juridisch of streng beschreven

In meerdere informatiebronnen valt op dat de tekst heel juridisch beschreven is en/of in toon streng overkomt. Dit was niet altijd, maar soms wel, de enige bron waar we inhoudelijke informatie vonden over wat een regeling vergoedt en voor wie. We geven drie illustraties.

Zo is er een jeugdfondsspelregeldocument dat begint met ‘considerans’ en in verschillende artikelen de spelregels beschrijft. Artikel 1 begint met ‘Definitiebepalingen’. Ouders komen hier niet per se als eerste terecht, want zij worden eerder op de website doorverwezen naar kieseenclub.nl of een hulpkaart met namen van intermediairs. Maar deze spelregels zijn wel heel anders beschreven dan de meeste andere, die vrijwel altijd in ieder geval als eerste aan ouders zijn gericht. De vraag is vooral voor wie deze spelregels bedoeld zijn.

Voor enkele andere gemeenten kwamen we uit op jeugdfondsspelregels met een – in onze ogen – vrij strenge toon, met dikgedrukte zinnen en veel uitroeptekens. Bijvoorbeeld: *‘Nadat de contributie is overgemaakt verwachten wij dat het kind regelmatig sport en zich houdt aan de regels van de club!’* De indruk die bij ons achterblijft is dat deze regeling alleen is voor ouders die hier daadwerkelijk recht op hebben én er op de ‘juiste’ manier gebruik van maken.

Tot slot vonden we voor een participatieregeling voor kinderen een informatiebijlage bij een aanvraagformulier die de enige bron is voor wat de regeling vergoedt. De omschrijving in deze bijlage bevat ingewikkelde woorden en verschillende artikelen, met verwijzingen naar andere artikelen en subartikelen (zie kader 6.2).

Kader 6.2 Fragment uit een informatiebijlage van een aanvraagformulier

'Bij maatschappelijke participatie is gekozen voor die activiteiten waarbij actief aan de samenleving wordt deelgenomen dus met een sportief, educatief, sociaal dan wel cultureel karakter alsmede die activiteiten welke verband houden met school.

Artikel 5. Invulling voorziening

1. Een voorziening als bedoeld in artikel 1, sub i, van deze regeling kan bestaan uit één van de navolgende mogelijkheden:

- a. het lidmaatschap van een jeugd-, sport- of ontspanningsvereniging alsmede - voor zover van toepassing - aan de club gerelateerde kleding;
- b. het binnen [deze gemeenten] kunnen volgen van een cursus of workshop op het gebied van muziek, dans, theater of beeldend, uitsluitend in groepsverband;
- c. het binnen [de gemeenten] wekelijks kunnen volgen van regulier zwemonderwijs voor het behalen van de diploma's A en B;
- d. een abonnement voor een zwembad gelegen binnen [de gemeenten];
(...)

2. Geen voorziening in natura is mogelijk voor een door de school gevraagde (vrijwillige) ouderbijdrage alsmede voor de hieruit bekostigde activiteiten.
(...)

9. In afwijking van artikel 4 kunnen voorzieningen als vermeld in lid 1, sub e en f, onderling samengaan alsmede met een voorziening als vermeld in lid 1, sub a, b, c of d.

De bijdrage wordt verstrekt in de vorm van een voorziening in natura. U krijgt dus geen geldbedrag verstrekt.'

4. De informatie is voor verschillende soorten publiek

We vonden verschillende voorbeelden van informatie die bestemd was voor meerdere doelgroepen. Vanuit het oogpunt van de aanbieder van de regeling (bijvoorbeeld de gemeente of een provinciale afdeling van het Jeugdfonds of Volwassenenfonds Sport & Cultuur) is dit waarschijnlijk handig en overzichtelijk. De vraag is wel of het voor inwoners de begrijpelijkheid van de informatie ten goede komt.

● Bestemd voor inwoners, intermediairs en aanbieders

In een flink aantal informatiebronnen stond uitleg over een regeling voor zowel inwoners als intermediairs en soms sport- of zwemlesaanbieders. Dit kwamen we vooral tegen in spelregelbestanden van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds Sport & Cultuur.

Vaak was dit wel overzichtelijk met een onderscheid door tussenkopjes en de informatie voor inwoners bovenaan. Vanuit het perspectief van de aanbieder van de regeling kan het ook handig zijn om de informatie (in dit bestand) bijeen te hebben.

Het betekent wel dat het document meer tekst bevat dan voor ouders/inwoners relevant is en dat zij zelf moeten kunnen onderscheiden wat aan hen gericht is en wat niet.

In sommige gevallen was ons niet duidelijk voor wie (welk deel van) de informatie bedoeld is. Bijvoorbeeld in een spelregelbestand met (alleen) een lange opsomming met punten voor intermediairs en ouders door elkaar (zie kader 6.3).

Kader 6.3 Fragment uit een spelregelbestand

- (...)
- Na honorering van de aanvraag ontvangt zowel de intermediair als de penningmeester van de sportclub een bevestiging.
- Het toegekende bedrag kan niet gebruikt worden voor openstaande rekeningen/oude schulden.
- Na ontvangst van de factuur van de club zorgt het Jeugdfonds binnen 4 weken voor betaling aan de club.
- Na ontvangst van de factuur van de winkel, waar volgens de opgave op het aanvraagformulier de sportattributen worden aangeschaft, zorgt het Jeugdfonds binnen 4 weken voor betaling aan de winkelier.
- (...)
- Stopt het kind tussentijds met sporten, dan bent u verplicht dit tijdig te melden bij het Jeugdfonds. U bent als ouder/verzorger zelf verantwoordelijk voor de aanmelding en afmelding bij de sportvereniging.
- Voor het einde van de aanvraag ontvangt de intermediair bericht waarin staat dat de toekenning afloopt. Er kan dan een nieuwe aanvraag ingediend worden.
- Stopt het kind tussentijds met deelname, dan bent u verplicht dit tijdig te melden bij het Jeugdfonds. U bent al ouder(s)/verzorger(s) zelf verantwoordelijk voor de aanmelding en afmelding bij de aanbieder.
- (...)

● Bestemd voor inwoners uit meerdere gemeenten, met verschillende regels

Van gemeenten die samenwerken bij het aanbieden van een regeling, bijvoorbeeld via Stichting Leergeld, een provinciaal fonds van het Jeugdfonds Sport & Cultuur of een bovenlokale uitvoeringsorganisatie, vonden we spelregeldocumenten of websites waarop voor verschillende gemeenten de vergoeding en criteria genoemd staan.

Die vergoedingen en vooral criteria komen niet per se overeen. Bijvoorbeeld doordat buurgemeenten een verschillende inkomensgrens hanteren of een andere hoogte van een vergoeding of zwemdiplomatraject. Dat maakt dat inwoners beter moeten opletten of meer moeten zoeken naar wat er in hun gemeente geldt. En dat ze zien dat die vergoedingen of criteria in een nabijgelegen gemeente mogelijk ruimer zijn.

5. Onduidelijkheden in de inkomenseisen

Rondom de inkomenseisen kwamen we verschillende onduidelijkheden tegen.

● Precieze inkomenseisen elders genoemd

Voor ongeveer een op de vijf regelingen staat de inkomenseis in de voornaamste informatiebron globaal beschreven. Daar staat bijvoorbeeld dat de regeling voor mensen met 'een laag inkomen' of een inkomen 'rond het bestaansminimum' is of voor mensen 'met onvoldoende financiële middelen voor sportdeelname' (van hun kinderen). Dit vonden we bijvoorbeeld in ongeveer de helft van de in spelregels van de twee sport- en cultuurfondsen.

Hoewel dat logische manieren zijn om te omschrijven wie in aanmerking komen voor een regeling, zijn ze in zekere zin ook vaag of abstract. Zo gaat het strikt genomen niet om 'een laag inkomen', maar om een '*te laag* inkomen' om geld over te houden voor (o.a.) sport en zwemles.

Daarbij vonden we in meerdere gevallen (toevallig) in een andere informatiebron over de regeling wel een concretere inkomenseis, namelijk een percentage van het sociaal minimum al dan niet met netto-maandbedragen. Dit staat dan bijvoorbeeld op de gemeentewebsite genoemd. De vraag is of dit bezwaarlijk is voor inwoners en welke beschrijving toegankelijker is.

● Onoverzichtelijke tabellen met inkomenseisen

Hoe hoog het nettobedrag van het sociaal minimum is, is afhankelijk van de leeftijd en -situatie: voor alleenstaanden of mensen onder de AOW-leeftijd is dit bijvoorbeeld lager dan voor samenwonenden of mensen die de AOW-leeftijd zijn gepasseerd (zie kader 2.1 in hoofdstuk 2).

Op gemeentesites staan geregeld nettobedragen die laten zien welke inkomensgrens er voor een regeling geldt. Dan kunnen mensen een inschatting maken van of zij daarvoor in aanmerking komen of niet.

Maar in verschillende gemeenten staat deze informatie in een ingewikkelde tabel met tot wel zestien cellen met een bedrag. Inwoners moeten daaruit dan zoeken naar de leeftijdscategorie en de gezins- en woonsituatie die voor hen geldt om daarbij het netto-maandbedrag te vinden (zie [tabel 6.1](#) voor een voorbeeld; we vonden verschillende varianten).

Tabel 6.1**Tabel met inkomensgrenzen voor een regeling**

	Alleenstaande	Alleenstaande ouder	Alleenstaande	
	Nog geen AOW	Nog geen AOW	Met AOW	
In een inrichting	€587,30	€587,30	€587,30	
Niet in een inrichting	€1480,99	€1480,99	€1561,69	
Gehuwd/samenwonend			Mijn partner	
		Heeft AOW	Heeft nog geen AOW	Woont in een inrichting
Ikzelf	Heb AOW	€2204,74	€2204,74	€2136,67
	Heb nog geen AOW	€2204,74	€2090,81	€1974,87
	Woon in een inrichting	€2136,67	€1974,87	€829,13

Bron: website van een uitvoeringsorganisatie.

● **Inkomenseisen met of zonder vermogensgrenzen?**

Het sociaal minimum – gekoppeld aan de hoogte van de bijstand – bestaat volgens de Participatiewet uit zowel een nettobedrag per maand als een maximale hoogte van het eigen vermogen (zie kader 2.1 in hoofdstuk 2). Voor veel regelingen vonden we een percentage van het sociaal minimum als grens om ervoor in aanmerking te komen, variërend van 100 tot 150 procent (zie hoofdstukken 3 t/m 5).

Voor een deel van de regelingen staat expliciet vermeld dat hierbij ook een grensbedrag voor het eigen vermogen geldt (variërend van 11 tot 30% van de regelingen, zie hoofdstukken 3 t/m 5). In een heel enkel geval staat erbij dat het eigen vermogen niet meetelt om in aanmerking te komen voor een regeling.

Maar bij het merendeel van de regelingen staat niet of hier ook vermogensgrenzen bij meespelen. Wel vonden we in verschillende gemeenten pas in de kleine lettertjes (bijvoorbeeld onderaan op een pagina of op een pagina waar we naar werden doorverwezen) dat er ook vermogensgrenzen gelden. Ook vonden we in aanvraagformulieren wel geregeld vragen over de hoogte van het eigen vermogen van de aanvragers, wat impliceert dat dit wel meespeelt bij de beoordeling.

Ook hier valt te bediscussiëren hoe gedetailleerd deze online informatie moet zijn, want een hoog detailniveau komt de begrijpelijkheid niet ten goede – we vonden soms (wederom) ingewikkelde tabellen met vermogensgrenzen voor verschillende levenssituaties.

6. De informatie is gedateerd

In een van de achtergrondgesprekken die we voor dit onderzoek voerden, hoorden we al dat de informatie op gemeentesites achter kan lopen op de werkelijkheid. In sommige gevallen kwamen we dat ook tegen:

- spelregels voor het Jeugdfonds Sport & Cultuur uit 2022, of spelregels 'geldig tot en met maart 2023';
- een meedoenregeling die volgens informatie op de website met lokale regelgeving is 'vervallen per 01-01-2024', terwijl in de titel van de regeling staat dat die voor 2024 is;
- een nieuwsbericht uit 2013 als enige vindplaats met inhoudelijke informatie over de inhoud van een zwemregeling;
- een gemeente die vermogensgrenzen uit 2022 op de website meldt.

Deze gedateerdheid konden we alleen bepalen als er een (houdbaarheids)datum bij de informatie stond.

7. Wijze van vergoeding meedoenregeling niet altijd duidelijk

Specifiek voor de meedoenregeling, die in naam verschillende varianten kent, vonden we grofweg drie varianten:

- een bedrag dat inwoners krijgen overgemaakt om zelf te besteden;
- een maximumbedrag waarvoor inwoners activiteiten kunnen doen; of
- een declaratieregeling.

Het was ons niet altijd duidelijk welke van deze varianten in een specifieke gemeente geldt. Bijvoorbeeld omdat er in een bijzin stond waar of tot wanneer facturen konden worden ingediend, terwijl er niks over declaratie werd gemeld. Maar deze onduidelijkheid ontstond vooral bij ons toen we opmerkten dat er verschillende varianten waren, waarbij sommige gemeenten expliciet melden om welke het gaat, terwijl andere dat niet doen.

6.4 Conclusies

- In onze zoektocht naar online informatie over sport- en zwemlesregelingen kwamen we veel knelpunten tegen, bij heel veel gemeenten. Deze geven daarmee een algemeen beeld over de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de informatie.
- Knelpunten variëren van de (juiste) informatie heel lastig kunnen vinden en onduidelijkheden doordat veel organisaties en namen van regelingen genoemd worden, tot tegenstrijdige, juridische of gedateerde informatie, informatie voor verschillende soorten publiek en onduidelijkheden over de inkomenseisen of manier van vergoeden.
- Wij zochten met een heel concreet doel, namelijk financiële ondersteuning voor sport en zwemles. Gemeenten hebben natuurlijk veel meer onderwerpen waarover ze hun inwoners online (willen) informeren. Maar de indruk die deze analyse geeft is dat veel informatie vooral vanuit de aanbiederskant (gemeenten, betrokken organisaties) is geschreven en

ingedeeld, en minder vanuit het bezoekersperspectief. Dat roept de vraag op voor wie deze informatie (vooral) bedoeld is.

- Als sportonderzoekers zijn we geen expert in beoordelen hoe toegankelijk informatie is. En de ene inwoner heeft meer of iets anders nodig dan de andere. Wel vonden we veel informatie lastig te vinden of begrijpen. Dat laat zien dat er in de online informatievoorziening nog een flinke verbetering te maken is.

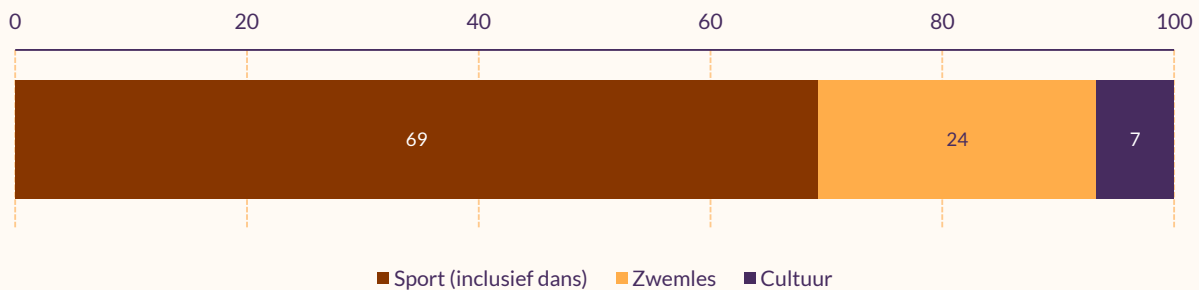
Sport- en zwemlesaanvragen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur 2018-2023

In dit hoofdstuk gaan we in op het aantal goedgekeurde aanvragen en gemiddeld besteed budget voor sport en zwemles bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur in 2023 (paragraaf 7.1). Ook bespreken we ontwikkelingen in de goedgekeurde aanvragen tussen 2018 en 2023 (paragraaf 7.2).¹⁹

7.1 Aanvragen en besteed budget in 2023

In 2023 zijn er 86.293 aanvragen bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur goedgekeurd. Hiervan was 69 procent voor sport (inclusief dans), 24 procent voor zwemles en 7 procent voor cultuuractiviteiten (figuur 7.1; 59.799 aanvragen voor sport en 20.708 voor zwemles). In dit hoofdstuk zoomen we verder in op de aanvragen voor sport en zwemles.

Figuur 7.1
Aanvragen bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur in 2023 naar type activiteit
(in procenten, n=86.293)

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Ruim de helft van de zwemlesaanvragen (53%) was voor diploma A (figuur 7.2).²⁰ Ongeveer een op de vijf (18%) was voor een zwemlespakket. Dat kan een AB- of ABC-traject zijn. 15 procent van de aanvragen was voor diploma B. Voor diploma C en 'zwemles overig' (inhoud ons onbekend) is elk 7 procent van de aanvragen.

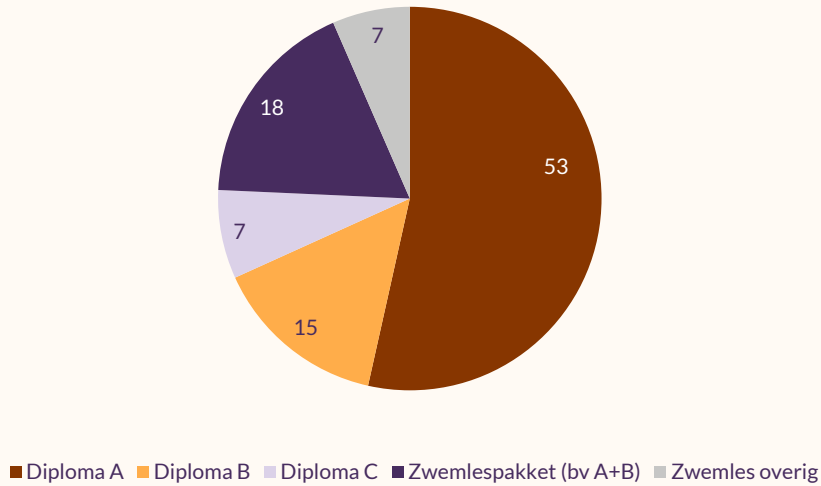
¹⁹ Op <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/beleid/sportakkoord/inclusie-en-diversiteit/aanvragen-jeugdfonds-volwassenenfonds-sport-en-cultuur> staan meer cijfers over aanvragen bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur. De gegevens in dit hoofdstuk zijn een verdieping, toegespitst op sport- en zwemlesaanvragen. Daarbij nemen we 'dans' mee als sport, hoewel die bij het fonds staat geregistreerd als cultuuractiviteit.

²⁰ Welk deel hiervan met diplomagarantie is en welk deel zonder, valt uit de data niet op te maken.

Figuur 7.2

Aanvragen voor zwemles naar type in 2023

(in procenten, n=20.708)

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Goedgekeurde aanvragen naar geslacht en leeftijd

Zowel voor zwemlessen als voor andere sportactiviteiten waren er in 2023 meer aanvragen voor jongens dan voor meiden, al is het verschil bij zwemlessen minimaal. Van de zwemlesaanvragen is 52 procent voor jongens, van de sportaanvragen is dat 62 procent ([figuur 7.3](#)).²¹

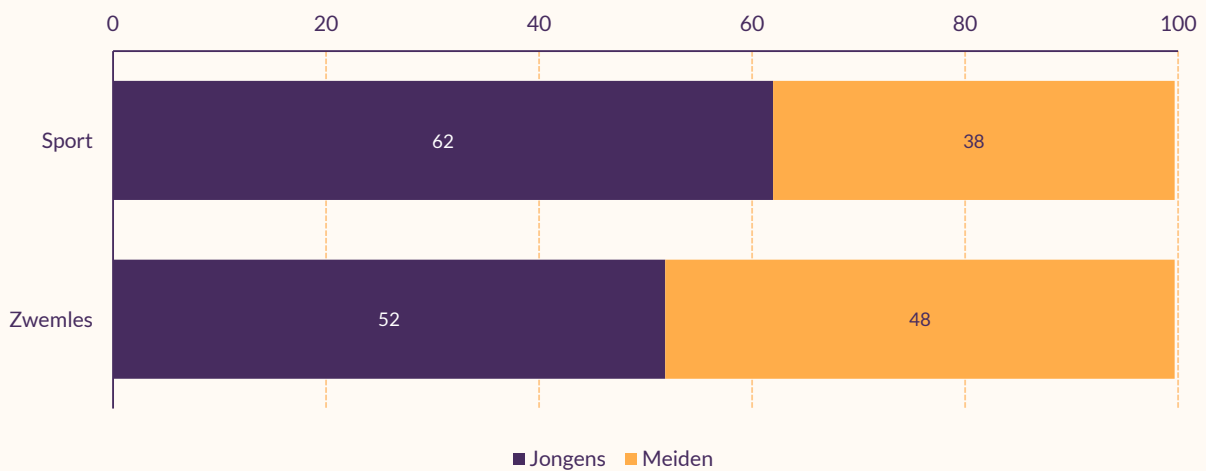
De meest aangevraagde sport in 2023 was voor jongens met voorsprong voetbal (49% van de sportaanvragen), gevolgd door kickboksen (7%) en fitness (4%). Voor meiden waren dat dans (15%), voetbal (11%) en turnen/gymnastiek (9%; zie paragraaf 7.2 voor meer hierover). Voor de verschillende typen zwemlesaanvragen waren er vrijwel geen verschillen tussen jongens en meiden (niet in tabel).

²¹ Van het totaal aantal aanvragen in 2023, dus inclusief cultuur, was 58% voor jongens en 42% voor meiden. Het aantal cultuuraanvragen ligt wel aanzienlijk lager dan voor sport (zie figuur 7.1). Bron: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/beleid/sportakkoord/inclusie-en-diversiteit/aanvragen-jeugdfonds-volwassenenfond-sport-en-cultuur>

Figuur 7.3

Aanvragen voor sport en zwemles naar geslacht in 2023*

(in procenten, n=80.507)

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

0,3 procent van de aanvragen voor zwemles en sport is voor jeugd die zich als non-binair identificeert of waarvan het geslacht onbekend is.

● **Zwemles en sport naar leeftijd**

Van alle zwemlesaanvragen in 2023 was ruim de helft (55%) voor kinderen van 4 tot 8 jaar oud. Een derde was voor 8- tot 12-jarigen en 11 procent voor jongeren vanaf 12 jaar. In totaal zijn er in dat jaar 2.352 zwemlesaanvragen voor tieners goedgekeurd (niet in figuur).

Voor kinderen van 4 tot 7 jaar is ruim de helft van de aanvragen (53%) voor zwemlessen. Vanaf 7 jaar zijn er meer aanvragen voor andere sportactiviteiten ([figuur 7.4](#)).

De meeste kinderen die sporten via het Jeugdfonds Sport & Cultuur zijn tussen de 5 en 12 jaar oud (61%, [figuur 7.4](#)). Na die leeftijd neemt het aantal aanvragen af. 35 procent van de sportaanvragen is voor tieners van 13 t/m 17 jaar.

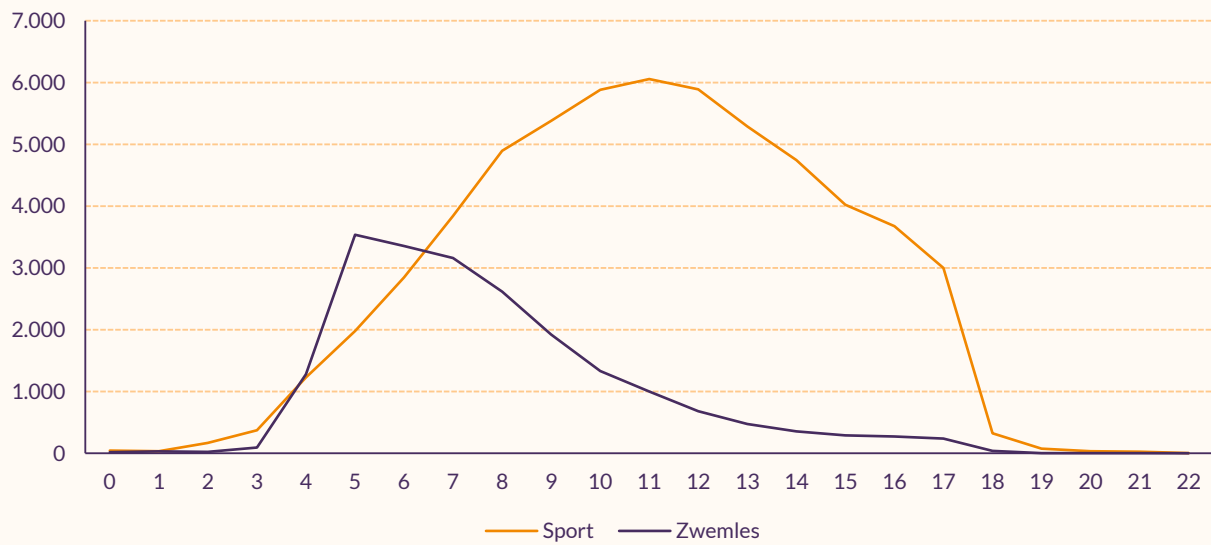
De scherpe afname vanaf 18 jaar komt grotendeels doordat het Jeugdfonds Sport & Cultuur er in de meerderheid van de gemeenten is voor sportdeelname voor jeugd tot 18 jaar (zie hoofdstuk 3, dit is het geval bij 70% van alle jeugdfondsregelingen). Dat wil niet zeggen dat er geen alternatief in de gemeente is, maar wel dat 18-jarigen niet meer via het Jeugdfonds Sport & Cultuur kunnen sporten.

Vanaf 5 jaar oud stijgt ook het aantal aanvragen voor jongens aanzienlijk sterker dan dat voor meiden ([figuur 7.5](#)). Dit komt door het verschil in aantal sportaanvragen tussen jongens en meiden. Het aantal aanvragen voor jongens blijft vanaf die leeftijd hoger liggen.

Figuur 7.4

Aanvragen voor sport en zwemles naar leeftijd in 2023

(in aantallen, n= 80.507)

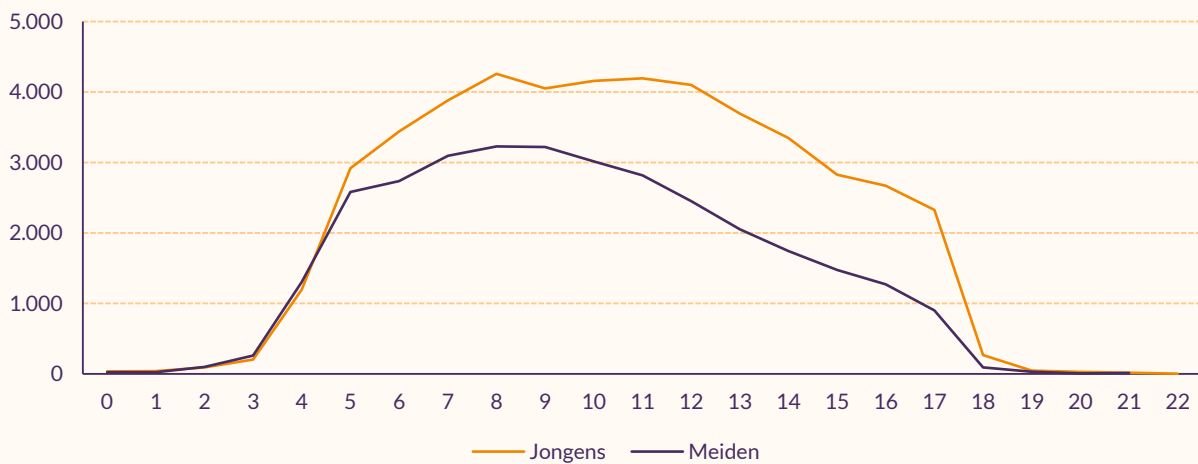

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Figuur 7.5

Aanvragen voor sport plus zwemles naar leeftijd en geslacht in 2023

(in aantallen, n=80.507)

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Besteed budget voor meest beoefende sportactiviteiten en zwemles

In 2023 is via het Jeugdfonds Sport & Cultuur 23,8 miljoen euro besteed aan sport- en cultuurdeelname van kinderen en jongeren. Daarvan was een derde voor zwemles (7,8 miljoen euro; [tabel 7.1](#)). Gemiddeld is er 440 per zwemlesaanvraag besteed. In totaal is er 5,3 miljoen euro aan voetbalaanvragen besteed (22% van het totaalbudget in 2023; 31% van alle aanvragen).

Het gemiddelde budget voor de meest aangevraagde sportactiviteiten lag rond de 220 euro voor verenigingssporten voetbal en gymnastiek/turnen. Voor de meest beoefende sporten bij de ondernemende aanbieders lag het gemiddelde budget tussen 304 euro per aanvraag (fitness) en 332 euro per aanvraag (dans). De drie meest aangevraagde sporten bij een ondernemende aanbieder (dans, kickboksen en fitness) zijn samen goed voor een kwart (23%) van de aanvragen in 2023 (niet in tabel).

Tabel 7.1

Besteed budget en aantallen voor de meest aangevraagde activiteiten in 2023

(in bedragen afgerond op hele euro's (n=57.463*) en in aantallen (n=65.423))

Activiteit	Gemiddeld bedrag per aanvraag	Totaal besteed budget	Totaal aantal aanvragen
Voetbal	219	5.265.427	27.171
Zwemles	440	7.815.610	20.708
Dans	332	1.618.167	5.370
Kickboksen/thaiboksen	324	1.465.865	5.046
Gymnastiek/turnen	222	689.717	3.609
Fitness	304	936.477	3.519

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

* Aantal aanvragen waarvan het besteed budget bekend is.

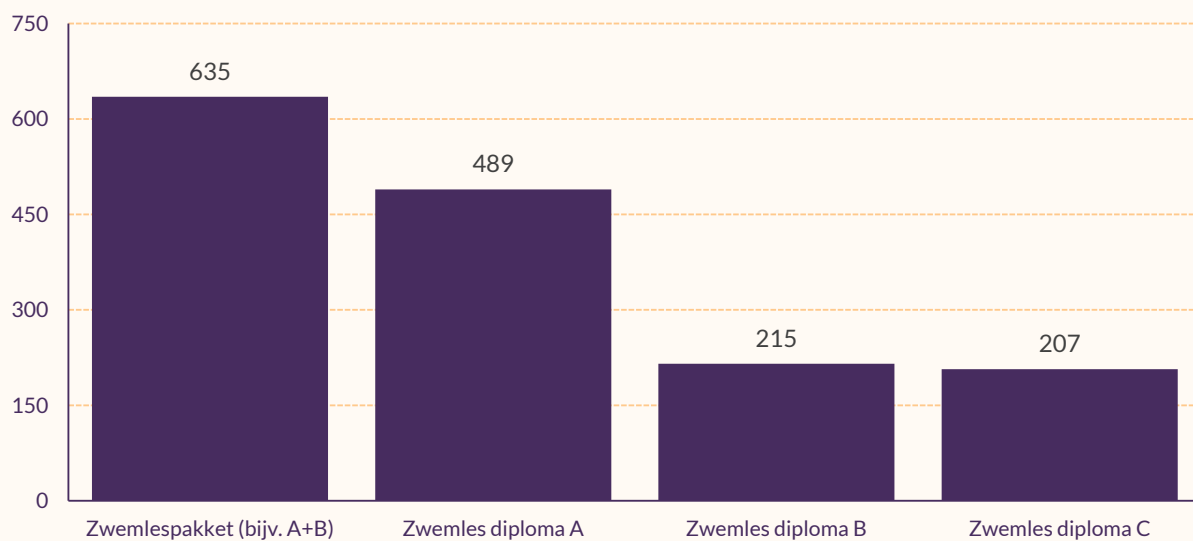
Voor zwemles maakt het 'type vergoeding' (logischerwijs) uit voor het budget ([figuur 7.6](#)). De vergoeding voor zwemdiploma A, waar ruim de helft van de aanvragen in 2023 voor was, lag gemiddeld op 489 euro per aanvraag. Voor zwemlespakketten was dat 635 euro en voor diploma B of C lag dit net boven de 200 euro.

Hoewel er een behoorlijke spreiding per zwemlesaanbieder is, hebben kinderen voor een A-diploma gemiddeld 51 klokuren zwemles nodig en voor een B- en C-diploma respectievelijk zestien en zeventien klokuren (Van der Werff & Van Es, 2016).

Figuur 7.6

Gemiddeld besteed budget per type zwemles per aanvraag in 2023

(in bedragen afgerond op hele euro's, n=20.708)

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Gemiddeld besteed budget naar stedelijkheid

We keken ook naar het gemiddelde budget naar stedelijkheid ([tabel 7.2](#)).

Voor sportaanvragen lag het budget in 2023 gemiddeld per aanvraag op 261 euro. Daarbij loopt het budget op naarmate de stedelijkheid toeneemt, van 209 euro in niet-stedelijke omgevingen tot 283 euro per sportaanvraag in zeer sterk stedelijke omgevingen. Dit geldt ook als we naar het gemiddelde budget voor voetbal, dans of turnen/gymnastiek kijken, de meest beoefende sporten (niet in tabel). Deze bevinding is in lijn met de contributiemonitor 2023/2024 (Van Vugt et al., 2024), die voor de meeste takken van sport een hogere contributie toont naarmate de stedelijkheid toeneemt.

Voor zwemles diploma A ligt het gemiddelde bestede budget in 2023 op 489 euro. Ook hier zien we verschillen naar mate van stedelijkheid, maar geen duidelijke op- of aflopende lijn ([tabel 7.3](#)). In zeer sterk stedelijke gebieden ligt het gemiddelde budget met 600 euro het hoogst. Dit is te verklaren door de meer dan 1.000 aanvragen in de gemeente Amsterdam voor diploma A, waar een vergoeding van 720 euro voor geldt (van de 1.970 aanvragen in zeer sterk stedelijke gebieden). In de spelregels van de regelingen, en de vergoedingen die andere zwemlesregelingen hanteren, is een grote spreiding in bedragen te zien (zie hoofdstuk 4), die los van stedelijkheid in ieder geval ook met de zwemlesaanbieder samenhangen.

Tabel 7.2**Gemiddeld besteed budget per aanvraag naar stedelijkheid en aantal aanvragen voor sport en zwemles diploma A in 2023**

(in bedragen afgerond op hele euro's (n=70.516*) en aantallen (n=69.446))

	Gemiddeld bedrag per aanvraag	Zeer sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk	Aantal aanvragen
Sport	261	283	269	244	218	209	59.799
Zwemles diploma A	489	600	385	509	459	432	9.647

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

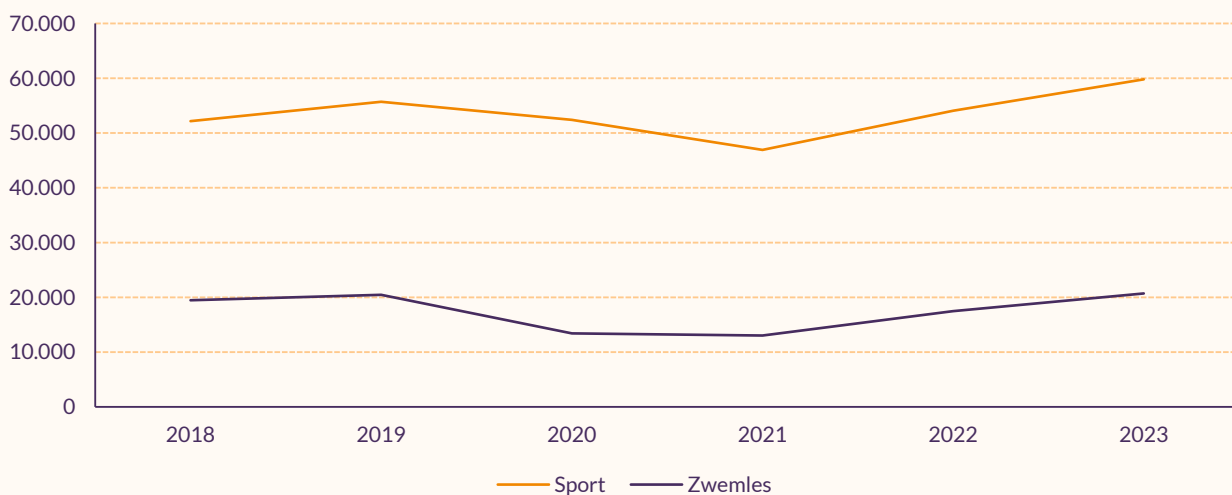
* Aantal aanvragen waarvan het besteed budget bekend is.

7.2 Ontwikkelingen in aanvragen 2018 - 2023

In 2023 was het aantal aanvragen voor sport en zwemles hoger dan in voorgaande jaren en het hoogst sinds (eerste meetjaar) 2018 (figuur 7.7). In 2023 was het aantal aanvragen, zowel voor sport als zwemles, voor het eerst weer hoger dan in 2019, voor de coronacrisis.

Figuur 7.7**Aanvragen voor sport of zwemles per jaar (2018-2023)**

(in aantallen, n=425.629)

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2018-2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Ten opzichte van 2022 waren er in 2023 11 procent meer aanvragen voor sport en 19 procent meer aanvragen voor zwemles (percentages niet in figuur). Er zijn meerdere verklaringen voor deze toename mogelijk. Eén daarvan is ongetwijfeld dat er sinds de corona- en daaropvolgende energiecrisis veel meer politiek-

maatschappelijke aandacht is voor de noodzaak van ondersteuning voor mensen die niet rond kunnen komen (bijvoorbeeld via de energietoeslag voor huishoudens die hun energiekosten niet meer konden dragen).

Specifiek voor kinderen speelden de afgelopen jaren discussies over het gratis schoolontbijt op scholen waar minimaal dertig procent van de leerlingen rond de armoedegrens opgroeit (Rijksoverheid 2022, 2023b). Zo is het niet ondenkbaar dat er tegelijkertijd meer aandacht is gegeneerd voor ondersteuningsmogelijkheden voor sport- en zwemlesdeelname, zoals via het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Anderzijds kan ook meespelen dat gezinnen met geldzorgen nu meer erkenning ervaren voor hun geldzorgen én zien dat zij lang niet de enige zijn, waardoor vragen om hulp, bijvoorbeeld voor sport en zwemles voor hun kind(eren), minder taboe is.

In september 2024 meldde het Jeugdfonds Sport & Cultuur in een nieuwsbericht dat het aantal aanvragen in juli 2024 22 procent hoger lag dan in juli 2022 (Jeugdfonds Sport & Cultuur, 2024).

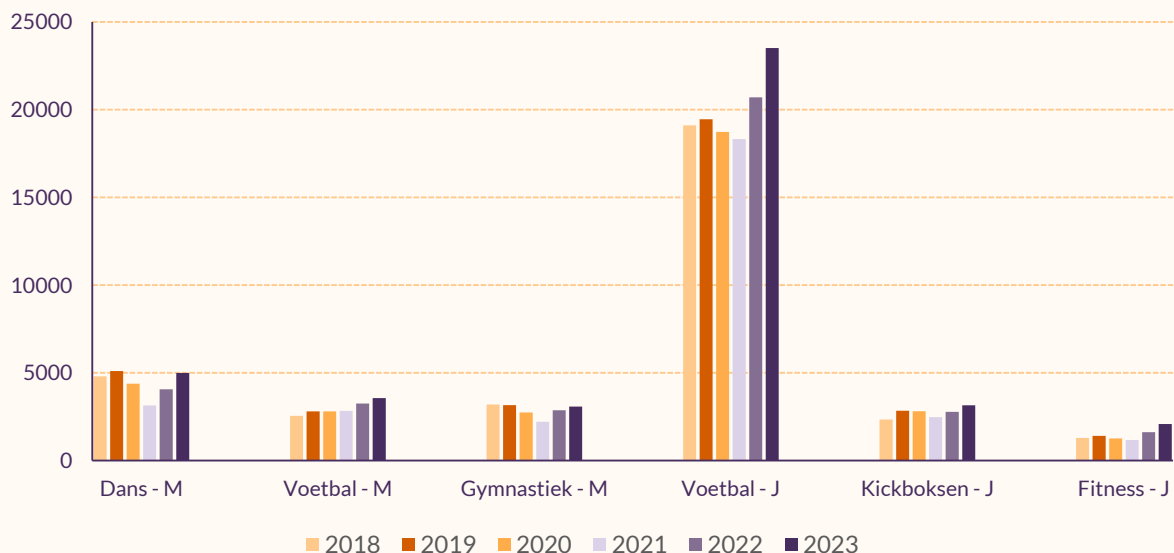
Aanvragen naar geslacht in 2018-2023

We keken ook naar de ontwikkelingen in aantal aanvragen voor de drie meest aangevraagde sporten voor jongens en meiden ([figuur 7.8](#)). Een sterke toename in aantal aanvragen is vooral te zien bij voetbal. Bij jongens is dit al sinds 2018 veruit de populairste sport en is het aantal aanvragen sinds 2018, met uitzondering van coronajaren 2020 en 2021, steeds toegenomen.

Figuur 7.8

Aanvragen per jaar voor de drie meest aangevraagde sporten voor meiden (M) en jongens (J)

(in aantallen, n=425.629)

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2018-2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Procentueel is de toename bij jongens het grootst bij fitness. Daarvoor zijn in 2023 29 procent meer aanvragen goedgekeurd dan in 2022 (voor voetbal en kickboksen was dat beide 14%; niet in tabel). Dat zijn vooral tieners vanaf 15 jaar (twee derde van de aanvragen voor fitness sinds 2018).

Voor meiden is dans in alle jaren de meest aangevraagde activiteit. In 2023 waren er bijna 5.000 aanvragen, een toename van 23 procent ten opzichte van 2022. Sinds 2020 zijn er meer aanvragen van meiden voor voetbal dan voor gymnastiek (of turnen). Daarmee is voetbal de op één na meest aangevraagde sportactiviteit voor meiden, na dans.

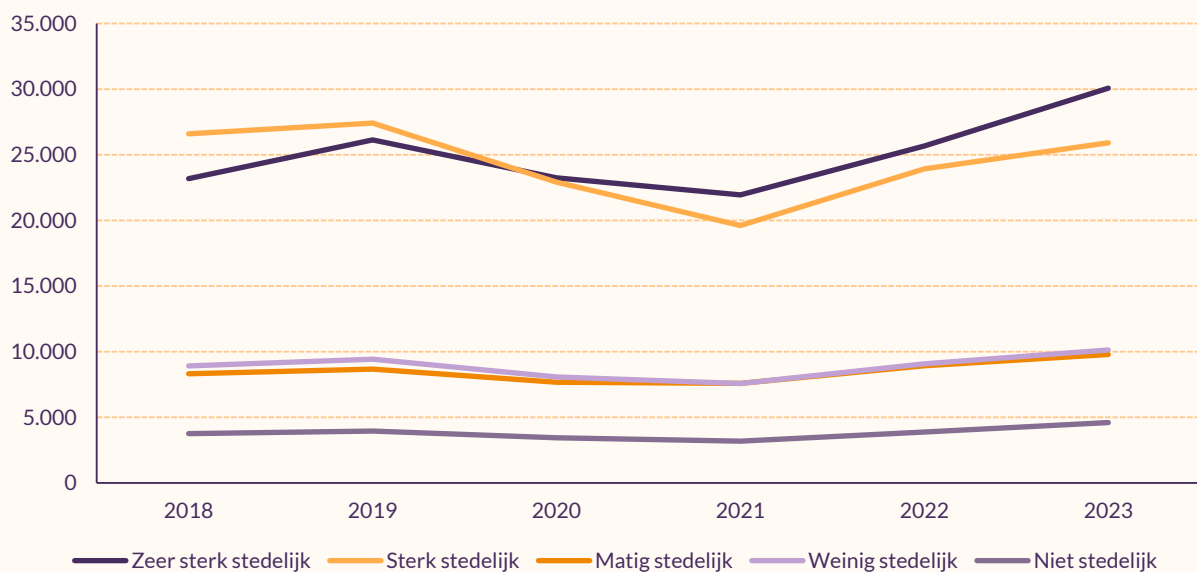
Aanvragen naar stedelijkheid in 2018-2023

Sinds 2021 is een toename in aantal aanvragen zichtbaar, ongeacht de mate van stedelijkheid (figuur 7.9). Een stijging sinds 2018 – met een dip in de coronajaren 2020 en 2021 – is vooral te zien in (zeer) sterk stedelijke gebieden. Alleen in sterk stedelijke gebieden ligt het aantal aanvragen in 2023 nog net onder het aantal uit 2018. Dat komt mogelijk door een flinke daling in aanvragen in een aantal gemeenten.

Figuur 7.9

Aanvragen voor sport en zwemles, per jaar, naar stedelijkheid

(in aantallen, n=425.629)

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur 2018-2023. Bewerking: Mulier Instituut.

7.3 Conclusies

Algemeen

- In 2023 waren zeven op de tien aanvragen bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur waren voor sport (inclusief dans), een kwart was voor zwemles en 7 procent voor cultuuractiviteiten.
- In 2023 was het aantal aanvragen het hoogst sinds (eerste meetjaar) 2018, zowel voor zwemles als voor sport. Voor jongens zien we procentueel een sterke stijging bij fitness (+29%), voor meiden bij dans (+23%).

Zwemles

- Zwemlesaanvragen waren vooral voor basisschoolkinderen (88%), vooral in de leeftijd van 4 tot 7 jaar. 11 procent was voor tieners vanaf 12 jaar.
- De helft van de zwemlesaanvragen (53%) was voor een diploma A, 18 procent voor een zwemlespakket (meerdere diploma's) en 15 procent voor diploma B. De rest was voor diploma C of overig (d.w.z. onbekend). Uit de informatie over de aanvragen is niet op te maken of dit met of zonder diplomagarantie is.
- Het gemiddelde bestede budget per aanvraag voor zwemles was 440 euro. Dat was het hoogst voor zwemlespakketten (635 euro). Voor A lag het gemiddelde op 489 euro, voor B en C net boven de 200 euro. Er zijn verschillen naar mate van stedelijkheid, maar geen duidelijk patroon. Een derde van het totaalbudget voor aanvragen uit 2023 voor zwemles (7,8 miljoen euro).

Sport

- Vanaf 7 jaar ligt het aantal sportaanvragen hoger dan het aantal zwemlesaanvragen. De meeste kinderen die via het Jeugdfonds sporten zijn 5 tot 12 jaar (61%). Een derde is 13 tot 17 jaar.
- Er waren meer aanvragen voor jongens dan voor meiden. Dit komt vooral door een verschil in het aantal sportaanvragen (62% voor jongens) en treedt op vanaf 5 jaar. Bij jongens was voetbal veruit favoriet, gevolgd door kickboksen en fitness. Voor meiden was dans de meest aangevraagde activiteit, sinds 2020 gevolgd door voetbal en gymnastiek/turnen.
- Het gemiddelde bestede budget in 2023 was 261 euro voor sportaanvragen. Dat budget neemt toe als de mate van stedelijkheid toeneemt: van 209 in weinig tot 283 euro in zeer sterk stedelijk gebied. Deze toename geldt ook voor de meest aangevraagde sporten voetbal, dans en turnen/gymnastiek. Dit komt overeen met het beeld uit de landelijke contributiemonitor, dat laat zien dat voor de meeste takken van sport de contributie hoger ligt bij toenemende stedelijkheid.
- Het budget per aanvraag ligt hoger bij ondernemende aanbieders dan bij verenigingen. Drie van de vijf meest aangevraagde sportactiviteiten zijn bij een ondernemende aanbieder (dans, kickboksen/thaiboksen en fitness). Die zijn samen goed voor een kwart van de sportaanvragen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur in 2023.

Sport- en zwemlesaanvragen via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2021-2023

In dit hoofdstuk gaan we in op het aantal goedgekeurde aanvragen en het gemiddelde bestede budget voor sport en zwemles bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur in 2023 (paragraaf 8.1). Ook bespreken we ontwikkelingen in de goedgekeurde aanvragen tussen 2021 en 2023 (paragraaf 8.2).²²

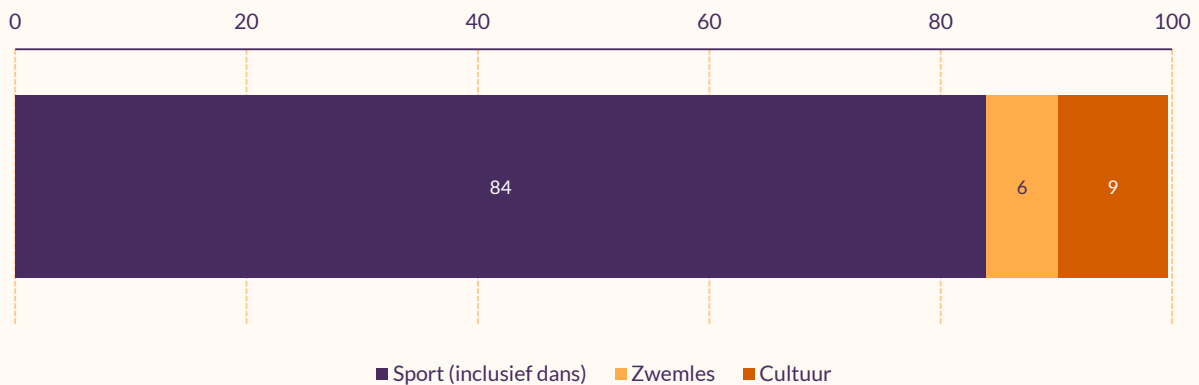
8.1 Aanvragen en besteed budget in 2023

In totaal zijn er in 2023 9.521 aanvragen voor deelname aan sport of cultuur toegekend. Daarvan was 84 procent voor sport (7.990 aanvragen), 6 procent voor zwemles (591 aanvragen) en 9 procent voor cultuur (903 aanvragen; [figuur 8.1](#)). In dit hoofdstuk zoomen we verder in op de aanvragen voor sport en zwemles.

Figuur 8.1

Aanvragen bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur in 2023 naar type activiteit*

(in procenten, n=9.521)

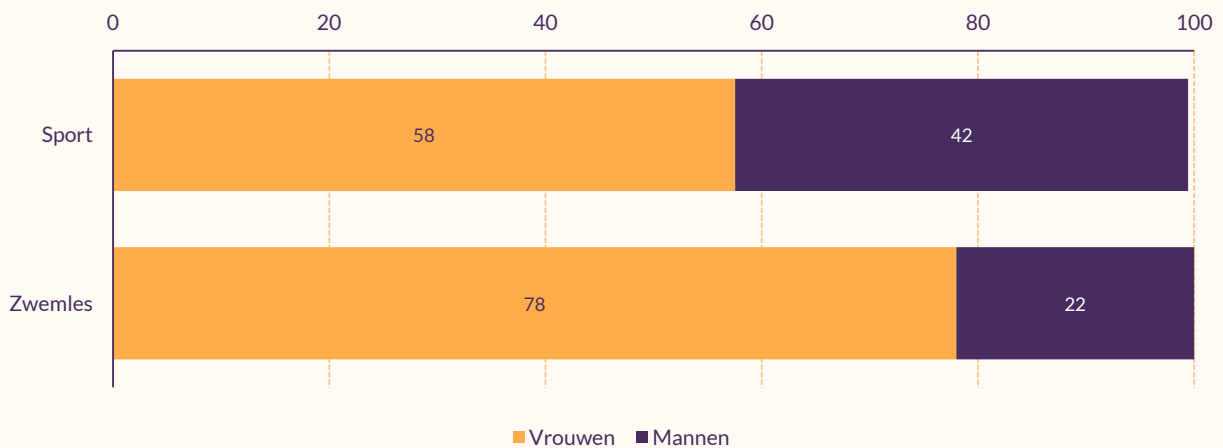
Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Van 0,4 procent van de aanvragen is de activiteit onbekend. Door afronding komt het totaal niet op 100 procent uit.

²² Op <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/beleid/sportakkoord/inclusie-en-diversiteit/aanvragen-jeugdfonds-volwassenenfonds-sport-en-cultuur> staan meer cijfers over aanvragen bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. De gegevens in dit hoofdstuk zijn een verdieping, toegespitst op sport- en zwemlesaanvragen. Daarbij nemen we 'dans' mee als sport, hoewel dat bij het fonds soms als cultuur en soms als sport staat geregistreerd.

Waar bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur de meeste aanvragen voor jongens waren (zie hoofdstuk 7; 59% van de aanvragen voor sport en zwemles), is dat bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur voor vrouwen (ook 59%). 58 procent van de sportaanvragen en 78 procent van de zwemlesaanvragen bij het Volwassenenfonds in 2023 is voor vrouwen ([figuur 8.2](#); dat is resp. 4.598 en 461 aanvragen).

Figuur 8.2
Aanvragen voor sport en zwemles naar geslacht in 2023
(in procenten, n=8.581)

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Hoewel het uit de gegevens niet op te maken valt, zijn er verschillende mogelijke verklaringen.

Zo hebben vrouwen, en dan vooral alleenstaande moeders, een grotere kans om in armoede te leven dan mannen (zie hoofdstuk 2). Het is mogelijk dat zij via hun (schoolgaande) kinderen worden bereikt, bijvoorbeeld als ze daar een sport- of zwemlesregeling voor aanvragen. Als we kijken naar het aantal sportaanvragen naar leeftijd, zien we bij vrouwen namelijk een stijging tot in het veertigste levensjaar en ligt het aantal aanvragen het hoogst in de leeftijdscategorie 38 t/m 47 jaar ([figuur 8.3](#)). Daarbij loopt de helft van de aanvragen voor vrouwen via het maatschappelijk werk of sociaal wijkteam (52%, ook voor vrouwen tot 48 jaar oud, niet in figuur).

Een andere verklaring kan zijn dat er in gemeenten vaker sport- en zwemlesaanbod bestaat voor migrantenvrouwen, omdat zij relatief vaak minder sport- en zwemleservaringen hebben dan (migranten)mannen.²³

Bij mannen ligt de piek in het aantal sportaanvragen met 137 aanvragen op het achttiende levensjaar. Daarna neemt het aantal af ([figuur 8.3](#)). Hoewel we dat in de

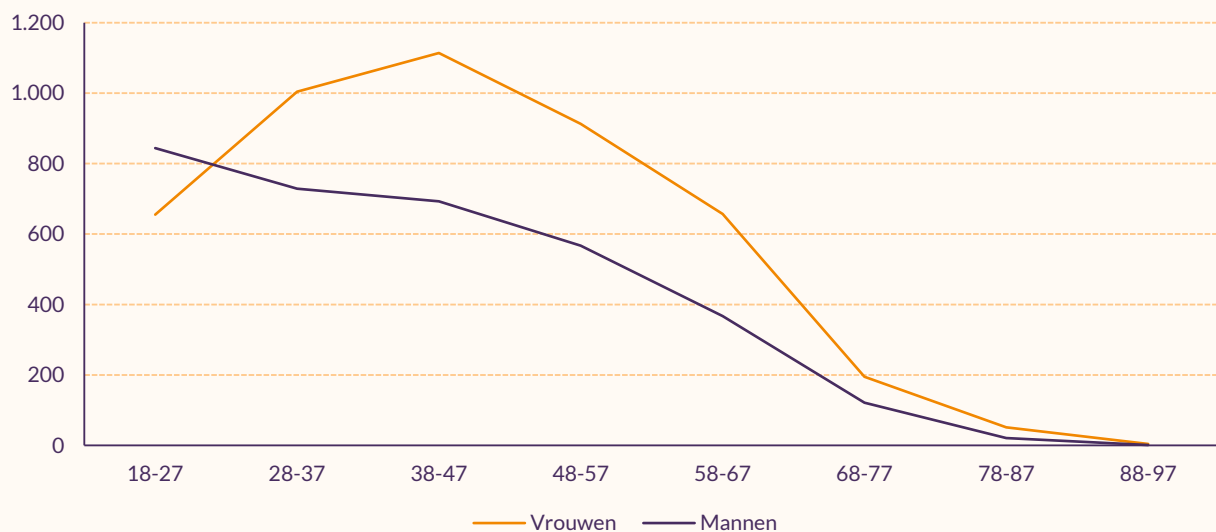
²³ Zie bijvoorbeeld [Mensen met een lage sociaaleconomische status](#), p. 32 en 33, voor een voorbeeld.

gegevens niet kunnen nagaan, zou het kunnen dat deze sporters vooral via het Jeugdfonds Sport & Cultuur doorstromen naar het Volwassenenfonds Sport & Cultuur.

Ook aanvragen voor mannen lopen vooral via het maatschappelijk werk en sociaal wijkteam (48%, niet in figuur). Daarna komen de meeste aanvragen, zowel voor mannen als vrouwen, via de buurtsportcoach/cultuurcoach (een op de vijf).

Figuur 8.3
Aanvragen voor sport naar leeftijd en geslacht in 2023

(in aantallen, n=7.990)

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

● Meest aangevraagde activiteiten naar geslacht

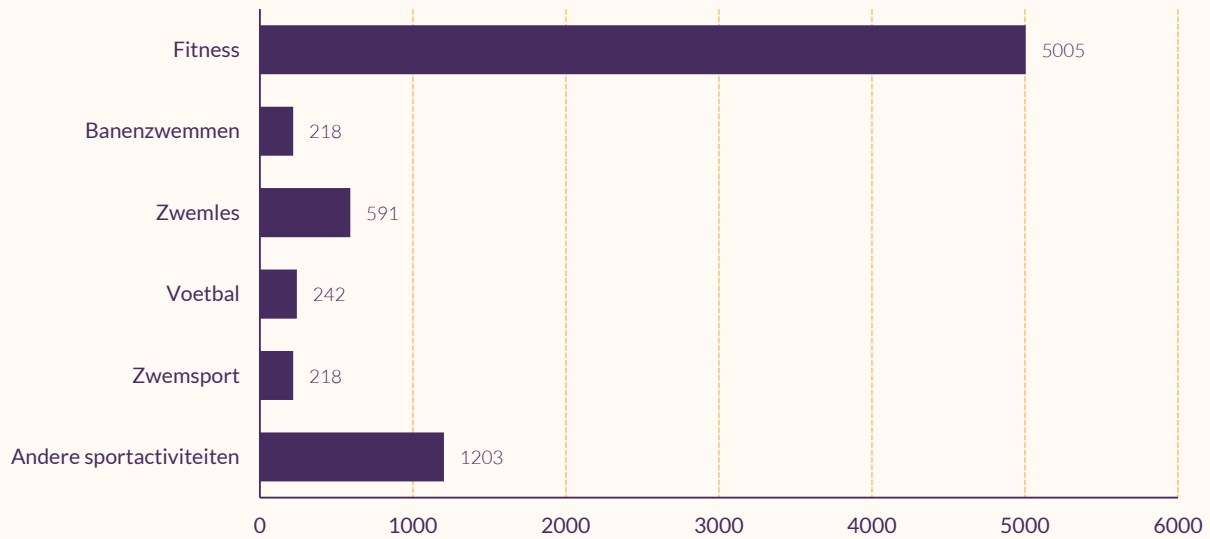
Veruit de meeste aanvragen bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur in 2023 waren voor fitness, zowel voor mannen als vrouwen (**figuur 8.4**; 5.005 aanvragen in 2023). Drie van de andere vijf meest aangevraagde activiteiten zijn zwemactiviteiten, respectievelijk banenzwemmen, zwemles en zwemsport (ruim 2.100 aanvragen). Fitness en deze drie zwemactiviteiten samen zijn goed voor 83 procent van de sport- en zwemlesaanvragen in 2023.

Bij vrouwen staat yoga/pilates op positie 5 van de meest aangevraagde activiteiten in 2023 (**tabel 8.1**). Bij mannen staat zwemsport op plek 6 en vullen voetbal (3) en boksen/kickboksen (5) de top 5 aan. Bij voetbalaanvragen is 75 procent van de mannen onder de 30 jaar, bij boksen/kickboksen is dat beeld iets gespreider (niet in tabel).

Figuur 8.4

Aanvragen voor de vijf meest aangevraagde activiteiten in 2023

(in aantallen, n=8.581)

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel 8.1

Aanvragen voor de vijf meest aangevraagde activiteiten naar geslacht in 2023

(in aantallen, n=7.544)

Top-5 vrouwen	Aantal aanvragen
Fitness	2.778
Banenzwemmen	863
Zwemles	461
Zwemsport	150
Yoga/pilates	137

Top-5 mannen	Aantal aanvragen
Fitness	2.195
Banenzwemmen	455
Voetbal	212
Zwemles	130
Boksen/kickboksen	95

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Besteed budget naar type activiteit

In totaal is in 2023 1.763.404 euro via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur besteed aan sport (inclusief dans) en zwemles; dat is gemiddeld 245 euro per aanvraag ([tabel 8.2](#)).

Tabel 8.2

Besteed budget voor de meest aangevraagde activiteiten in 2023

(in bedragen afgerond op hele euro's en in procenten; n=7.183*)

	Gemiddeld bedrag per aanvraag	Totaal budget	Percentage van totaal budget
Totaal	245	1.763.404	100%
Fitness	255	1.106.776	63%
Banenzwemmen	227	245.113	14%
Zwemles	271	€117.172	7%
Voetbal	189	€34.505	2%
Zwemsport	219	€40.308	2%
Overige sportactiviteiten	226	€219.531	12%

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

* Aantal aanvragen waarvan het besteed budget bekend is.

Bijna twee derde van dat budget (63%) was voor fitness: ruim 1,1 miljoen euro. Gemiddeld is er 255 euro aan een fitnessaanvraag uitgegeven. Bijna een kwart van het budget (23%) was voor de drie meest beoefende zwemactiviteiten: banenzwemmen, zwemles en zwemsport. Een zwemlesaanvraag was gemiddeld met 271 euro het duurst. Het vaakst voorkomende bestede budget voor een zwemlesaanvraag was 250 euro (132 keer, niet in tabel).

Gemiddeld besteed budget naar stedelijkheid

In 2023 is er gemiddeld per sportaanvraag 243 euro besteed; voor zwemles was dat 271 euro ([tabel 8.3](#)).

In tegenstelling tot bij aanvragen via het Jeugdfonds Sport & Cultuur, zien we bij sportaanvragen via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur geen grote verschillen in de bestede budgetten per aanvraag naar mate van stedelijkheid. Een verklaring hiervoor is – in ieder geval deels – dat gemeenten bij het Volwassenenfonds allemaal een maximaal bedrag per aanvraag in de spelregels hanteren (tussen de 200 en 500 euro; gemiddeld 282 euro), terwijl via het Jeugdfonds in een kwart van de gemeenten de volledige contributie wordt vergoed (zie paragraaf 3.4).

Bij zwemlesaanvragen zien we wel verschillen per besteed budget naar stedelijkheid, maar is het lastig aan te geven waar dit door komt. Het gaat hier om relatief kleine aantallen, waardoor uitschieters het bedrag omhoog of omlaag kunnen halen. Zo is er een niet-stedelijke gemeente met vier zwemlesaanvragen

voor 61,20 euro. En zijn er twee sterk-stedelijke gemeenten met samen bijna 100 aanvragen voor een bedrag tussen de 350 en 400 euro.

Tabel 8.3

Bestede budgetten per aanvraag naar mate van stedelijkheid in 2023

(bedragen afgerond op hele euro's, n=7.296*)

	Gemiddeld bedrag per aanvraag	Zeer sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk	Aantal aanvragen
Sport	243	249	224	245	253	243	7.990
Zwemles	271	257	355	247	254	195	591

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2023. Bewerking: Mulier Instituut.
 * Aantal aanvragen waarvan het besteed budget bekend is.

8.2 Ontwikkelingen in aanvragen 2021-2023

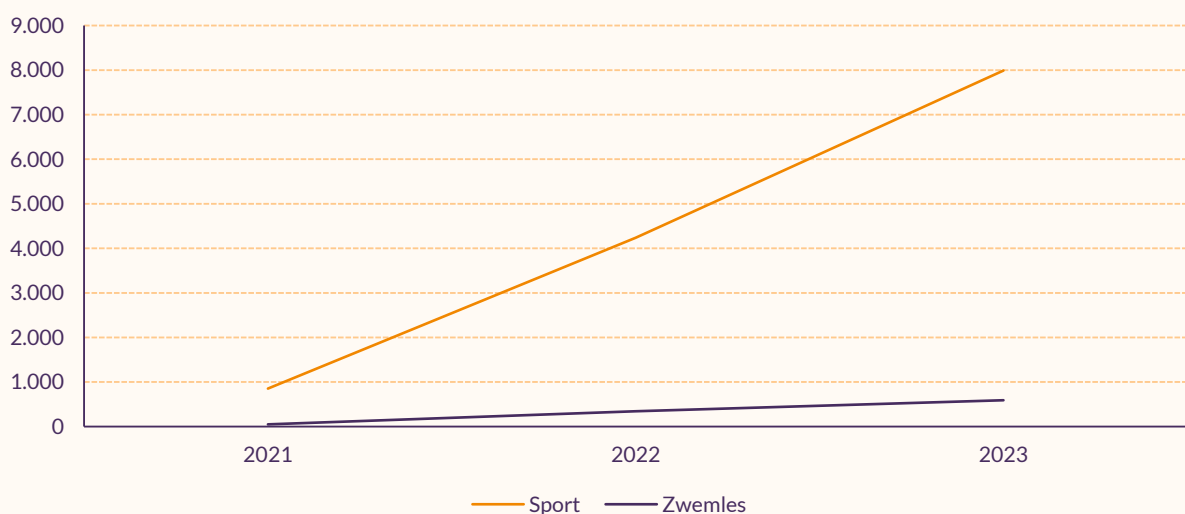
Aantal aanvragen voor sport en zwemles 2021-2023

Het aantal aanvragen bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur voor sport en zwemles laat sinds 2021, het eerste jaar waar we gegevens over hebben, een zeer duidelijke stijging zien (figuur 8.5; ook voor cultuur overigens). In 2021 werden 853 sportaanvragen goedgekeurd en in 2023 waren dat er 7.990. Voor zwemles waren dat respectievelijk 50 en 591 aanvragen.

Figuur 8.5

Aanvragen voor sport en zwemles per jaar (2021-2023)

(in aantallen, n=15.576)

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2021-2023. Bewerking: Mulier Instituut.

Deze stijging is deels te verklaren door het aantal deelnemende gemeenten: in 2021 werkten 21 gemeenten met het Volwassenenfonds Sport & Cultuur, een jaar later waren dat er 51 en in 2023 77. Maar ook in alle gemeenten die sinds 2021 deelnemen is het aantal sindsdien jaarlijks gestegen. In sommige gemeenten was dit minimaal, maar in een deel was deze stijging flink. In een derde van de deelnemende gemeenten was het aantal aanvragen in 2023 meer dan 150 procent van het aantal in 2022. In vijftien gemeenten is het aantal meer dan verdubbeld (niet in figuur).

Alle gemeenten die in 2021 deelnamen, deden dat in 2023 nog steeds, ondanks dat structurele financiering van het fonds vanuit gemeenten een knelpunt kan zijn (zie ook Stuij & Van der Meijde, 2023). Deze ontwikkelingen laten zien dat er lokaal behoefte is om naast regelingen voor jeugd ook regelingen voor sportdeelname van volwassenen te hebben (zie ook hoofdstuk 9).

8.3 Conclusies

- Sinds 2021, het eerste meetjaar, is er een sterke stijging in het aantal deelnemende gemeenten en aanvragen bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur te zien. Alle gemeenten die in 2021 deelnamen, deden dat in 2023 nog steeds. Dit laat de lokale behoefte aan financiële ondersteuning voor sportdeelname van volwassenen zien.
- In 2023 zijn er 9.521 aanvragen goedgekeurd. Daarvan was 84 procent voor sport, 6 procent voor zwemles en 9 procent voor cultuur. 59 procent van de aanvragen was voor vrouwen, met een stijging in aantal tot in het veertigste levensjaar. Van de aanvragers op 18-jarige leeftijd is de meerderheid man. Bij hen neemt het aantal aanvragen vanaf die leeftijd af. Mogelijk stroomt een deel van hen door vanuit het Jeugdfonds Sport & Cultuur.
- Fitness is veruit de meest aangevraagde activiteit, met ruim de helft van de aanvragen in 2023. Van alle aanvragen is 83 procent voor fitness en de drie meest aangevraagde zwemactiviteiten (banenzwemmen, zwemles, zwemsport).
- Het gemiddelde bestede budget per aanvraag was in 2023 245 euro (voor sport en zwemles). In totaal is er dat jaar 1,8 miljoen euro besteed aan deze aanvragen. Bijna twee derde daarvan was voor fitness (gemiddeld 255 euro per aanvraag) en een kwart voor de drie meestbeoefende zwemactiviteiten.
- In tegenstelling tot bij de jeugd zien we geen grote verschillen in het budget per sportaanvraag naar stedelijkheid. Dat komt mogelijk door een verschil in de spelregels tussen de fondsen: bij het Volwassenenfonds geldt altijd een maximumbudget per aanvraag, terwijl via het Jeugdfonds bij een deel de volledige contributie wordt vergoed.

Regelingen vanuit het lokaal sportbeleid bezien

Dit hoofdstuk gaat over informatie die we kregen van lokale beleidsmedewerkers sport over sport- en zwemlesregelingen in hun gemeente. We gaan in op hoe zij zicht op het gebruik hebben (paragraaf 9.1), waar de financiering vandaan komt (paragraaf 9.2) en (wensen voor) veranderingen in het aanbod van lokale regelingen (paragraaf 9.3).

Voor dit hoofdstuk analyseerden we de vragenlijstantwoorden die lokale beleidsmedewerkers sport gaven in een peiling in april 2024. Deze vragenlijst werd ingevuld namens een derde van de gemeenten (n=117). Beleidsmedewerkers konden in een open antwoord toelichten hoe zij zicht hebben op het gebruik van de lokale regelingen voor sport en zwemles. Zij konden in dit antwoord meerdere manieren noemen.

9.1 Zicht op gebruik van regelingen

Structurele monitoring

Er zijn verschillende manieren waarop beleidsmedewerkers sport via monitoring zicht hebben op het gebruik.

De meest genoemde manier, door een derde van de beleidsmedewerkers (n=40), is via periodieke overzichten die zij ontvangen van de uitvoeringsorganisaties of collega's van andere beleidsdomeinen. Dit zijn vaak kwartaal- en jaaroverzichten, een enkele keer ook maandelijkse overzichten. Deze rapportages zijn het vaakst afkomstig van Stichting Leergeld of het Jeugdfonds Sport & Cultuur – ook de organisaties die het grootste deel van de jeugdregelingen uitvoeren.

Nog eens 16 procent (n=19) geeft in het open antwoord aan door monitoring zicht te hebben op de aantallen aanvragen. Maar zij lichten niet toe wie dit monitoren en meestal ook niet wat er wordt bijgehouden.

Een andere manier van monitoren is via de uitgaven. Zeven beleidsmedewerkers (6%) geven aan dat zij op deze manier zicht hebben op het gebruik. Zij geven daarbij niet aan of dat ook om aantallen, of alleen om bestede budgetten gaat.

Twee beleidsmedewerkers geven aan dat de intermediairfunctie bij de gemeente zelf ligt, waardoor zij intern zicht op de aantallen aanvragen hebben (voor de regelingen die via deze intermediairs lopen). Ook enkele anderen noemen dat ze via gesprekken met intermediairs of aanbieders zicht hebben op het gebruik.

(Zelf) geen overzicht hebben

Ruim een op de tien van de beleidsmedewerkers (13%) geeft aan geen zicht te hebben op het gebruik. Een daarvan is net begonnen en meldt 'nog geen' zicht te hebben. Een ander geeft aan 'onvoldoende zicht op het gebruik voor sport specifiek' te hebben.

Enkele anderen hebben niet op alle regelingen zicht. Bijvoorbeeld omdat het bedrag van een meedoenregeling direct aan inwoners wordt overgemaakt, en dus niet bekend is wat zij daarmee doen. Of omdat de meedoenregeling niet onder sport valt. Een collega uit een ander beleidsdomein heeft daar dan wel zicht op, maar zij lijken daar geen contact over te hebben.

Een kwart van de beleidsmedewerkers sport (n=28) geeft aan zelf geen zicht te hebben op het gebruik van de regelingen, maar bij collega's of de betrokken uitvoeringsorganisatie(s) navraag te (kunnen) doen. Sommigen geven aan dat structureel te doen, bijvoorbeeld via periodiek overleg. Iemand licht toe dat de lijntjes in de gemeente kort zijn, doordat het sociaal domein 'relatief klein' is. Van anderen is het onduidelijk of zij bij collega's nagaan hoeveel inwoners gebruik maken van de sport- en/of zwemlesregeling(en) in de gemeente.

Tot slot meldt een beleidsmedewerker nog een knelpunt van alleen het aantal aanvragen kennen:

'Individueel gebruik, of men ook daadwerkelijk komt sporten, kan in verband met AVG-eisen niet worden geconstateerd en dat vind ik wel een gemiste kans. Zeker met de volwassenabonnementen voor fitnesscentra.'

Toelichting uit het VSG-panel, april 2024

Dit laat zien dat zicht hebben op het aantal aanvragen iets anders is dan zicht hebben op het daadwerkelijk sporten, dus hoe inwoners gebruik maken van een regeling.

'Gebruik' vs. 'bereik'

We vroegen lokale beleidsmedewerkers naar zicht op het gebruik van de financiële ondersteuningsregelingen, maar dat is niet hetzelfde als het bereik. Eén beleidsmedewerker gaat in de toelichting wel in op hoe zij zicht hebben op het bereik:

'We weten: 1.) hoeveel mensen er recht op hebben 2.) hoeveel mensen er gebruik van maken 3.) hoe de mensen het geld inzetten (sport, cultuur of recreatie).'

Toelichting uit het VSG-panel, april 2024

Om het bereik te bepalen is het ook nodig te weten hoeveel inwoners aanspraak op deze ondersteuning kunnen maken, dus onder de in de gemeente gehanteerde inkomensgrens leven. Maar de kennis hierover lijkt vanuit het sportbeleid in veel

gemeenten beperkt (Stuij & Van der Meijde, 2023). Daar komt ook bij dat niet alle inwoners willen sporten, waardoor lastig is vast te stellen wat een 'goed' bereik van ondersteuningsregelingen voor sport is (cf. Beerepoot et al., 2021).

9.2 Financiering van regelingen

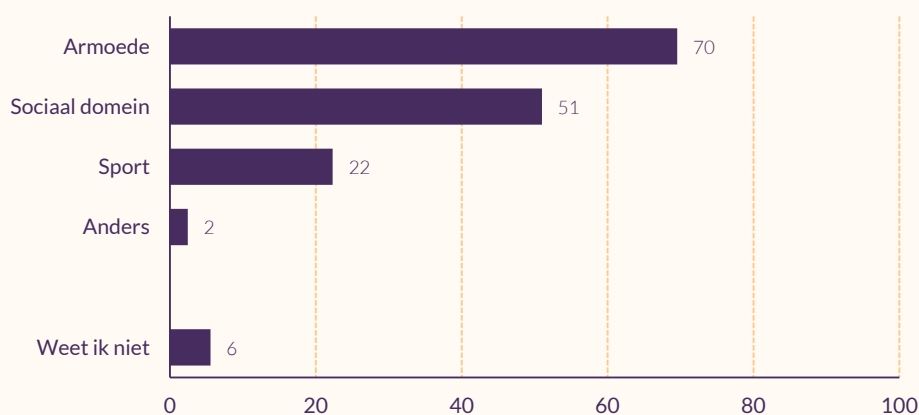
We vroegen beleidsmedewerkers sport uit welke bron de financiering voor de regeling(en) voor sport en zwemles van jeugd en volwassenen in hun gemeente komt. Dat is voor een zeer groot deel van de regelingen (in ieder geval) de gemeentelijke middelen (90 tot 100%).

Voor regelingen die via Stichting Leergeld lopen, komen de middelen relatief vaker (ook) uit andere middelen. Dat geldt in 11 procent van de gemeenten voor jeugd sportregelingen en in 15 procent van de gemeenten voor de financiering voor zwemles van jeugd. De overige middelen komen van Stichting Leergeld zelf, bijvoorbeeld vanuit de landelijke overheid (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid), lokale fondsen, sponsors of donaties.

We vroegen ook uit welk gemeentelijk domein de financiering van regelingen komt. Dat blijkt voor sport en zwemles, zowel voor jeugd als voor volwassenen, redelijk vergelijkbaar.

Het vaakst komen deze middelen uit het lokale armoedebeleid. Bij jeugd sportregelingen is dat in 70 procent van de gemeenten het geval ([figuur 10.1](#); voor zwemles en ondersteuning van volwassenen is dit 67 tot 70%). In de helft van de gemeenten (51%) komt er (ook) financiering voor sportregelingen vanuit het sociaal domein. Bij zwemles voor jeugd ligt dit iets lager (43%), bij zwemles voor volwassenen juist wat hoger (56%; n=5).

Figuur 9.1
Beleidsdomein(en) waar financiering voor jeugd sportregelingen vandaan komt
(in procenten, n=114, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, april 2024.

In een op de vijf gemeenten komen er middelen vanuit het lokale sportbeleidsdomein ([figuur 10.1](#)). Dat ligt voor sport en zwemles voor volwassenen iets lager (resp. 17 en 16%, niet in figuur).

In de categorie 'anders' noemen vier gemeenten SPUK GALA of de Brede SPUK in hun open antwoorden als bron van gemeentelijke financiering. Deze middelen omvatten financiering voor het lokale sportakkoord, de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA; DUS-i, z.d.).

9.3 (Wensen voor) veranderingen in het aanbod

In de (wensen voor) veranderingen in het aanbod van regelingen in de gemeente valt op dat dit vooral over de regelingen voor sportdeelname van volwassenen en/of ontwikkelingen rondom het Volwassenenfonds Sport & Cultuur gaat.

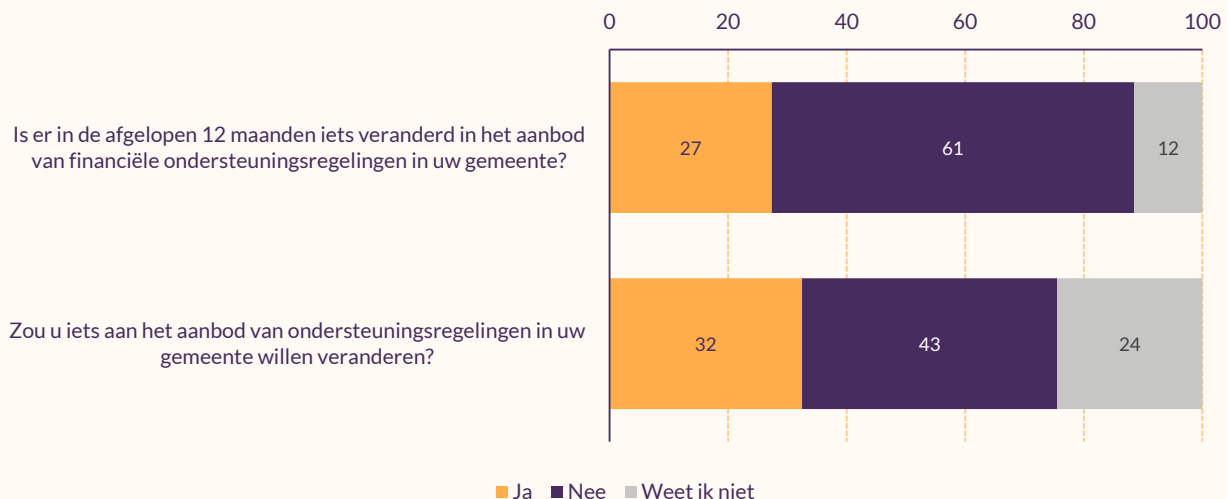
Veranderingen in de voorgaande twaalf maanden

Een kwart van de beleidsmedewerkers (27%) geef aan dat er in de twaalf maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst iets is veranderd in het aanbod van regelingen in hun gemeente. In drie op de vijf gemeenten is dit niet het geval en een op de tien beleidsmedewerkers sport weet dit niet ([figuur 10.2](#)).

Figuur 9.2

Recente veranderingen en wensen voor verandering in aanbod van regelingen

(in procenten, n=115)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, april 2024.

In veertien gemeenten (12% van het totaal) heeft deze verandering te maken met aanbod voor volwassenen. Elf gemeenten zijn gestart met een vergoeding, via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur of via een lokale regeling. In één gemeente is de vergoeding voor volwassenen verhoogd en in een andere ligt een voorstel bij de

gemeenteraad om te starten met een regeling voor volwassenen. En een beleidsmedewerker meldt dat de regeling voor volwassenen structureel is gemaakt.

In tien gemeenten (9%) is de bijdrage in de voorgaande twaalf maanden verhoogd. Dat is ofwel per vergoeding, zodat inwoners per aanvraag meer mogen besteden, ofwel in het totaalbudget, zodat meer inwoners via de regeling(en) kunnen sporten.

Tot slot melden twee beleidsmedewerkers dat zij op een andere regeling zijn overgestapt. In één gemeente is er een 'eigen regeling' sinds 2024. In de andere loopt de sportregeling niet meer via het Jeugdfonds Sport & Cultuur, maar is deze ondergebracht in het lokale Kindpakket, waar ook andere kindregelingen onder vallen.

Wensen voor verandering in het aanbod

We vroegen ook of men iets zou willen veranderen in het aanbod aan regelingen in de gemeente. Een derde (32%) antwoordt daar positief op, 43 procent wil dit niet en een kwart (24%) weet dit niet ([figuur 10.2](#)).

In de open toelichtingen over wensen voor verandering noemen achttien beleidsmedewerkers (16%) de wens het aanbod voor volwassenen uit te breiden. Vaak is dit door met een regeling te starten. Twee anderen zouden de middelen voor het Volwassenenfonds Sport & Cultuur graag structureel (kunnen) maken.

Vijf anderen wensen een versimpeling in het aanbod. Bijvoorbeeld door één regeling te hebben in plaats van meerdere, met één informatiesysteem te werken of één loket voor alle ondersteuningsregelingen te hebben.

9.4 Conclusies

Zicht op gebruik

- Zicht op gebruik betekent in praktijk vooral dat lokale beleidsmedewerkers sport zicht hebben op het aantal aanvragen dat in de gemeente is goedgekeurd. Dat hebben zij vooral via monitoring door collega's (vanuit armoedebeleid of het sociaal domein) en/of uitvoeringsorganisaties. Die organisaties zijn vooral Stichting Leergeld en het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur.
- Niet alle beleidmedewerkers hebben goed zicht op de aanvragen, en ook niet altijd op het gebruik van alle lokale regelingen. Zicht op de algemene regelingen (zoals een meedoenregeling) is in praktijk vaak lastiger.
- Zicht op het gebruik is maar een deel van de aanvraagkant. Het is iets anders dan zicht op bereik, namelijk of alle mensen die er gebruik van zouden kunnen en willen maken, weten van de regeling en deze kunnen aanvragen. En het is ook niet per se zicht op wat mensen er precies mee doen: een meedoenregeling – vooral als inwoners een budget overgemaakt krijgen – kan vaak voor een breder palet aan activiteiten worden ingezet. Maar ook bij een specifieke sportregeling lijkt zicht op of mensen ook daadwerkelijk gaan en blijven sporten soms een vraagstuk vanuit beleid.

- Wat opvalt is dat beleidsmedewerkers vanuit sport niet per se zelf zicht hebben op het onderwerp van onderzoek (eerder al geconstateerd in Stuij & Van der Meijde, 2023). Dat is deels afhankelijk van het type regeling: bij specifieke ‘sportregelingen’, zoals via de twee fondsen, is dat gemakkelijker. Maar het roept wel de vraag op wie lokaal voor dit onderwerp (sport en zwemles) verantwoordelijk is.

Financiering van regelingen

- Financiering van lokale regelingen voor sport en zwemles gaat, zoals verwacht, vooral via gemeentelijke middelen. Meestal komt dit vanuit het lokale armoedebeleid en/of sociaal domein. In mindere mate komen er (ook) middelen vanuit sport, bij jeugd nog net iets vaker dan bij volwassenen.
- Hoe die financiering precies in elkaar zit en hoe alle geldstromen lopen valt buiten de kaders van dit onderzoek. Meer inzicht hierin kan wel laten zien hoe verschillen in het lokale aanbod van regelingen ontstaan.

(Wensen voor) verandering van het aanbod

- Recente veranderingen in het aanbod van regelingen of wensen vanuit beleidsmedewerkers sport zijn vooral gerelateerd aan meer ondersteuning voor volwassenen. Dat is al langer onderwerp van aandacht, want dit kwam een jaar eerder ook uit een vergelijkbare peiling naar voren (Stuij & Van der Meijde, 2023). Het gaat vooral om (structureel) financiële ruimte vrij kunnen maken voor deze ondersteuning.
- Andere vaker genoemde wensen of veranderingen gaan over een versimpeling van het aanbod (één regeling, één loket voor alle regelingen) of de hoogte van het budget – totaal en/of per aanvraag.

Conclusies, beschouwing & aanbevelingen

In dit hoofdstuk volgen de belangrijkste conclusies uit ons onderzoek naar lokale sport- en zwemlesregelingen voor mensen met een laag inkomen (paragraaf 10.1). Vervolgens reflecteren we op de bevindingen door enkele aandachtspunten uit te lichten: over de aanwezigheid van lokale sport- en zwemlesregelingen (paragraaf 10.2) en over (zicht op) het aanvragen hiervan (paragraaf 10.3). Tot slot doen we enkele aanbevelingen voor overheden en andere betrokkenen op landelijk en lokaal niveau (paragraaf 10.4).

10.1 Belangrijkste conclusies per onderzoeksvraag

1) Welke financiële ondersteuningsregelingen voor sport en zwemles hebben gemeenten in Nederland, voor wie zijn die en in hoeverre is dit vergelijkbaar tussen gemeenten?

Gemeenten hebben een veelheid aan regelingen waar sport of zwemles onderdeel van kan zijn, zowel voor jeugd als voor volwassenen. Relatief vaak zijn dat regelingen via het Jeugdfonds of Volwassenenfonds Sport & Cultuur of Stichting Leergeld, of lokale meedoenregelingen en (stads)passen.

Deze regelingen kennen verschillende werkwijzen. De meest voorkomende zijn:

- een vergoeding die direct aan de sport- of zwemlesaanbieder wordt overgemaakt;
- inwoners krijgen een vast bedrag voor activiteiten;
- inwoners kunnen tot een maximumbedrag aanvragen voor activiteiten indienen of kosten voor activiteiten declareren;
- inwoners kunnen in een webwinkel of met een (stads)pas activiteiten tot een bepaald bedrag of aantal punten uitkiezen of korting op activiteiten krijgen.

We onderzochten op basis van online informatie voor een derde van de gemeenten of zij sport- en zwemlesregelingen hebben. De meeste gemeenten hebben regelingen voor sport, zowel voor jeugd (99%) als voor volwassenen (96%), meestal voor inwoners van alle leeftijden of vanaf 4 jaar oud. Ook vonden we in vrijwel alle gemeenten een zwemlesregeling voor jeugd, in ieder geval vanaf 6 jaar (96%).

Dat laat zien dat ongelijkheid tussen gemeenten maar zeer beperkt zit in de aan- of afwezigheid en de leeftijdsgroepen voor wie de regelingen toegankelijk zijn. Wel zijn er (grote) verschillen als het gaat om de inkomenscriteria die gemeenten hanteren en vooral de hoogte van de vergoedingen. De hoogte varieert van een maximumbedrag per jaar voor activiteiten gericht op meedoen aan de samenleving tot een vergoeding van de volledige sportcontributie of zwemlessen voor diploma A, B én C.

De helft van de regelingen voor sportdeelname van jeugd heeft een vergoeding tot een maximumbedrag per jaar. Gemiddeld is dat 284 euro. Wel is er een grote variëteit in de bedragen. Bij een op de tien regelingen is het bedrag minder dan 150 euro. Bij een kwart ligt dat tussen de 300 en 450 euro. Het laagste bedrag is 50 euro, in een regeling voor kinderen tot 4 jaar en een regeling naast een andere lokale regeling. Het hoogste bedrag is 790 euro.

Belangrijk om te benadrukken is dat in de enkele gemeenten waar we geen regelingen vonden, die wel aanwezig kunnen zijn. Maar ze zijn dan niet online vindbaar voor inwoners. Ook hoeft de online informatie niet (meer) juist te zijn. Tot slot kunnen gemeenten op een andere manier sport en zwemles financieel toegankelijker maken, bijvoorbeeld met (bijna) gratis sportaanbod vanuit de gemeente of door schoolzwemmen te organiseren of ondersteunen.

2) Wat zijn verbeterpunten voor de vindbaarheid en begrijpelijkheid van online informatie over lokale sport- en zwemlesregelingen?

In veel gemeenten vonden we een of meerdere knelpunten als het gaat om de vindbaarheid of begrijpelijkheid van de online informatie over sport- en zwemlesregelingen. De bevindingen uit dit onderzoek geven daarmee een algemeen beeld van wat er beter kan in de online informatievoorziening rondom regelingen voor sport en zwemles.

De volgende knelpunten verdienen daarbij aandacht:

- **Bij de vindbaarheid van informatie:**
 - Algemene informatie over inkomensondersteuning is op de gemeentesite lastig te vinden.
 - De overzichtspagina's bevatten heel veel informatie over regelingen en organisaties.
 - Sport en zwemles staan niet genoemd in een overzicht met regelingen in de gemeente.
 - De informatie over sport- en zwemlesregelingen is heel beknopt, moeilijk te vinden, of alleen (toevallig) via een site van een andere gemeente of door gegevens over inkomens en samenstelling van het huishouden in te vullen.
- **Bij de begrijpelijkheid van de informatie:**
 - Er staat een veelheid aan namen en organisaties (door elkaar) in de tekst.
 - De informatie over een regeling is tegenstrijdig.
 - De tekst is erg juridisch of streng van toon, voor verschillende soorten publiek of gedateerd.
 - De inkomenseisen of de (wijze van) vergoeding zijn onduidelijk beschreven.

Veel informatie lijkt vooral vanuit de aanbiederskant (gemeenten, betrokken organisaties) beschreven en ingedeeld, en minder vanuit inwoners die mogelijk gebruik kunnen maken van de regelingen.

3) Wat leren we van aanvragen voor sport en zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds Sport en Cultuur uit de afgelopen jaren?

- Aanvragen bij de beide fondsen zijn vooral voor sport: in 2023 waren dit bij de jeugd zeven op de tien aanvragen en bij volwassenen ruim acht op de tien. Bij jeugd zijn sportaanvragen vaker voor jongens (62%), bij volwassenen juist voor vrouwen (58%). Dat laatste wijst erop dat vrouwen mogelijk (via hun kinderen) beter bereikt worden en/of dat zij meer (financiële) steun nodig hebben om te gaan sporten.
- Vergoedingen voor sportdeelname variëren. Gemiddeld is bij jeugd 261 euro per aanvraag besteed en bij volwassenen 245 euro (inclusief zwemlesaanvragen die bij volwassenen vaak onder sportdeelname vallen). Bij jeugd loopt de gemiddelde vergoeding op bij toenemende stedelijkheid van de gemeente, wat overeenkomt met het landelijke beeld van contributies bij sportverenigingen (Van Vugt et al., 2024). Zeker een kwart van de sportaanvragen bij jeugd en ruim vier op de vijf aanvragen bij volwassenen zijn voor een activiteit bij een ondernemende sportaanbieder.
- Zwemles is bij de jeugd met een relatief hoog aantal aanvragen (een kwart van het totaal) en een hoog besteed budget per aanvraag (gemiddeld 489 euro voor diploma A) een relatief grote kostenpost. In 2023 is hier via het Jeugdfonds Sport & Cultuur 7,8 miljoen euro aan besteed.
- De toename van het aantal gemeenten dat met het Volwassenenfonds Sport & Cultuur samenwerkt en het aantal aanvragen voor volwassenen in de periode 2021-2023 laat zien dat er lokaal behoefte is aan financiële hulp voor sportdeelname van volwassenen met geldzorgen.

4) Wat leren we uit informatie over sport- en zwemlesregelingen van lokale beleidsmedewerkers sport?

- Zicht op het gebruik van regelingen betekent vooral dat lokale beleidsmedewerkers sport zicht hebben op het aantal goedgekeurde aanvragen. Dit hebben ze vooral via monitoring door collega's en uitvoeringsorganisaties. Niet alle beleidsmedewerkers hebben (goed) zicht op de aanvragen, en ook niet altijd op aanvragen en gebruik van alle lokale regelingen. Zicht hebben op bereik en wat inwoners doen kan lokaal een ingewikkelder vraagstuk zijn.
- De financiering, kennis en verantwoordelijkheden voor de regelingen zijn lokaal vaak over verschillende beleidsdomeinen en organisaties verdeeld. Dat roept de vraag op wie voor (het geheel/overzicht van) financiële ondersteuning bij sport en zwemles verantwoordelijk is en kan zijn.
- Recente veranderingen of wensen om het aanbod aan te passen zijn vooral gerelateerd aan meer ondersteuning voor volwassenen. Het vraagstuk is vooral om (structureel) financiële ruimte vrij te kunnen maken voor deze ondersteuning. Andere (gewenste) veranderingen gaan over een versimpeling van het lokale aanbod of een hoger budget in totaal en/of per aanvraag.

10.2 Reflecties op lokale aanwezigheid van sport- en zwemlesregelingen

Ongelijkheid in inkomenscriteria en vooral de hoogte van vergoedingen

● Inkomenscriteria verschillen of zijn niet beschreven

Uit de informatie over deze regelingen valt op te maken dat ze zijn voor mensen met een (te) laag inkomen om de kosten van sport of zwemles zelf te dragen. Hoe dat beschreven staat en welk criterium geldt, varieert per regeling en daarmee per gemeente. Vaak is dat een percentage van het wettelijk sociaal minimum. Bij ongeveer twee op de vijf regelingen is dat 120 procent. Bij een kwart van de jeugdregelingen en een vijfde van de volwassenenregelingen is dat 130 procent.²⁴

Als er geen percentage of inkomen staat, maar alleen een tekstuele omschrijving van de inkomensgrenzen (wat bij bijna alle andere regelingen het geval is), kan het zijn dat er wel een percentage geldt bij de beoordeling van een aanvraag. Een maximum aan vermogen als onderdeel van het sociaal minimum wordt maar beperkt genoemd (bij 15-30% van de regelingen). Ook dit kan achter de schermen wel meewegen bij de beoordeling, zoals uit sommige aanvraagformulieren valt op te maken.

Deze verschillen in inkomensgrenzen weerspiegelen grotendeels verschillen tussen gemeenten, maar deels ook verschillen tussen regelingen binnen gemeenten. Zo kan het zijn dat er lokaal een regeling is voor kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120 procent en een andere regeling voor kinderen uit gezinnen die tussen de 120 en 130 procent van het sociaal minimum aan inkomen hebben.

● Uiteenlopende vergoedingen voor sport en zwemles

De vergoedingen die we vonden voor sportdeelname lopen uiteen van de kosten van de hele contributie tot een maximumbedrag per jaar, al dan niet voor meerdere activiteiten. Die maximumbedragen variëren per regeling; bij ongeveer de helft ligt dit tussen 150 en 300 euro. Ook zijn er regelingen waar sport altijd in kan, en regelingen waarbij een aanvrager moet kiezen voor sport of een andere activiteit. Dit alles maakt uit voor de keuze voor sport én voor welke sport, omdat die in kosten variëren.

Bij zwemles lopen de vergoedingen uiteen van een maximumbedrag per jaar (waaruit niet altijd duidelijk is of dat voldoende is voor een jaar zwemlessen in de gemeente) tot lessen voor een, twee of drie zwemdiploma's (resp. 14, 26 en 16% van de regelingen). Daarbij is niet altijd duidelijk of het om een diplomagarantie gaat bij het volgen van voldoende lessen.

Lokaal kan de vergoeding ook afhangen van het zwembad, doordat zij uiteenlopende tarieven voor zwemlessen hanteren. Dan kan een kind in het ene zwembad bijvoorbeeld zwemmen voor A en in het andere bad lessen volgen tot een maximumbedrag per jaar. Het is dan dus afhankelijk van in welk zwembad een kind

²⁴ Ongeveer 14 procent van alle regelingen die via het Jeugdfonds Sport & Cultuur of het Volwassenenfonds Sport & Cultuur lopen, hanteert een inkomensgrens van 130 procent van het sociaal minimum. In de informatie over deze regelingen staat vaker geen percentage.

terecht kan, waarbij zowel de reistijd en vervoersmogelijkheden vanuit de ouder(s) als de wachtlijst bij de aanbieder mee kunnen spelen.

Wat een reële vergoeding voor sport of zwemles is, is deels ook lokaal te bepalen: de tarieven van sportaanbieders en zwemlesaanbieders zijn afhankelijk van uiteenlopende factoren. Dat maakt het lastig, zo niet onmogelijk, om een landelijk standaardbudget te bepalen. Wel kan dit lokaal een ingewikkelde spanning geven, omdat een hogere vergoeding per kind betekent dat er minder kinderen geholpen kunnen worden of dat er lokaal meer middelen voor de ondersteuningsregelingen nodig zijn. Eenzelfde spanning kan er zijn tussen de financiering van regelingen die uit publieke middelen komt en de bekostiging van zwemlessen bij ondernemende aanbieders, die vaak (aanzienlijk) duurder zijn dan bij gemeentelijk of verenigingsaanbod.

Deze vraagstukken zijn vooral voor de financiering van zwemlessen relevant, vanwege het aantal en de kosten ervan. In 2023 was een kwart van alle aanvragen bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur voor zwemles. Hier ging een derde van het budget dat aan aanvragen is besteed naar toe. Zwemlesaanvragen kennen een relatief hoog besteed budget per aanvraag van gemiddeld 489 euro voor een aanvraag voor diploma A, tegenover gemiddeld 261 euro voor sportaanvragen.

Nadelig hierbij is dat het budget voor financiering van ondersteuningsregelingen lokaal niet geormerkt is, maar onderdeel van het gemeentefonds. Hoewel gemeenten vanuit de Rijksoverheid middelen krijgen voor de participatie van kinderen die in armoede opgroeien, is het aan gemeenteraden zelf om te beslissen waar ze die aan besteden. De uiteenlopende manieren waarop gemeenten dit doen, dragen bij aan de onderlinge verschillen (Oudejans et al., 2023). Ook de middelen voor de lokale sportbegroting – die ook voor financiering van regelingen kunnen worden ingezet – zijn niet geormerkt, maar onderdeel van de politieke besluitvorming (Geurink et al., 2024).

De Commissie Sociaal Minimum (2023b) adviseert de voorwaarden voor lokale regelingen zo veel mogelijk te harmoniseren. Zij voegt daarbij toe dat dat niet betekent dat iedereen hetzelfde krijgt, of elke gemeente op dezelfde manier haar beleid vormgeeft. Maar wel dat gelijke gevallen zoveel mogelijk een gelijke behandeling krijgen, omdat het huidige systeem tot rechtsongelijkheid én een erg ingewikkeld geheel leidt.

Uit onderzoek onder lokale leergeldstichtingen komt naar voren dat ruim 60 procent voorstander is van streven naar een basispakket aan voorzieningen, maar ook dat bijna 40 procent daar tegen is (Oudejans et al., 2023). Tegenargumenten zijn de praktische haalbaarheid en dat de autonomie van lokale stichtingen en de beleidsvrijheid van gemeenten in het gedrang komen. Ook noemen zij bezwaren van principiële aard, omdat ongelijkheid niet met een basispakket is op te lossen. Het is belangrijk naar deze argumenten te luisteren.

Lokale versnippering en complexiteit van regelingen en verantwoordelijkheden

Het hoge detailniveau in en de omvang van deze rapportage is een weergave van het complexe geheel aan sport- en zwemlesregelingen in Nederland – toch een vrij afgebakend onderwerp. De combinatie van verschillende regelingen – met uiteenlopende namen en werkwijzen en met meerdere betrokken beleidsdomeinen en uitvoeringsorganisaties – laat zien dat er veel verschillende partijen bij betrokken zijn.

Hierdoor is het vaak lastig om de online informatie over regelingen te vinden en begrijpen. Bijvoorbeeld omdat er veel namen in staan, waarbij ook niet altijd duidelijk is wat een regeling is en wat een (hulp)organisatie. Of omdat informatie op verschillende websites over dezelfde regeling tegenstrijdig is of voor verschillende soorten publiek is. Of omdat teksten meer vanuit de organisaties geschreven lijken dan vanuit het bezoekersperspectief.

Het sociale-zekerheidstelsel is te zien als een complex systeem:

‘Dan [is] het niet een verzameling wetten en regels, maar een verzameling mensen die samen vormgeeft aan bestaanszekerheid, dan wel hierin tekortschiet.’

Broekhuizen & Custers, 2024, p.11

De Nationale Ombudsman (2022a) waarschuwt dat de het lokale zicht op de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening aan mensen met een inkomen rond het sociaal minimum door een gebrek aan geld, tijd en deskundigheid uit beeld raakt. Onder andere door een veelheid aan (extra) taken in het sociale domein en de uitbesteding van taken aan andere partijen, gemeenten of gemeentelijke regelingen.

De vraag is wie er lokaal voor de vormgeving van sport- en zwemlesregelingen verantwoordelijk is en kan zijn – in het geheel van de inkomensondersteuning voor mensen met geldzorgen. Want een van de ingewikkelde punten is dat (het belang van) dit onderwerp vooral vanuit de sport en het sportbeleid wordt aangekaart, maar lokaal vooral ook onder het armoedebeleid of sociaal domein valt. Als sport en zwemles als losstaande onderwerpen binnen de regelingen worden beschouwd, bestaat het risico van een tunnelvisie op (deel)oplossingen (Slagman et al., 2023; 's Jongers, 2024; zie het volgende onderwerp). Zeker ook bij het toegankelijker maken van de regelingen lijkt het niet verstandig dit alleen vanuit sport op te pakken.

Lokale beleidsmedewerkers sport hebben kennis en expertise over sportdeelname en -aanbod, maar zijn vaak afhankelijk van hun collega's van andere domeinen en uitvoeringsorganisaties voor de financiering en kennis over regelingen en het gebruik ervan. Ze lijken dan ook niet altijd goed zicht te hebben op de aanwezigheid van regelingen voor zwemles of sportdeelname van volwassenen. Zo vonden we in meer gemeenten informatie over een regeling voor deze twee onderwerpen dan we op basis van peilingen onder lokale beleidsmedewerkers hadden verwacht.

Wel speelt dit vraagstuk over de verantwoordelijkheid in de ene gemeente ongetwijfeld meer dan in de andere. Bijvoorbeeld afhankelijk van de grootte van de gemeente, de mate en het gemak van afstemming tussen beleidsdomeinen en organisaties, en de ervaring en expertise van de betrokken beleidsmedewerkers. Maar ook omdat de ene gemeente (veel) rijker is dan de andere. En er in de ene gemeente veel meer mensen met geldzorgen wonen dan in de andere, in absolute en relatieve zin.

Eerder concludeerden we al dat er beperkt aandacht is voor het betrekken van inwoners met geldzorgen bij het maken van beleid (Stuij & Van der Meijde, 2023): gemeenten doen dat op verschillende manieren, maar vaak gaat het om beperkte betrokkenheid die niet structureel geborgd is. Juist bij dit vraagstuk, waarbij vooral de vindbaarheid en toegankelijkheid van de regelingen een knelpunt lijkt en de wens is deze te verbeteren (Ministerie van VWS, 2024a), kan ervaringskennis een grote bijdrage leveren. Vooral omdat het voor mensen die geen ervaring met armoede hebben, heel lastig kan zijn te begrijpen wat dit voor het dagelijks leven betekent ('s Jongers, 2024). En dus wat mensen nodig hebben.

Inrichting vanuit perspectief op deelname of vanuit situatie van inwoners

De inrichting van lokale sport- en zwemlesregelingen is vanuit een sportdeelnameperspectief en een inwonersperspectief te beschouwen. Die perspectieven kunnen overeenkomen, maar dat hoeft niet (helemaal) zo te zijn.

Zo is het vanuit sportbeleidsperspectief – waarbij het gaat over het (vergroten van het) aantal mensen dat aan sport deelneemt of zwemveilig is – wenselijk om de financiële steun voor sport en zwemles 'veilig' te stellen in het geheel van alle lokale regelingen die inkomens aan kunnen vullen. Dan maakt het dus verschil of een budget uit een regeling alleen voor sport of zwemles is, of voor een veelheid aan activiteiten.

Vanuit dit perspectief bieden regelingen via het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur meer garantie voor ruimte voor sportbeoefening en zwemles, omdat deze voor een beperkter geheel aan activiteiten zijn dan meedoenregelingen. Ook zijn deze vergoedingen gemiddeld iets hoger en is er wat minder variatie in de vergoedingen tussen gemeenten.

Maar algemenere regelingen, gericht op allerlei activiteiten die meedoen in de samenleving bevorderen, geven inwoners meer vrijheid in hun keuze én zorgen voor minder 'aparte' potjes in de vorm van verschillende regelingen of loketten die inwoners ook allemaal moeten kunnen vinden en aanvragen. Zo blijken regelingen voor sport en zwemles niet altijd op de algemene overzichtspagina met regelingen voor mensen met een laag inkomen te staan.

Al met al kan dit een dilemma geven tussen de wens meer overzicht en eenvoud in het totale aanbod van regelingen in de gemeente te creëren tegenover de wens financiële steun voor specifiek sport en zwemles veilig te stellen. En tussen tegemoetkomen aan de behoeften en (aanvraag)mogelijkheden van inwoners om

deel te nemen aan de samenleving versus de ambitie vanuit het sportbeleid dat zo veel mogelijk mensen deel (kunnen) nemen.

Zwemveiligheid is nog wel van een andere orde dan sport: naast een bijdrage aan de maatschappelijke participatie is dit ook te beschouwen als een essentiële vaardigheid die kinderen moeten leren (RMA, 2017). Dat maakt financiële ondersteuning – of een ander vangnet – voor zwemles nog urgenter dan voor sport.

Uiteindelijk nemen financiële ondersteuningsregelingen de oorzaak van het probleem, namelijk te weinig besteedbaar inkomen in het huishouden om sport en zwemles te kunnen betalen, niet weg. Het zijn in die zin pleisters, die wel heel belangrijk zijn omdat ze ervoor zorgen dat mensen – en specifiek kinderen – zoveel mogelijk aan de samenleving mee kunnen doen (zie ook Oudejans et al., 2023). Bijvoorbeeld omdat ze door de mogelijkheid om wel te kunnen sporten bijdragen aan het welzijn of de ontwikkeling van kinderen (Van der Roest et al., 2016). Of omdat ze maken dat kinderen wel zwemvaardig en -veilig kunnen worden (Stuij et al., 2022).

Vanuit het sportbeleid is de achterliggende oorzaak niet weg te nemen. Vanuit het perspectief van inwoners zou een hoger besteedbaar inkomen wel meer bijdragen aan het algemeen welzijn.

Vraagstukken die met deze studie buiten beeld blijven

Er spelen meer onderwerpen rondom sport- en zwemlesregelingen voor mensen met een laag inkomen dan we met dit onderzoek belichten. Zo blijven vraagstukken vanuit de kant van sport- en zwemlesaanbieders of over de beschikbaarheid van het zwemwater buiten beeld. Ook laten we maar heel beperkt iets van de financiering van deze ondersteuningsregelingen zien, die lokaal ingewikkeld in elkaar kan zitten.

Een onderwerp dat ook niet aan bod komt, is de druk die de organisatie en uitvoering van deze regelingen lokaal kan geven, inclusief de afhankelijkheid van vrijwilligers die als intermediair inwoners helpen met het indienen van een (mogelijk ingewikkelde) aanvraag.

Stichting Leergeld is een vrijwilligersorganisatie én de organisatie die al jaren het vaakst de aanvragen voor het Jeugdfonds Sport & Cultuur indient (30% van de aanvragen in 2023; RIVM, 2024). Zij zagen in de afgelopen jaren een toename in het aantal kinderen en het aantal toegewezen aanvragen – niet alleen voor sport en zwemles (Stichting Leergeld, 2024). Dat betekent dat daar lokaal ook voldoende (en mogelijk steeds meer) vrijwilligers voor nodig zijn.

10.3 Reflecties op (zicht op) aanvragen van sport- en zwemlesregelingen

Aangekondigde btw-verhoging heeft gevolgen voor financiering regelingen

De aangekondigde btw-verhoging op sport bij ondernemende aanbieders van 9 naar 21 procent heeft negatieve gevolgen voor de financiering van sport- en zwemlesregelingen.

Aanvragen bij het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur uit 2023 laten zien dat een (flink) deel kiest voor een sport bij een ondernemende aanbieder. Bij jeugd is dat een kwart van de sportaanvragen, bij volwassenen kiest ruim vier op de vijf voor fitness of een zwemactiviteit.

Ook zijn er gevolgen voor de financiering van zwemlessen – hoewel die niet altijd bij een ondernemende aanbieder zijn. Een verhoging van de btw betekent dat voor hetzelfde budget minder mensen kunnen sporten of leren zwemmen, of dat er meer publieke middelen nodig zijn voor sport- en zwemlesregelingen voor mensen met een laag inkomen.²⁵

Veel ‘instantiekapitaal’ van inwoners nodig

Uit dit onderzoek komt duidelijk naar voren dat het veel van inwoners kan vragen om online de juiste informatie over sport- en zwemlesregelingen in hun gemeente te kunnen vinden en begrijpen. Er kunnen ook andere manieren zijn waarop inwoners bij deze regelingen terecht komen, maar uit meerdere studies naar regelingen in het algemeen komt naar voren dat de bekendheid, vindbaarheid en toegankelijkheid ervan veel beter kan.

Door het complexe geheel is voor aanvragers ‘instantiekapitaal’ een belangrijke hulpbron: de juiste kennis, vaardigheden én houding om toegang tot hulp te krijgen (Agamir & Kremer, 2024). Mensen moeten de juiste regelingen vinden, uitzoeken of ze hiervoor in aanmerking komen, of de juiste organisatie of persoon vinden die hen hierbij kan helpen. Ook moeten ze veel informatie delen, bijvoorbeeld gedetailleerde inkomensgegevens, vaak voor verschillende lokale regelingen opnieuw én elk jaar weer.

De juiste benodigde houding gaat over het begrijpen van de verwachtingen en normen van instanties, en weten hoe je jezelf en je ervaringen het best kunt presenteren:

‘De juiste houding betekent ook dat je zelf heel erg je best doet. Dat jij er alles aan gedaan hebt. Van mensen wordt verwacht dat ze laten zien dat ze hulp heel hard nodig hebben, maar tegelijkertijd dat ze er alles aan doen om de problemen zelf op te lossen – een onmogelijke combinatie.’

Amagir & Kremer, 2024, p.34

²⁵ Deze btw-verhoging betekent ook dat het voor mensen die net niet voor financiële steun in aanmerking komen nog lastiger is om zwemles en sport te betalen (zie bijvoorbeeld Stuij et al., 2022 en Dopheide et al., 2023).

Mensen moeten de weg weten te vinden door het doolhof van regelingen en instanties, waarbij de verantwoordelijkheid om dit (goed) te doen vaak bij henzelf ligt. Denk bijvoorbeeld aan de ingewikkelde ‘kleine letters’ die we bij de zwemlesregelingen tegenkwamen, zoals alle (extra) voorwaarden die gelden om voor de vergoeding in aanmerking te komen en de mogelijke kosten die ouders zelf moeten betalen.

We vonden in de online informatie grote verschillen in toon (streng of niet) en taal (juridisch of laagdrempelig). In een enkele informatiebron worden inwoners als ‘klant’ aangesproken, wat een vreemde term is in deze context. Dit alles heeft een weerslag op de houding van inwoners en de houding die van hen gevraagd wordt. De vraag is of dat realistisch en rechtvaardig is.

Denken in termen van ‘gebruik’ of ‘bereik’

Dit onderzoek is ingegeven vanuit een vraag naar een verkenning van het aanbod en gebruik voor financiële regelingen voor sport (Ministerie van VWS, 2024b, p.4). Aanbod en gebruik zijn termen waar we mee geworsteld hebben: passen die bij waar het over gaat?

Het SCP (2024) signaleert dat gemeenten bij de inrichting van publieke voorzieningen vaak te aanbodgericht denken: als de loketten of voorzieningen er zijn, komen mensen daar vanzelf naar toe. Het SCP pleit ervoor de behoeften van inwoners meer centraal te zetten en meer te denken in termen van bereik in plaats van gebruik. Wie is er niet in beeld en wat hebben deze mensen nodig om wel om hulp te vragen of aangeboden hulp te accepteren?

Uit enkele onderzoeken naar het niet benutten van inkomensvoorzieningen komen tal van redenen naar voren, op verschillende niveaus. Vanuit de kant van de ‘gebruikers’ kunnen bijvoorbeeld ook onwetendheid, financieel zelfstandig willen blijven, schaamte en angst voor stigmatisering, beperkte digitale en taalvaardigheden, te veel moeite moeten doen voor een klein bedrag, weinig vertrouwen in en veel afstand voelen tot de overheid meespelen (Nationale Ombudsman, 2022b; Slagman et al., 2023). Daarbij gaat het ook om een hele diverse groep.

Groepen met extra belemmeringen die buiten beeld blijven

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat mensen met een beperking of chronische aandoening, mensen met een migratieachtergrond en kinderen uit eenoudergezinnen een relatief grote kans op geldzorgen hebben. Maar zij hebben veelal ook andere belemmeringen als het gaat om deelname aan sport en zwemles.

Zo kunnen mensen met een (kind met een) beperking bij zowel sport als zwemles aanlopen tegen het lastig of niet kunnen vinden van aanbod passend bij hun behoeften, hogere kosten voor deelname (door kleinere groepen of benodigde hulpmiddelen) en knelpunten in het vervoer (Van der Meijde et al., 2021 en 2023; Van Lindert et al., 2023).

(Kinderen van) migranten kunnen belemmeringen ervaren door (angst voor) negatieve ervaringen met discriminatie en racisme en zich daardoor minder thuis voelen bij een vereniging dan bij een sportschool (Elling & Cremers, 2021; Anselma et al., 2023). Ook kunnen meiden en vrouwen behoefte hebben aan sport- en zwem(les)aanbod dat alleen voor vrouwen toegankelijk is, waardoor zij een beperktere keuze in het aanbod hebben (Van der Meijde et al., 2022; Dopheide et al., 2023, Erdoğan et al., 2024).

Bij zwemles voor kinderen van vluchtelingen spelen behalve financiële problemen ook een instabiele woonsituatie, een taalbarrière en onbekendheid met zwemles en financiële steun zoals in Nederland gebruikelijk is mee (Van der Meijde et al., 2022).

Voor alleenstaande ouders kan de organisatie van sport en zwemles bij meerdere kinderen in een gezin een extra lastige puzzel zijn: bijvoorbeeld rondom het halen en brengen, opvang van andere kinderen of het bijdragen aan gevraagde hulp bij de sportvereniging (Dopheide et al., 2023).

In een enkele informatiebron over financiële regelingen vonden we dat er voor kinderen met een beperking een hoger budget of meer ruimte voor maatwerk mogelijk is. Maar de vraag is in hoeverre aanbieders van regelingen bovengenoemde extra belemmeringen van aanvragers (h)erkennen.

Al met al hebben deze (groepen) mensen vaak een grotere afhankelijkheid van anderen. Ook bij de informatie over aangevraagde ondersteuning uit de afgelopen jaren is er geen zicht op in hoeverre het om kinderen met een beperking of migratieachtergrond gaat. Daarmee zijn deze groepen – en hun belemmeringen – bovenop de financiële – niet goed in beeld.

10.4 Aanbevelingen

Op basis van onze conclusies en beschouwing formuleren we de volgende aanbevelingen:

Voor overheden en organisaties op landelijk niveau:

- Verhoog het sociaal minimum zodanig dat mensen voldoende geld hebben voor zwemles en maatschappelijke participatie, zoals door sportdeelname, ook van hun kinderen. Dan is het omvangrijke, complexe stelsel met (o.a.) sport- en zwemlesregelingen niet op deze schaal nodig en kan maatwerk geleverd worden voor een kleinere groep die financiële steun nodig heeft. Hiermee hebben meer mensen meer vrijheid om te kiezen voor wat ze nodig hebben voor hun welzijn.
- Zorg dat de groep mensen die financiële steun voor sport en zwemles nodig heeft niet groter wordt, door het aanbod – bijvoorbeeld via de btw – niet duurder te maken.
- Stuur aan op meer vergelijkbare financiële ondersteuning bij sport en, vanuit het oogpunt van zwemveiligheid, zeker bij zwemles. Oormerk het budget als dat lokaal een specifieke bestemming moet krijgen.

- Zorg voor meer eenduidigheid en duidelijkheid in de informatievoorziening over financiële regelingen voor sport en zwemles. Bijvoorbeeld door hier een standaard voor te formuleren.
- Breng andere vraagstukken rondom dit onderwerp in kaart. Bijvoorbeeld waar sport- en zwemlesaanbieders tegenaanlopen, vraagstukken over de financiering van regelingen en over de lokale druk in de uitvoering, onder andere bij vrijwilligers. Of in hoeverre de ondersteuning voor mensen met een beperking of migratieachtergrond of eenoudergezinnen voldoende (vindbaar) is, in combinatie met andere belemmeringen waar zij mee te maken kunnen hebben.

Voor overheden en organisaties op lokaal niveau:

- Maak duidelijk wie in de gemeente verantwoordelijk is voor (het overzicht van) sport- en zwemlesregelingen, zowel in de informatievoorziening als in de aanwezigheid en invulling ervan. Zorg daarbij voor een verbinding met de andere lokale regelingen voor inkomensondersteuning om versnippering van (informatie over) regelingen tegen te gaan.
- Zorg ervoor dat de informatie over (sport- en zwemles)regelingen makkelijker vindbaar en duidelijker is. Kijk of de knelpunten die uit dit onderzoek naar voren komen spelen. Zorg dat inwoners via de ene regeling ook de andere regeling vinden, bijvoorbeeld door in informatie van een sportregeling ook een verwijzing naar een zwemlesregeling op te nemen. Laat ervaringsdeskundigen, bijvoorbeeld via Sterker in Armoede of Stichting ABC, hierin meedenken. Zij kunnen het best bepalen wat voor zo veel mogelijk mensen vindbaar, begrijpelijk en prettig in toon is.
- Kijk of (groepen) mensen die mogelijk extra belemmeringen voor deelname aan sport en zwemles kennen, voldoende (h)erkend, bereikt en geholpen worden. Zoals mensen met een beperking, mensen met een migratieachtergrond en kinderen uit eenoudergezinnen. Betrek ook hier mensen met ervaringskennis bij.
- Zorg lokaal voor voldoende (verwijzing naar) hulp bij het aanvragen van sport- en zwemlesregelingen. Maak het aanvragen administratief eenvoudiger.

Bronnen

- Amagir, A., & Kremer, M.** (2024). De weg vinden in de wirwarverzorgingsstaat. Instantiekapitaal: de onzichtbare drempel tot hulp en erkenning. In: A. Amagir & M. Kremer (red.) *Bestaanszekerheid begint bij een betrouwbare overheid* (pp.33-35). Amsterdam: Kenniscentrum Ongelijkheid.
- Anselma, M., Elling, A., Gómez Berns, A., & Al Draijy, Y.** (2023). *Sportdeelname en ervaren barrières door Syriërs in Nederland*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Beerepoot, R., Heuzels, L., Bunt, S., & Mak, J.** (2021). *Vervolgevaluatie bestuurlijke afspraken kinderarmoede*. I&O Research.
- Bos, J., Groen, A., Warnaar, M., & Wieman, G.** (2024). *Meerkosten van het leven met een beperking. Voorbeeldsituaties van huishoudens met meerkosten*. Nibud.
- Broekhuizen, J., & Custers, A.** (2024). *Wie innoveert het sociale zekerheidsstelsel? Hoe ambtenaren transitie kunnen faciliteren en de rol de maatschappelijke initiatieven daarbij spelen*. Hogeschool van Amsterdam. Gedownload op 16 september via <https://research.hva.nl/en/publications/wie-innoveert-het-sociale-zekerheidsstelsel-hoe-ambtenaren-transi>
- CBS, Nibud & SCP** (2023). *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*.
- CBS, Nibud & SCP** (2024). *De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten*.
- Commissie Sociaal Minimum** (2023a). *Een zeker bestaan. Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum. Rapport I*.
- Commissie Sociaal Minimum** (2023b). *Een zeker bestaan. Naar een toekomstig stelsel van het sociaal minimum. Rapport II*.
- Custers, A.** (2023) *Armoede in een rijk land*. Academische Uitgeverij Eburon.
- Divosa** (2019). *Rondkomen is niet vanzelfsprekend. Feiten & cijfers uit 2016-2019*. Gedownload op 22 augustus 2024 via https://vng.nl/sites/default/files/2019-11/divosa_infographic_rondkomen.pdf
- Dopheide, M., Dellas, V., & Stuij, M.** (2023). *Bi-culturele tienermeiden en hun ouders over geldzorgen en niet sporten. Een verdiepend kwalitatief onderzoek*. Mulier Instituut.
- DUS-i** (z.d.). *Brede SPUK-regeling (specifieke uitkering)*. Geraadpleegd op 30 september 2024 via <https://www.dus-i.nl/subsidies/brede-spuk-specifieke-uitkering>
- Elling, A., & Cremers, R.** (2021). *Sportgedrag en ervaren racisme etnische minderheden [Factsheet 2021/7]*. Mulier Instituut.
- Erdoğan, G.N., Stuij, M., Strijen, C. van, & Dellas, V.** (2024). *Inclusie in het publieke zwembad: ervaringen van islamitische vrouwen uit Amsterdam-West*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Gemeentelijke Kinderombudsman** (2021). *Wie, wat, waar? Onder de loep: gemeentelijke regelingen voor kinderen in armoede*.
- Geurink, N., Kools, M., & Hoekman, R.** (2024). *Impact hoofdlijnenakkoord op gemeentelijk sportbeleid*. Mulier Instituut.
- Heijnen, E., Dellas, V., & Elling, A.** (2020). *Verschillen in lidmaatschap sportverenigingen middelbare scholieren naar opleiding, etniciteit, gezinswielvaart en geslacht (2005 - 2017) [Factsheet 2020/24]*. Mulier Instituut.

- Hollander, E., & Westerbroek, M.** (2023a). *Zwemvaardigheid 2022. Inzicht in het zwemdiplomabezit van kinderen [Factsheet 2023/27]*. Mulier Instituut.
- Hollander, E., & Westerbroek, M.** (2023b). *Zwemlesaanbieders 2023. Kenmerken van zwemles en opinie van zwemlesaanbieders*. Mulier Instituut.
- Hoogland, H., Kromhout, M., Khajavi, J., Van Eerten, J., & Ben Sellam, M.** (2021). *Kan ik meedoen? Sport en bewegen voor iedere jongere*. Labyrinth Onderzoek & Advies.
- Hoogstra, S., Van der Meer, M., & Bosma, M.** (2024). *Minimaregelingen in de achttien Friese gemeenten. Een verkenning van de verschillen en overeenkomsten*. Planbureau Fryslân.
- Hover, P., & Heijnen, E.** (2024). *Opzeggen en afsluiten sportlidmaatschappen*. Mulier Instituut.
- Huls, E., Roso, C., & Van de Wetering, C.** (2019). *Kansen voor kinderen: een postcodetombola?* Defence for Children/Save the Children.
- Jeugdfonds Sport & Cultuur** (2024, 2 september). *Stijging van 22 procent in aanvragen ondanks dalende armoedecijfers*. Geraadpleegd op 13 september 2024 via https://jeugdfondssportencultuur.nl/nieuws/stijging-van-22-procent-in-aanvragen-ondanks-dalende-armoedecijfers/?_gl=1*3gb5os*_up*MQ..*_ga*MTk1MDczNDA4LjE3MjYyNTQ2MTQ.*_ga_XEHPWFBD5S*MTcyNjI1NDYxNC4xLjEuMTcyNjI1NDY0Ny4wLjAuMA..&gclid=EAIaIQobChMIkeH1xs_AiAMVSzEGAB1V4ROPEAAYASA_AEgJdiPD_BwE
- Kester, J.** (2024, 22 augustus). *Kwart van ouders met lager inkomen doet kind niet op zwemles, oplopende kosten vaak de reden*. Geraadpleegd op 25 september 2024 via <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/kwart-van-ouders-met-lager-inkomen-zet-kind-niet-op-zwemles-oplopende-kosten-vaak-de-oorzaak/>
- Leergeld Nederland** (2024). *Jaarverslag 2023*.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid** (2007, 10 december). *Extra middelen armoedebestrijding bij kinderen*. W&B/B&K/07/39132.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid** (2016, 11 november). *Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting. Brief van de staatssecretaris van sociale zaken en werkgelegenheid (24 515 nr. 380)*.
- Ministerie van VWS** (2014, 28 januari). *Verslag van een wetgevingsoverleg*. 33 750 XVI Nr. 84).
- Ministerie van VWS, VSG, VNG & NOC*NSF** (2018). *Nationaal Sportakkoord. Sport verenigt Nederland*.
- Ministerie van VWS, VNG, VSG, NOC*NSF & POS** (2022). *Hoofdlijnen Sportakkoord II. Sport versterkt*.
- Ministerie van VWS** (2024a, 5 februari). *Verzamelbrief Sport en Bewegen. Kenmerk 3755003-1060099-S*.
- Ministerie van VWS** (2024b). *Werkplan Sportakkoord II. Van hoofdlijnen naar uitvoering*.
- Nationale Ombudsman** (2022a). *Reflectie Sociale minima in de knel*.
- Nationale Ombudsman** (2022b). *Met te weinig genoegen nemen. Een onderzoek naar het niet benutten van inkomensvoorzieningen door ouderen in een financieel kwetsbare positie*.

- Nationale Raad Zwemveiligheid** (2019). *Nationaal Plan Zwemveiligheid 2020-2024. Veilig opgroeien en meedoen in Nederland waterland.*
- Oudejans, A., Huygen, A., & Akkermans, C.** (2023). *Naar Gelijke Toegang. (On)gelijkheid in voorzieningen voor kinderen die opgroeien in armoede. Publieksversie onderzoeksverslag.* Sociaal Kabaal.
- Rijksoverheid** (z.d.-a). *Wat is het sociaal minimum en wat als mijn uitkering lager is?* Geraadpleegd op 16 september 2024 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ww-uitkering/vraag-en-antwoord/wat-is-het-sociaal-minimum-en-wat-als-mijn-uitkering-lager-is-dan-dat-minimum>
- Rijksoverheid** (z.d.-b). *Gemeentefonds.* Geraadpleegd op 16 september 2024 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/gemeentefonds>
- Rijksoverheid** (2022, 4 oktober). *Gratis schoolontbijt op 500 basisscholen met veel kwetsbare leerlingen [nieuwsbericht].*
- Rijksoverheid** (2023a, 28 februari). *Toelichting op de berekening van uitkeringen uit het gemeentefonds 2024.* Gedownload op 16 september 2024 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/documenten/rapporten/2013/05/24/toelichting-op-de-berekening-van-de-uitkeringen-uit-het-gemeentefonds>
- Rijksoverheid** (2023b, 19 september). *Ook in 2024 gratis maaltijden voor kinderen op scholen.*
- Rijksoverheid** (2024, 20 juni). *Uitkeringsbedragen per 1 juli 2024.* Gedownload op 16 september 2024 van <https://open.overheid.nl/documenten/8302c040-99b9-45fb-b5db-2df56db39336/file>
- RIVM** (2024). *Aanvragen Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur.* Geraadpleegd op 30 september 2024 via <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/beleid/sportakkoord/inclusie-en-diversiteit/aanvragen-jeugdfonds-volwassenenfonds-sport-en-cultuur>
- RMA** (2017). *Armoedebeleid en de impact op kinderen.* Rekenkamer Metropool Amsterdam. Geraadpleegd op 16 september 2024 via <https://publicaties.rekenkamer.amsterdam.nl/armoedebeleid-en-de-impact-op-kinderen/>
- 's Jongers, T.** (2024). *Armoede uitgelegd aan mensen met geld.* De Correspondent.
- SCP** (2019). *Armoede in kaart 2019. Waar ligt de armoedegrens?*
- SCP** (2024). *Zien, luisteren en helpen. Wat gemeenten kunnen doen voor een beter bereik in het sociaal domein.*
- SER** (2017). *Opgroeien zonder armoede.*
- Slagman, A., Lauritsen, D., Visser, A., & Blom, M.** (2023). *Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW. Een synthesestudie.* Significant APE.
- Sociaal Planbureau Groningen** (2024, 21 februari). *Verschillen in inkomensondersteuning tussen en binnen Groningse gemeenten.* Geraadpleegd op 20 september 2024 via <https://sociaalplanbureaugroningen.nl/armoede/verschillen-in-inkomensondersteuning-tussen-en-binnen-gemeenten/>

- Stuij, M., Dellas, V., & Dopheide, M.** (2022). *Zwemles voor kinderen die opgroeien in armoede. Een studie naar ervaringen van ouders en ondersteuning vanuit gemeenten*. Mulier Instituut.
- Stuij, M., & Pulles, I.** (2023). *Bewoners in aandachtswijken sporten minder: kennis- en innovatiescan WP1*. Mulier Instituut.
- Stuij, M., & Van der Meijde, L.** (2023). *Minimaregelingen voor sportdeelname. Een verkennend onderzoek naar ervaringen van gemeenten*. Mulier Instituut.
- Vandermeersch, H., Van Regenmortel, T., & Scheerder, J.** (2017). 'There are Alternatives, but Your Social Life is Curtailed': Poverty and Sports Participation from an Insider Perspective. *Social Indicators Research*, 133, 119-138. <https://doi.org/10.1007/s11205-016-1360-z>
- Van der Meijde, L., Suijlekom, A. van, & Stuij, M.** (2021). *Belemmeringen bij het leren zwemmen voor kinderen met een beperking: een kwalitatieve studie naar ervaringen van ouders*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Van der Meijde, L., Visser, T., & Stuij, M.** (2022). *Belemmeringen bij het leren zwemmen voor kinderen van vluchtelingen: een kwalitatieve studie onder ouders en professionals*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Van der Meijde, L., Gutter, K., & Stuij, M.** (2023). *Zwemles voor kinderen met een beperking in Amsterdam: onderzoek naar vraag en aanbod*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Van der Roest, J.W., Scholten, V., & Elling, A.** (2016). *Veelbetekenende kansen: een kwalitatief onderzoek naar de bijdrage van het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds door de ogen van kinderen*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Van der Werff, H., & Van Es, V.** (2016). *Zwemlesaanbod 2015 - cijfers en ervaringen van zwemlesaanbieders*. Mulier Instituut.
- Van Lindert, C., Van der Meijde, L., Gómez Berns, A., & Sparreboom, C.** (2023). *Monitor 'Sport en beweging voor mensen met een beperking vanzelfsprekend in 2030': voortgangsrapportage 2023*. Mulier Instituut.
- Van Vugt, H., Van Eldert, P., Van Bezooijen, B., Schoemaker, J., Pannen, A., & Berfelo, B.** (2024). *Contributiemonitor 2023/2024*. Mulier Instituut/HAN University of Applied Sciences/Fontys Hogeschool.

Bijlage 1 – Onderzoeksmethoden

In deze bijlage staat een beschrijving van onze onderzoeksmethoden.

Literatuuronderzoek en achtergrondgesprekken

We begonnen met een verkennend literatuuronderzoek en gesprekken met enkele relevante organisaties om in kaart te brengen hoe inkomensondersteuning in Nederland in elkaar zit en wat er al bekend is over (knelpunten in het) aanbod en gebruik van regelingen. Dat deden we zowel voor regelingen in het algemeen als specifiek voor sport of zwemles.

Onderzoek naar lokale sport- en zwemlesregelingen

Het doel van dit onderzoek is in kaart brengen welke regelingen gemeenten hebben voor sport en zwemles, wat ze vergoeden en voor wie. We baseerden ons hiervoor op online informatie over sport- en zwemlesregelingen. We hebben zo de bril van de inwoner opgezet: stel dat je op zoek bent naar deze informatie, wat vind je dan?

Niet alle informatie hoeft en zal online vindbaar te zijn, maar een (gemeente)website is wel een heel logische plek om inwoners te informeren. Ook kan het zijn dat de informatie op websites niet (meer) klopt. Dat zijn beperkingen van dit onderzoek.

Een pluspunt van deze aanpak is dat het mogelijk was van veel gemeenten informatie in kaart te brengen. Daarbij is dit interessant vanuit het perspectief van inwoners die geldzorgen hebben, omdat we ons ook richtten op de toegankelijkheid (vindbaarheid en begrijpelijkheid) van de informatie – waar een groot knelpunt lijkt te zitten als het gaat om het gebruik van regelingen.

We maakten een databestand met informatie:

- over sport- en zwemlesregelingen van en via websites van een derde van de Nederlandse gemeenten (n=114). De informatie van alle gevonden websites hebben we in augustus/september 2024 gecontroleerd.
- uit de online beschikbare spelregelbestanden van gemeenten die voor sport- en zwemlesregelingen samenwerken met het Jeugdfonds Sport & Cultuur (n=204) en het Volwassenenfonds Sport & Cultuur (n=97). Dit deden we grotendeels in mei 2024. Van de gemeenten die tussen juni en september 2024 aansloten, voegden we de informatie later toe.

Per regeling noteerden we in het databestand:

- de naam;
- de gemeente;
- het type regeling (vooral gebaseerd op de naam van de regeling);
- de activiteiten waar de regeling voor is;
- de gehanteerde leeftijds-, inkomens- en vermogensgrenzen;
- de hoogte van de vergoeding voor sport en zwemles;
- hoeveel activiteiten aan te vragen zijn;
- hoe de regeling aan te vragen is;
- eventuele toelichtingen, bijvoorbeeld over de aanvraagwijze of vergoeding;
- eventuele opmerkingen voor de analyse, bijvoorbeeld over de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de informatie;
- de link naar de website en datum van raadplegen.

Zoektocht naar online informatie over lokale sport- en zwemlesregelingen

Het zoeken naar online informatie begonnen we geautomatiseerd via webscraping van de websites van alle gemeenten. Uiteindelijk stapten we over op een handmatige zoektocht voor een selectie van gemeentesites.

● Geautomatiseerde zoektocht via webscraping

Om automatisch te kunnen zoeken naar de relevante pagina's over financiële regelingen maakten we een webscraper. Dit is een algoritme dat begint op de startpagina van een website en vanaf dat punt op zoek gaat naar alle pagina's die bij deze website horen. Alle pagina's die een vastgesteld aantal specifieke zoektermen bevatten, slaat de webscraper op voor verdere analyse.

Hiermee zijn de websites van alle 342 gemeenten doorzocht op relevante zoektermen (zoals 'sport', 'zwem', 'sportpas', 'kindregeling', 'bijstandsnorm'), verdeeld over drie clusters (namelijk gerelateerd aan de activiteiten, regelingen en inkomen). Deze termen baseerden we op de literatuur, gesprekken en onze eerdere onderzoeken. In meerdere proefrondes bij een beperkt aantal gemeenten, waarbij we de resultaten handmatig controleerden, scherpten we deze termen aan.

In de periode van januari tot en met april 2024 heeft de webscraper alle gemeentesites doorzocht en uitgelezen. In totaal leverde dit 1760 webpagina's op. Voor 63 gemeenten vonden we op deze manier geen pagina's. Uit de handmatige controle en inhoudsanalyse van deze webpagina's, bleek verder dat er vrij veel irrelevante pagina's bij zaten en relevante pagina's juist misten. De webscraper bleek geen redelijk dekkend en betrouwbaar beeld te geven over sport- en zwemlesregelingen in alle gemeenten. Dat kwam onder andere door de veelheid aan gebruikte termen, de complexiteit van de informatie op de websites en doordat relevante informatie geregeld op een externe website stond.

● Handmatige zoektocht op en via sites van een derde van de gemeenten

Omdat het in de tijd niet haalbaar was om voor alle gemeenten de gegevens handmatig te controleren, aan te vullen en te analyseren, hebben we dit gedaan voor

een derde van de gemeenten (n=114). Bij de selectie zorgden we voor een goede spreiding over regio's en naar mate van stedelijkheid (zie bijlage 2).

We begonnen op de websites van de geselecteerde gemeenten (startpagina). We zochten naar regelingen of inkomensondersteuning voor mensen met een laag inkomen waar sport of zwemles in genoemd werd. Als op de gemeentesite werd doorverwezen naar een externe website, vaak van een lokale uitvoeringsorganisatie, dan namen we de informatie van die externe website mee.

Op sommige gemeentesites konden we de informatie alleen vinden door onder andere inkomensgegevens in te vullen. Dan deden we dat met inkomens onder het sociaal minimum voor een gezin met kinderen uit drie leeftijdsgroepen (tot 4 jaar, basisschool, middelbare school).

Als we regelingen dubbel tegenkwamen, bijvoorbeeld op de website van de gemeente en van Stichting Leergeld en/of het Jeugdfonds Sport & Cultuur, dan namen we die één keer in het bestand mee.

Als we geen regelingen voor sport of zwemles vonden, controleerde een tweede onderzoeker dit door ook de gemeentewebsite te doorzoeken.

Door zelf te zoeken naar regelingen en specifieke informatie over de inhoud ervan, konden we ook de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de informatie analyseren. Hiervoor hielden we per regel in het databestand opmerkingen bij en maakten we notities over onze onderlinge communicatie, bijvoorbeeld over onduidelijkheden of over wat we vaker tegenkwamen.

In kaart brengen van informatie uit spelregelbestanden van het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur

Gemeenten die via het Jeugdfonds of Volwassenenfonds Sport & Cultuur regelingen organiseren, hebben een eigen spelregelbestand (soms samen met andere gemeenten). Daarin staat voor wie de regeling is, wat de vergoeding is, welke spelregels gelden en hoe de regeling aan te vragen is.

We ontvingen van beide fondsen een bestand met per gemeente de doelgroep en vergoeding van de regeling. Omdat daar niet altijd alle informatie die we nodig hadden in stond, hebben we dit zelf aangevuld op basis van de online beschikbare spelregelbestanden. Soms week deze informatie af van wat er op de gemeentewebsite stond. De informatie uit de spelregelbestanden hebben we als leidend genomen.

Via de websites van de fondsen hebben we alle spelregelbestanden gedownload. Dit deden we grotendeels in mei 2024. In de periode erna sloten nog enkele nieuwe gemeenten aan. Daar voegden we de informatie ook van toe. In de zomer hebben we bij beide fondsen het aantal deelnemende gemeenten gecontroleerd. Zo kwamen we uit bij 204 gemeenten die via het Jeugdfonds Sport & Cultuur sport en/of

zwemles vergoeden. En 97 gemeenten die dit via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur doen.

Analyse van de gevonden informatie over lokale sport- en zwemlesregelingen

We voerden een kwantitatieve analyse uit om in kaart te brengen welke regelingen gemeenten hebben, voor wie, wat ze vergoeden en hoe deze aan te vragen zijn. Dat deden we zowel voor de selectie van 114 gemeenten waarvoor we zelf online informatie zochten als voor de informatie uit de spelregelbestanden van de fondsen. Voor deze analyse gebruikten we SPSS.

We voerden een kwalitatieve inhoudsanalyse uit op de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de online informatie. Daarvoor brachten we alle notities over vindbaarheid en begrijpelijkheid bij elkaar en sorteerden deze door ze in thema's onder te verdelen. Dit deden we in Word, waarbij we ook per thema de voorbeelden noteerden waar dit voorkwam. In de rapportage noemen we geen gemeentenamen.

Analyse van goedgekeurde aanvragen bij het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur

Van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Volwassenenfonds Sport & Cultuur ontvingen we gegevens over alle goedgekeurde aanvragen in respectievelijk 2018-2023 en 2021-2023 (de periodes waarover zij gegevens hebben). Hierin staan per aanvraag (o.a.) de gemeente, de geboortedatum en het geslacht van de aanvrager, het aangevraagde en bestede budget en de activiteit.

Deze gegevens vormen ook de bron voor informatie over de aanvragen op <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/beleid/sportakkoord/inclusie-en-diversiteit/aanvragen-jeugdfonds-volwassenenfonds-sport-en-cultuur> van het RIVM. Door twee beslissingen vallen enkele aantallen en budgetten in onze rapportage anders uit:

- Afbakening sport: hier hebben we zowel bij jeugd als volwassenen 'dans' ook meegerekend. Bij de fondsen en op de website van het RIVM valt dit onder 'cultuur'.
- Berekenen van bestede budgetten: de budgetten hebben we berekend op basis van het bestede budget per aanvraag. Bij een deel van de aanvragen was het bestede budget 0, niet ingevuld of negatief (invulfout). Deze hebben we niet in de berekening meegenomen: we hebben het gemiddeld aangevraagde budget per sport berekend op basis van het aantal aanvragen waarvan dit bekend was.

Om de mate van stedelijkheid te bepalen koppelden we aan elke aanvraag de CBS-gegevens over stedelijkheid van de gemeente.

Deze gegevens analyseerden we in SPSS om inzicht te geven in de aantallen, activiteiten en bestede budgetten via de fondsen.

Vragenlijstonderzoek onder lokale beleidsmedewerkers sport

In april 2024 hebben beleidsmedewerkers sport uit het VSG-panel vragen beantwoord over financiële regelingen voor sportdeelname en zwemles in hun gemeenten.

Deze vragen gingen over of er in de gemeente regelingen zijn voor sportdeelname en zwemles van jeugd en volwassenen en zo ja, welke regeling. Ook vroegen we:

- waar de financiering vandaan komt;
- op welke manieren men zicht heeft op het gebruik van de regelingen;
- of er in de afgelopen 12 maanden iets in het aanbod is veranderd;
- of men iets zou willen veranderen aan het aanbod.

Voor de analyse gebruikten we SPSS.

In totaal vulden 117 beleidsmedewerkers de vragenlijst volledig in. Dat is 34 procent van de Nederlandse gemeenten.

Bijlage 2 - Selectie en representativiteit van gemeenten

Voor de handmatige zoektocht van online informatie op en via gemeentesites selecteerden we 114 gemeenten. Dit is een derde van het totaal aantal gemeenten in Nederland. We maakten deze selectie op basis van spreiding over het land (regio noord, oost, zuid en west) en de mate van stedelijkheid gebaseerd op de indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De mate van stedelijkheid komt ongeveer overeen met gemeentegrootte (hoe groter de gemeente, hoe hoger de mate van stedelijkheid).

We zorgden ervoor dat onze selectie zo veel mogelijk overeenkomt met de landelijke verdeling van gemeentes naar regio en stedelijkheid ([tabel B2.1](#)). Ook binnen de vier regio's zorgden we dat het beeld van stedelijkheid zo veel mogelijk overeenkwam (niet in tabel).

Tabel B2.1

Verdeling van gemeenten naar regio en stedelijkheid

(in procenten)

		Alle Nederlandse gemeenten (n=342)	Selectie voor onderzoek (n=114)
Regio	Noord	12	13
	Oost	24	25
	Zuid	25	25
	West	39	37
Mate van stedelijkheid	Zeer sterk	7	7
	Sterk	21	22
	Matig	23	23
	Weinig	36	34
	Niet	14	14

Bron: Mulier Instituut, indeling gebaseerd op CBS-indeling.

Bijlage 3 – Samenwerkingspartners voor sport- en zwemlesregelingen

Onderstaande organisaties doen in veel gemeenten (deels) de uitvoering van ondersteuningsregelingen voor gemeenten of zijn daar op een andere manier bij betrokken. De informatie komt van websites van de organisaties en jaarverslagen uit 2023.

Jeugdfonds Sport & Cultuur

Sinds 2018 vormen het Jeugdsportfonds (opgericht in 1999) en het Jeugdcultuurfonds (opgericht in 2009) samen het Jeugdfonds Sport & Cultuur. De ambitie van het fonds is *‘alle kinderen en jongeren in Nederland die opgroeien in armere gezinnen de kans te geven structureel te sporten of om aan cultuur te doen’*.

Het fonds werkt met stedelijke en provinciale fondsen en is een uitvoeringspartner van gemeenten. Het is publiek-privaat gefinancierd: gemeentelijke middelen voor armoedebeleid vormen de basis, die wordt aangevuld door middelen van private fondsen, sponsors en donateurs.

Een intermediair dient een aanvraag in namens een kind. Een lokaal Jeugdfonds Sport & Cultuur beoordeelt deze. De vergoeding gaat na goedkeuring direct naar de sport- of cultuuraanbieder.

Het fonds werkt inmiddels samen met ruim 230 gemeenten.

Volwassenenfonds Sport & Cultuur

In 2020 is het Volwassenenfonds Sport & Cultuur opgericht om sport en cultuur (financieel) toegankelijk te maken voor volwassenen die daar zelf geen geld voor hebben. Het fonds komt voort uit de landelijke Alliantie ‘Sport en bewegen voor iedereen’ vanuit het Nationaal Sportakkoord I (2018-2022).

Het fonds wordt gefinancierd vanuit gemeentesubsidies. Intermediairs uit de gemeente dienen aanvragen in. Na goedkeuring door de provinciale uitvoeringsorganisatie gaat de vergoeding direct naar de aanbieder.

In september 2024 sloot de honderdste gemeente aan bij het fonds.

Stichting Leergeld

Stichting Leergeld is een vrijwilligersorganisatie die lokaal via autonome stichtingen werkt. Het doel van Stichting Leergeld is dat kinderen die in armoede opgroeien

kunnen meedoen 'aan activiteiten die voor hun leeftijdsgenootjes heel normaal zijn' op het gebied van onderwijs, sport, cultuur en welzijn. Ouders kunnen hiervoor bij de stichting een aanvraag in hun gemeente indienen. Zij krijgen daarbij hulp van een intermediair, veelal een vrijwilliger, die de aanvraag namens de ouders indient en ouders waar nodig ook doorverwijst naar andere hulpinstanties.

Er zijn 113 Leergeldstichtingen actief in drie kwart van de Nederlandse gemeenten. Deze stichtingen zijn verenigd in Leergeld Nederland. In 2023 heeft Leergeld 181.717 kinderen ondersteund met 514.598 voorzieningen.

Nationaal Fonds Kinderhulp

Het Nationaal Fonds Kinderhulp is opgericht in 1959. Kinderhulp biedt hulp op maat aan 0-21-jarigen via financiële vergoedingen of in natura. Als er geen voorliggende voorzieningen voor een kind zijn, kan een intermediaire organisatie bij Kinderhulp aankloppen: *'dát wat ontbreekt door armoede en toch nodig is, kan aangevraagd worden'*.

In 2023 heeft Kinderhulp 26.106 aanvragen ontvangen, waaronder 723 voor zwemles.

Sam&

Sam& voor alle kinderen is een samenwerkingsverband van Leergeld Nederland, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Stichting Jarige Job, Nationaal Fonds Kinderhulp en het Jeugdeducatiefonds. Zij ondersteunen kinderen die in een gezin met weinig financiële middelen opgroeien door allerlei voorzieningen op het gebied van onderwijs, sport, cultuur, vrije tijd en andere zaken.

De website van Sam& is te zien als een gezamenlijke voordeur: ouders kunnen een aanvraag op de website indienen, die vervolgens naar de juiste organisatie(s) gaat.

De VoorzieningenWijzer

Via De VoorzieningenWijzer kunnen inwoners van een gemeente online zien welke lokale regelingen en landelijke toeslagen voor hen gelden. Ook zien ze wat ze kunnen besparen op hun energiecontract en zorgverzekering.

Inwoners kunnen met De VoorzieningenWijzer een gemiddelde besparing behalen van 740 euro per jaar. Dit financieel voordeel behalen zij door beter gebruik te maken van gemeentelijke regelingen, landelijke toeslagen en een passende zorgverzekering en energiecontract te kiezen.

De VoorzieningenWijzer ontstond begin 2015 vanuit de realisatie dat mensen met een laag inkomen te weinig gebruik maken van voorzieningen om hun inkomen aan te vullen. En vanuit de gedachte dat de decentralisatie van zorgtaken naar gemeenten gekoppeld aan een forse bezuiniging vooral deze mensen zouden raken. Inmiddels zetten meer dan 70 gemeenten De VoorzieningenWijzer in.

Bijlage 4 – Regelingen via het Jeugdfonds en Volwassenenfonds Sport & Cultuur

In deze bijlage staan de tabellen die horen bij paragraaf 3.4, 4.4 en 5.4.

Sport en zwemles via het Jeugdfonds Sport & Cultuur

Tabel B4.1

Sport en zwemles in jeugdfondsregelingen

(in procenten, n=204 gemeenten)

Aanwezigheid sport en zwemles		Percentage
Vergoeding voor sport	Ja	100
	Nee	1
Vergoeding voor zwemles	Ja	73
	Nee	27

Vergoedingen voor sport (in n=203 gemeenten)

Maximumbedrag per jaar	67
Volledige contributie/lesgeld	26
Anders	7

Vergoedingen voor zwemles (in n=150 gemeenten)

A	19
AB	25
ABC	29
Maximumbedrag, geen diploma genoemd	7
Afhankelijk van het zwembad	5
Overig	6
Onbekend of onduidelijk	9

Mag zwemles naast sport (in n=149 gemeenten)

Ja	41
Nee	37
Deels (A wel, B en/of C niet)	2
Onduidelijk of niet beschreven	20

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Tabel B4.2

Gehanteerde maximumbedragen voor sport in jeugdfondsregelingen

(in procenten, n=139 regelingen met een maximumbedrag per jaar)

Bedrag in euro's	Percentage
225	42
235	1
250	3
275	9
280	1
300	19
325	1
350	8
425	1
500	14
600	1

Gemiddelde: 298 euro

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Tabel B4.3**Toegankelijkheid jeugdfondsregelingen: leeftijden, inkomenscriteria en manier van aanvragen**

(in procenten)

Leeftijden		Percentage
Sport (n=203 regelingen)	Alle jeugd	67
	Vanaf 2 jaar	1
	Vanaf 4 jaar	25
	Vanaf 6 jaar	2
	Jeugd en jongvolwassenen	5
Zwemles (n=152 regelingen)	Alle jeugd	25
	Vanaf 4 jaar	30
	Vanaf 5 jaar	34
	Vanaf 6 jaar	8
	Andere leeftijdsgroep	3
Inkomenscriteria (n=204 gemeenten)		
	110%	5
Percentage van het sociaal minimum	120%	38
	130%	14
	ander percentage	2
“Laag of onvoldoende inkomen”		39
Anders		2
Manier van aanvragen (n=204 gemeenten)		
Intermediair		90
Intermediair of website van Stichting Leergeld		8
Anders		2

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Sport en zwemles via het Volwassenenfonds Sport & Cultuur

Tabel B4.4

Sport en zwemles in volwassenenfondsregelingen

(in procenten, n=97 gemeenten)

		Percentage
Vergoeding voor sport	Ja	100
	Nee	0
Vergoeding voor zwemles*	Ja	12
	Nee	88

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

* Dit betekent dat zwemles expliciet als optie is genoemd in de spelregels.

Tabel B4.5

Gehanteerde maximumbedragen voor sport in volwassenenfondsregelingen

(in procenten, n=97 gemeenten)

Bedragen in euro's	Percentage
200	1
225	17
250	29
260	1
275	1
300	38
325	5
350	4
425	1
500	3
600	1

Gemiddelde: 282 euro

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Tabel B4.6**Activiteiten binnen de volwassenenfondsregelingen***

(in procenten, n=97 regelingen)

	Percentage
Sport	4
Sport of cultuur	89
Sport en cultuur	5
Maximumbedrag voor verschillende activiteiten	2

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

Zwemles is buiten beschouwing gelaten.

Tabel B4.7**Toegankelijkheid volwassenenfondsregelingen: leeftijden, inkomenscriteria en manier van aanvragen**

(in procenten, n=97 gemeenten)

Leeftijden	Percentage
Jongvolwassenen t/m 27 jaar	2
Vanaf 18 jaar*	85
Vanaf 19 jaar (met jeugdfondsregeling t/m 18 jaar)	13

Inkomenscriteria

Percentage van het sociaal minimum	120%	28
	130%	13
	ander percentage	2
“Rond het bestaansminimum”		53
Anders		4

Manier van aanvragen

Via een intermediair	99
Anders	1

Bron: Databestand financiële regelingen Mulier Instituut, mei-september 2024.

In twee gemeenten is dit vanaf 21 of 27 jaar, maar daar kunnen inwoners tot die leeftijd een aanvraag bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur indienen.

A large, thick, orange abstract graphic that starts at the top left, loops around, and then curves downwards towards the bottom right, resembling a stylized '3' or a calligraphic flourish.

Mirjam Stuij
m.stuij@mulierinstituut.nl

Ine Pulles
i.pulles@mulierinstituut.nl

Renée Hoogendijk
r.hoogendijk@mulierinstituut.nl

Chris Dalhuisen
c.dalhuisen@mulierinstituut.nl

Juno Prent
j.prent@mulierinstituut.nl